لەگەڵ ئەم ژمارەیەدا داوای دیاری « هاوکاری »بکە

هاوکاری

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی
مەیدانی الخلانی شەقامی « الجمهورية »
بەغدا – س٠پ ١٤٠١٦ تەلەفون ٣/٦٨٣١١ خەت

سەرنووسەر : محمد امين محمد

٨ لاپەڕە

٢٥ فلسە

● دووشەممە ١٧ی تەمووز ١٩٧٨ ژمارە ٤٣٢ ●

● الاثنين ١٧ تموز ١٩٧٨ العدد ٤٣٢ ●

لە لایەنە بنچینەیی یەکانی ئەو تاقیکردنەوە بەرچاوەی شۆڕش کە رۆژگار راستی و سەرکەوتنی سەلماند ، ئەو ریبازە راستو نەگۆڕەیە کە لە رەفتارکردنیدا لەگەڵ جەماوەرو لە بنیاتنانی بەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتنخوازو لە چارەسەرکردنی مەسەلەی کورددا گرتو ویەتە بەر .
سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البكر

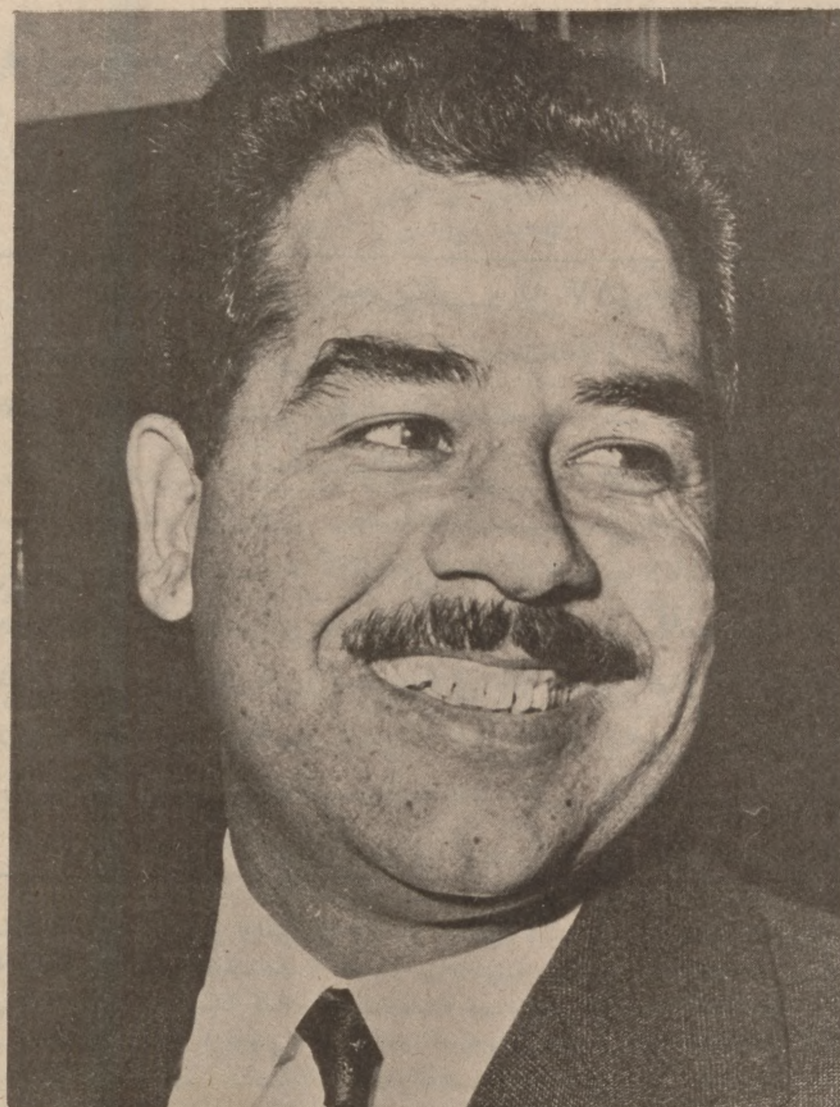

وتارێکی مێژوویی سەرۆکی فەرماندە بە بۆنەی بیرەوەری شۆڕشەکانی تەمووزەوە

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البكر دووپاتی کردەوە کە شۆڕش بە سەرکردایەتی حزبە تێکۆشەرەکەی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بەردەوام دەبێ لەسەر ڕەوتی خۆی بەشێوەیەکی قووڵترو پوختترو بەهێزێکی گەورەترو تەوژمێکی زۆرترو هیمەتێکی بەرزترو بە ڕێگای پرۆ گرامەکەی خۆیدا کە بەشێوەیەکی نیشتمانی و نەتەوەییانە بەپێی ئەو سنوورەی کە راپۆرتی سیاسی کۆنگرەی هەشتەمی هەرێمایەتی و وەکو لە هەموو قوناغێکدا کۆنگرەکانی نەتەوەیی و هەرێمایەتی حزب دەری دەخەن خۆی پێوە بەستۆتەوە .

بروسکەی سەرکردەی دامەزرێنەر بۆ سەرۆکی فەرماندەو هاوڕێ صدام حسين

هەڵس وکەوتتان لەگەڵ رۆژگاردا شۆڕشگێڕانە بوو بۆیە توانیتان کۆسپەکانی بەردەمتان بگۆڕن بە تەکاندان بەرەو پێشکەوتن

سەرۆکی دامەزرێنەر هاوڕێ مێشیل عفلق ، ئەمینداری گشتیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست، بروسکەیەکی پیرۆزبایی بۆ جێگری ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ، ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری حزب ، سەرۆك کۆمار احمد حسن البكر و یارمەتیدەری گشتیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ، جێگری ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری حزب ، جێگری سەرۆك ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش هاوڕێ صدام حسین و هاوڕێیان ئەندامانی سەرکردایەتی قوتری حزب ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ،ـ ناردوە ، ئەمە دەقەکەیەتی.

بەڕێز هاوڕێ احمد حسن البكر جێگری ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی عەرەبی شۆشیالیست ، ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری حزب ، سەرۆك کۆمار .

بەڕێز هاوڕێ صدام حسین یارمەتیدەری ئەمینداری گشتیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست، جێگری ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری حزب ، جێگری سەرۆك ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش .
هاوڕێیانی بەڕێز ، ئەندامانی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست، ئەندامانی سەرکردایەتی شۆڕش .

لەو جەژنی دەیەمەی شۆڕشی پیرۆزی ١٧ – ٣٠ی تەموزدا زۆرم بەلاوە خۆشەکە بە ناوی خۆم و بەناوی هاوڕێیانم و ئەندامانی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستەوە ، پیرۆزبایی لە بەعسی یەکان و جەماوەری نەتەوەی عەرەب بکەم و بە تایبەتی حزبە تێکۆشەرەکەمان لە عیراق ، بە سەرکردایەتی یە هەڵکەوتووە مێژوویی یەکەی و ڕێکخراوەکانی و قەواعیدە تێکۆشەرەکانی و جەماوەری میللی یە بەرفراوانەکەیەوە ،

بەرامبەر بەو قۆناخە گەورەیەی کە شۆڕش لە تەمەنیدا بڕیویەتی و بڕیەتی لە دەسکەوتی گەورە گەورەو سەرکەوتنی بایەخدار .
ئەی هاوڕێیان ، ئەو گیانی تێکۆشانە بە بیروبڕوا بەرزەی بە چەند سالێك لە پێش شۆڕشدا ، پێی بەسەر نشوستی و کۆسپەکاندا زاڵبوون و توانیتان بەهۆی ئەو گیانەوە بە کارامەیی و ئازایەتی یەوە ، خۆتان ئامادە بکەن بۆ بەجێهێنانی شۆڕشە پیرۆزەکەتان ، ئەو گیانەی کە لە بیروباوەڕەکانی حزبە

مەزنەکەتان و لە رەسەنایەتی عەرەبایەتیتانەوە وەرگیراوە ، ئەو گیانەیە کە هاوڕێ بەعسی یەکانتان و هەموو تێکۆشەرانی عەرەب ، تێتاندا بەدی دەکەن و بەزامنی دەزانن بۆ بەردەوام بوونی شۆڕش لە پێشکەوتن و سەرکەوتنی لەدوارۆژدا .
رەفتارێکی قوولی شۆڕشگێڕانەتان لەگەڵ رۆژگاردا کردوەو لەو دە ساڵەدا کە رۆژێ بێ مەیدانکاری دەرەکی و ناوەکی نەبوە ، توانیوتانە کۆسپەکانی ڕێتان بکەنە هەل و دەرفەت بۆ هەنگاونان و پێشکەوتن و بەرەودەرسی هۆشمەندی و بڕوابوون و خۆڕاگرتن بۆ پەروەردەکردنی تێکۆشەران و پتەوکردنی پەیوەندی چارەنووسانەی نێوان حزب و جەماوەری میللی زەحمەتکێشدا .
هەروەها پەیوەندی یەکی بەتینی حزبتان بە جەماوەری عەرەبەوە ، بۆ حزب رەخساندوەو نەوەیەکی بەرچاوی واتان لە تێکۆشەران پێگەیاندوە کە خۆی و عەقل و ژیانی لە پێناوی بووژانەوەی نەتەوەکەیدا بەخت کردوەو نەریتە شۆڕشگێڕیەکانی تێکۆشانتان لە ناو حزبدا چەسپاندوە .
دەبوایە ئەو گۆڕانە جۆرەکی یەی لە ڕێڕەوی حزبدا ڕوویدا ، لەگەڵ ئەو

بڕوانە (ل ٢)

سەرۆکی فەرماندە پیرۆزبایی لە هێزە چەکدارەکان دەکا

بەڕێز سەرکۆمارو فەرماندەی گشتی هێزە چەکدارەکان موهیب احمدحسن البكر وتی گەلەکەمان لە دە ساڵی رابردوودا گەلێ دەسکەوتو سەرکەوتنی گەورەی وەدەست هێناوەو هێزە چەکدارەکانیش شەرەفی بەشدار بوونیان هەبووە لە هەموو تێکۆشینەکانی دا .
بەڕێز سەرۆکی فەرماندە لە نامەیەکی پیروزبایی دا کە لە دوانزەی ئەو مانگەدا بەبۆنەی یادی هەردوو شۆڕشی مەزنی تەمووزەوە ئاراستەی هێزە چەکدارەکانی کردوە دووپاتی کردوە کە گەلێ جەنگی گەورەمان لە بەردەمدایە چونکە ئاواتەکانمان بەپێی بایەخی نەتەوەی نەمری عەرەبی مانە .
ئەمەشی دەقی ئەو نامە پیروزبایی یەی بەڕێز سەرکۆمارو فەرماندەی گشتی هێزە چەکدارەکانە :

برایان و رۆڵەکانی ئیشکەرانی هێزە چەکدارەکانی عیراق ..
لە شوێنی بەرپرسیاریی مێژوویی یەوە سلاوو پیرۆزباییتان لێ دەکەم بە بۆنەی یادی دەساڵەی شۆڕشی نەمری حەڤدەی تەمووزەوە .. گەلەکەمان لە دەساڵی رابردوودا گەلێ دەسکەوتو سەرکەوتنی وەدەست هێناوەو ئێوەشس شەرەفی بەشدار بوونتان هەبووە لە هەموو تێکۆشینەکانی داو بەشی جەنگی گەورەمان لە بەردەمدایە چونکە رق و کینە بەرانبەر

بایەخی نەتەوە نەمرەکەمانە . خۆتان لە خۆبەخت کردن بە بەشەرمەندیەوە وەرگرتووە و شەهیدتان پێشکەش کردوەو تائێستاش لەسەر پەیمانی سەبرو وەفاداریی تاکۆتایی ڕێگا درێژەکە .
ئەی برایانی خۆشەویست ..
گومانی تێدانی یە کە گەلێ دوژمنیش زۆرن و بەچەك و جبەخانەی چاك چەکدار کراون و ئامادەن شەڕمان لە گەڵدا بکەن چونکە رق و کینەی بەرانبەر شۆڕش و حزبەکەی و جەماوەرەکەی هەموو گیانی

بڕوانە (ل ٧)

ئەمەش لەو تارێکی مێژوویی سەرۆکی فەرماندەدا هاتوە کە دوێنێ ئێوارە لە ئێزگەو تەلەفزیونەوە بە بۆنەی بیست ساڵەی شۆڕشی جواردەی تەموزو دەساڵەی شۆڕشی مەزنی هەفدەی تەموزەوە ئاراستەی جەماوەری گەل و نەتەوەی کرد و تیادا باسی بارو دۆخی عەرەب و جیهان و رەوتی گۆڕانکاری سۆشیالیستانەو ئەو دەسکەوتانەی کرد کە لە سایەی شۆڕشەوە بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست هاتوونە دی .

هەروەها سەرۆکی فەرماندە دووپاتی کردەوە کە ڕێبازی شۆڕش ئیمکانی یە بگۆڕدرێ و بەهیچ جۆرێك ناتوانرێ کاری تێ بکرێ .. هەروەها گومان کردن لەوە کە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ئەو حزبە نەتەوەیی و شۆڕشگێڕە سۆشیالیستە بە ناوبانگەو پێشڕەوە هەڵوێستی جەوهەری خۆی بە هەر جۆرێك لە جۆرەکانی تەنگ پێ هەڵچنین و کارتێکردنێك بگۆڕێ ئەمە خەیاڵێکی پووچە .
هەروەها وتی پرۆگرامی

بڕوانە (ل ٧)

● وتەی هاوکاری ●

عیراق بەرەو پێشەوە دەچێ

بایەخی هەرێمی عیراق بۆناوچەی رۆژهەڵاتی نێوەراست و جیهان لە هیچ کەسی شاراوە نیە .
لە باری جوغرافیاییەوە عیراق شوێنێکی ستراتیژی هەیەو خاوەنی پاشەکەوت (احتياطي) یکی زۆری نەوتە، بێجگە لەوەش کە خاکێکی بەپیتو ئاوێکی زۆروەهەوایەکی جۆراو جۆری هەیە کە ئەمەش دەرەتانی بەرهەم هێنانی هەموو پێداویستی یەکانی بۆ پێکدێنێ و بەپیشەسازی یەکی (تكميلي) یان (تحويلي) یەوە گرێ یان دەدا .
ئەمەش سەرەڕای کوانا خەباتگێڕیەتی ، تەئسیری دانیشتوانی و مێژووی پیرۆزی خەباتگێڕیەتی ،تەئسیری کاریگەری لە پارسەنگی هێزەکانی نێوان نەتەوەی عەرەب و زایۆنی دوژمندا .
لەمەیدانی کێشەی نێو ـ نەتەوەییدا ئەوەندە بەسە کە باسی ـ پەیمانی بەغدا ـ بکەین، ئەو پەیمانە ئیستیعماری یە کە پشتی بە عیراق بەستبوو ـ و کەڵکی لە باری گرنگی ستراتیژی وڵاتەکەمان وەردەگرت ، و دەبەویست عیراق بکاتە بنکەیەکی گەورەی ئیمپریالیزم کە لە ریزی پێشەوەی پشتێنەی ئەتۆمی (الحزام النووي) دادزی وڵاتانی سۆشیالیستی بوەستێ و ببێتە قەڵایەك بۆ بەرەنگاربوونەوەی بزووتنەوەی رزگاریخوازی لە ناوچەکەدا . بۆ سەر واقیعی مێژوویی عیراق بدەینەوە دەبینین

بڕوانە : ل : ٧

پیرۆزبایی دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی

لە بیرەوەری دە ساڵەی بەرپابوونی شۆڕشی مەزنی ١٧ ـ ٣٠ی تەموزدا ، هەموو رۆژنامە نووس و کارگێرو ئیشکەرانی دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی گەرمترین پیرۆزبایی لە سەرکردایەتی تێکوشەرمان دەکەن .
دەزگاکەمان ، کە یەکێکە لە دەستکەوتە گەورەکانی گەلی کورد لەژێر سایەی شۆڕشدا ، بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ، لە ڕێگای ڕێڕەوی رۆژنامەو چاپکراوەکانیەوە ، دەوری راستەقینەی خۆی لە پتەوکردنی یەکیتی نیشتمانیدا دەگێڕێ و بە وشەی پیرۆزی کوردی برایەتی کوردو عەرەب بەرەو ڕێبازێك دەبا
کەهەرگیزاو هەرگیزێ لەق نەبێ و دروشمی «باوەڕمان بە ئۆتۆنۆمی لەق نابێ »هاندەری زیاترمانە بۆ بەهێزکردنی یەکیتی نیشتمانی لە عیراقی برایەتی و خۆشەویستی و پاشەڕۆژی بەختیارانەدا .

Institut kurde de Paris

لە بیرەوەری دە ساڵەی شۆڕشدا

کاروانی دەستکەوتی شۆڕشگێڕانە بۆ گەل

سیاسەتێکی پێشکەوتنخوازانەی دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و ڕەگەزپەرستی

● ئامادە کردنی :
بەشی لێکۆلینەوە ●

دە ساڵ لەمەوپێش ، لە ١٧ی تەموزی ساڵی ١٩٦٨ دا ، شۆڕشێکی سپی ، بە دەستەڵاتی گەل و ڕابەرێتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بەرپا کرا ·
یەکێکیش لە شێوازەکانی شۆڕشی ڕاستەقینەی بەستراو بە جەماوەرو ڕەسانەیەتی شۆڕشگێڕانەوە ، گۆڕینی دروشمەکانیەتی بە کردەوەو دەستکەوتەی دیار بۆ سوودی تێکڕای جەماوەری بەرفراونی گەل ·
شۆڕشی پێشکەوتنخوازی ١٧ تەموز هەر لە بەرپا بوونیەوە ، ڕووی پێشکەوتنخوازانەی خۆی بە بڕیارەکانی دەرخست بڕیارەکان بوونە دەستکەوتەو گەل هەستی ڕاستەقینەی بە بەدی هێنانی ئەو بەڵینانە کرد کە شۆڕش پێیدابوون·

بەم جۆرە شۆڕش توانی بگاتە ڕادەی ئاوات و خواستەکانی جەماوەر ، جا ئێستا کە یادی دەساڵەی بەرپا بوونی شۆڕش دەکەینەوە ، با ئەگەرچی بە خێرایش بێ ، بەو لاپەڕانەدا بچینەوە کە شۆڕش بە دەستکەوتەی مەزن لە ڕووی ناوخۆو عەرەبی و نێو دەوڵەتانەوە تۆماری کردوون ·

بەرنامەیەکی فراوان :

بەیانی ١٧ی تەموزی ١٩٦٨ دوای ڕووخاندنی ڕژێمی کۆنەپەرست لە بەیاننامەی یەکەمی شۆڕشدا ، بەرنامەیەکی فراوان ئاشکرا کرا کە ببێتە ڕابەرو بەرنامەی شۆڕش ، بەیاننامەکە بەڵێنی دامەزراندنی ڕژێمیکی پێشکەوتنخوازی نیشتمانی دا کە بتوانێ دەستی بگاتە ڕووخاندن و ڕاماڵکردنی هەموو پاشماوەیەکی هێزەکانی دوژمن لە ئیمپریالیزم و زایونیزم و کۆنەپەرستان ·

بە مەبەستی ڕێگا خۆش کردن لە بەر دەم ئەرکەکانی داهاتوی شۆڕشدا· لە سەرەتاوە شۆڕش لە ناو خۆودا دەستی کرد بە هەنگاونان :

– لە ٢١ی تەموزی ١٩٦٨دا بەندیخانەی « نوگرە سلمان » داخرا ·

– بەیاننامەی ژمارە (٣٤) دەرچوو بۆ بەرەڵا کردنی هەموو گیراوو دەست بە سەرە سیاسیەکان ·

لە ٣٠ی تەموزەوە :

دوای ڕاماڵ کردنی هێزی دژ بە شۆڕش لە ٣٠ی تەموزی ١٩٦٨دا شۆڕش زیاتر کەوتە خۆی بۆ بەدیهێنانی خواستەکانی جەماوەر ·

– بڕیاری (٤٣) لە ١٩ی ئابدا دەرچوو بۆ گێڕانەوەی هەموو ئەو مووچە خۆرانەی بە هۆی هەلویستی سیاسیەوە لە سەر ئیش دەرکرابوون ·

– بەیاننامەی ژمارە (٤٤) دەرچوو بە گێڕانەوەی هەموو ئەو مووچە خۆرانەی لەسەر ڕووداوەکانی مەسەلەی کورد لە کار خرابوون ، بۆ سەرکاری خۆیان ·

– ٣٠ی تەموزی ١٩٦٨ بڕیار دەرچوو بۆ دانی مووچەی هەموو ئەو کرێکارانەی بەر لە شۆڕش بە هۆی مانگرتنەوە مووچەیان بڕابوو ·

– بەیاننامەی ژمارە ٣١ دەرچوو بۆ دیاری کردنی نرخی سووتەمەنی ·

ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان لە چوارچێوەی عیراقێکی

یەکگرتوی بەهێزدا :

شۆڕشی ١٧ی تەموز هەر لە سەرەتاوە ئەوەی دووپات کردەوە ، کە لە سەر ڕێڕەوێکی بە باوەڕانەی پێشکەوتنخوازانە هەنگاو دەنێ بۆ چارەسەری کێشەی کورد لە عیراقدا بە ڕێگایەکی ئاشتی و دیموکراتیانەی وا کە زامنی مافە ڕەواکانی گەلی کوردمان بێ ، بۆ ئەم مەبەستە شۆڕش هەر لە سەرەتاوە ، دەستی کرد بە هەنگاونان و ڕێگا خۆش کردن بۆ ئەم مەبەستە ، بە بەیاننامەی ژمارە (٣٥) ئەوەی دووپات کردەوە کە تەقەللا دەدات بۆ جێبەجێ کردنی دەقی بەیاننامەی ٢٩ی حوزەیران کە ساڵی ١٩٦٦ دەرچووبوو ، دوای ئەوە لە مانگی ئابی ١٩٦٨دا بڕیاری دامەزراندنی کۆڕی زانیاری کوردو زانکۆی سلیمانی دەرچوو ، بڕیار درا بە داناتی جەژنی نەورۆز بە جەژنی نەتەوەیی گەلی کوردو دان نان بە مافە ڕۆشنبیریەکانی گەلی کورددا · تا شۆڕش هەنگاوەکانی فراونتر کردو لە ١١ی مارتی ١٩٧٠دا بەیاننامە مێژوویەکە دەرچوو کە تێیدا شۆڕش بڕیاری بە باوەڕ هێنان بە مافی نەتەوەیی ڕەوای گەلی کورددا نا بە ئۆتۆنۆمیەوە بۆ ناوچەی کوردستانی عیراق لە چوارچێوەی عیراقی یەکگرتوی پێشکەوتووداو چوار ساڵی بۆ جێبەجێ کردنی ئەم بەڵێنەی دیاری کردو بەراستیش لە ١١ی مارتی ١٩٧٤دا بەڵێنەکەی هێنایە دی و ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانی عیراق چەسپاو هەموو دام و دەزگا تەشریعی و تەنفیزییەکانی کەوتنە کار ·

خۆماڵی کردنی نەوت و شۆڕشی مەزنی بەرهەمهێنانی ڕاستەوخۆی سامانی نیشتیمانیمان ··

شۆڕش هەر لە سەرەتاو ئەوەی ڕاگەیاند کە بە عەزمێکی شۆڕشگێڕانەی ڕاستەقینەوە بە گژ دەستەڵاتی مۆنۆپۆلەکاندا دەچێ و تەقەللا دەدا دەستەڵاتی نیشتمانی بەسەر سامانە سرۆشتیەکانی وڵاتەکەماندا بچەسپێنێ ، لەم ڕێبازەوە بە سامانی گوگرد دەستی پێکردو ڕێکەوتنێکی لەگەڵ پۆلۆنیا مۆر کرد بۆ بەرهەمهێنانی نیشتیمانیانەی گۆگرد ·
ئینجا شۆڕش ڕووی کردە مەسەلەی نەوت ، لە کاتێکدا بەرهەم هێنانی ڕاستەوخۆی نەوت لە دەرچوونی یاسای ژمارە ٨٠وە لە ساڵی ١٩٦١دا هەروا مابۆوە بە بێ ئەوەی هیچ دەستکەوتێکی هەبێ ،

بەلام شۆڕش ئازایانە هاتە دەستو بڕیارە شۆڕشگێڕانەکەی خۆماڵی کردنی نەوتی دەرکردو کەوتیشە بەرهەمهێنانی ڕاستەوخۆی سامانی نەوت و لە ٧ی نیسانی ١٩٧٢داو لە یادی دامەزراندنی حزبی سەرکردەدا دەست کرا بە بەرهەمهێنانی نەوتی ڕمیلەی سەرو · بڕیاری خۆماڵی کردنی نەوت سەرکەوت و دوایی بە دەسەڵاتی کومپانیا مۆنۆپۆلەکانی هێنرا ·

ڕاماڵ کردنی جیاوازی نێوان·· لادێ و شارو فراون کردنی خزمەتی گوزاری کشتوکاڵ

سەرکردایەتی حزب و شۆڕش بایەخێکی فراوانی بە ئاوەدان کردنەوەی گوندەکان داوەو لەم ڕێگایەوە تەقەڵای ئەوە دراوە

بارێکی نەفسی و کۆمەڵایەتی و ئابووری بەرەو لایەنی گۆڕانکاری پەیوەندیەکانی ناو گوندەکان برەخسێنێ ، بەم پێیە کار کراوە بۆ ڕاپەراندنی دروست کردنی گوندی نوێ و تەواو کردنی پرۆژەی کارەبای لادێ و قیرتاو کردنی ئەو ڕێگایانەی گوندەکانی بە شارەکانەوە دەبەستنەوە · سەرەڕای هاندانی و پشتگیری کۆمەلە هەرەوەزکاریەکان و کردنەوەی نەخۆشخانەو قوتابخانە لە هەموو گوندەکانداو یارمەتی دانی فەلاحەکان بە هەموو پێویستیەکی نوێی چاندن و پەرەپێدانی کشتوکاڵ ·

چاککردنی باری ژیانی هاووڵاتیەکان :

شۆڕش لە ماوەی دەساڵی تەمەنیدا ، بەردەوام هەموو دەستکەوتەکانی بۆ بەختیاری ژیانی تێکڕایی گەل بووە ، بێجگە لە دەستکەوتە مەزنەکانی خۆماڵی کردنی نەوت و چاککردنی کشتوکاڵ و کردنەوەی چەندان پرۆژەی گەورە گەورەی پیشەسازی ، بڕیارەکانی سەرکردایەتی شۆڕش بۆ چاککردنی باری ژیانی هاووڵاتیەکان و زیاد کردنی مووچەی بەشێکی زۆری مووچە خۆرەکان لە کرێکارو مووچە خۆری مام ناوندی و پولیس و عەسکەرو مامۆستاو ئەندازیارو تا دوایی کارێکی گەورەی کردە سەر ئەو چالاکیە گەشە سەندنەی ئەمڕۆ وڵاتەکەمانی گرتۆتەوەو ژیانی زوربەی هەرە زۆری کەرتەکانی گەل گۆڕانێکی فراوانی بەرەو چاکتری بەسەردا هات و ئەم دەستکەوتەیە زیاتر ئەو کەرتە کارگێڕانەی گەلی هاندا بۆ تەقەللادانی زیاتر لە پێناوی ڕاپەراندنی نەخشەکانی شۆڕشدا بۆ گەشە سەندن ·

هەڵویستی شۆڕش لە کاروباری عەرەبیدا

● مەسەلەی فەلەستین و هەڵویستی شۆڕشگێڕانە

شۆڕشی ١٧–٣٠ی تەموز ، هەر لە ساڵی ١٩٦٨وە ، لە پشتگرتنیا بۆ شۆڕشی گەلی فەلەستین گەورەترین زەخمیدا

بەم شۆڕشە ، شۆڕشی تەموز کە ساڵێ دوای کارەساتەکەی حوزەیران بەرپابوو ، ئەوا بەرپا بوونی ، دەست پێکردنی ئیلتزامی شۆڕشگێڕانە بوو

شۆڕشی فەلەستین دەدەن ، بەم جۆرە شۆڕش ئازایانە چوو بە گژ هەموو پرۆژەیەکی پاکۆدان و خۆ بە دەستەوە دان و مل کەچیدا ، بە هەموو هێزێکیەوە کەوتە یارمەتی بزووتنەوەی بەرگری فەلەستین و شۆڕشی فەلەستین

بەرامبەر مەسەلەی گەلی فەلەستین و شۆڕشەکەی و بە مەسەلەی مەرکەزی خۆی دانا ، چونکە شۆڕشی ١٧–٣٠ی تەموز لە هەڵوبستەکانیدا بە چەشنێکی زیرەکانە حەقیقەتی ژۆران بازی عەرەب و زایونیزمی دیاری کرد ، هەر لە یەکەم ڕۆژەوە ئەو لایەن و جموجوڵە گومان لێکراوانەی دیاری کرد کە تەقەللای لەبار بردنی

هەموو کات لە شۆڕشی ١٧–٣٠ی تەموزدا گەورەترین پشتیوانی بینیوە · بەرامبەر بەو پیلانانەش کە دژی شۆڕشی فەلەستین کراون شۆڕش لە عیراقدا زۆر زوو وریایی بەرامبەریان دەربڕیوەو ڕاست گۆیانەش ئامادە بوژە بۆ بەگژا چونی ئەو پیلانانە ، لە ٢٦ی حوزەیرانی ١٩٧٦دا سەرۆکی فەرمانده **احمد حسن البکر** لە کۆنفرانسی پشتگرتنی بزوتنەوەی بەرگری و بزووتنەوەی نیشتمانی لوبناندا وتی : **(یەکێتی هێزە نیشتمانیە پێشکەوتخوازەکانی هەروڵاتی ، لە پانایی تیکۆشانی عەرەبیدا پێویستی ئەساسیە بۆ بەربەرچدانەوەی پیلان و نەخشەکانی ئیمپریالیزم و ، زایۆنیزم ، پێویستی ئەساسیشە بۆ بە دەست هێنانی پێشکەوتنمان لە سەر ڕێگای ئامانجە نەتەوەییەکانمان) ·**

شەڕی تشرین و چەنگاوەرەکانی عیراق

هاتنە کایەی سوپای عیراق ، ئازایانەو لێهاتوانە لە شەڕی تشریندا و ئەو لێدانە مەردانانەیەی ئەم سوپایە ئاراستەی هێزەکانی دوژمنی کرد ، گەورەترین دەوری گێڕا لە مەزنی و گەورەیی شەڕی تشریندا ، ئەمە لە کاتێکدا کە عیراق لە ڕادیۆوە هەواڵی شەڕی پێگەیشت ، بەلام لەگەڵ ئەوەشدا بەوپەڕی ئازایەتی‌یەوە هاتە کایەوە ، جا بەو هاتنە پێشەوە ڕاستەقینەیە ئەو شەڕە برۆیشتایەو نوکەران و ڕژیمە خۆ بەدەستەوە دەرەکانی شەڕیان نەوەستاندایە ئەوا زایۆنی دوژمن زۆری نە دەبرد پەکی دەکەوت بەلام خۆ بەدەستەوە دەرەکانی شەڕیان ڕاگرت و کەوتنە پیلانی پاکۆدانی مەسەلەو شۆڕشی گەلی فەلەستین تا دواییەکەی بە سەردانە سەرشۆڕانەکەی ساداتی حاکمی میسر شکابەوە·

● شۆڕش و بەرەی نەتەوەیی هێزە پێشکەوتخوازەکانی عەرەب

عیراقی ١٧–٣٠ی تەموز هەمیشە سووربووە لە سەر گفتوگۆی ڕاستەو خۆ لەگەڵ هەموو لایەنە عەرەبیەکاندا ، سەرنجدانەوەیەکی خێرایی سەردانەکانی سەرکردەکانی شۆڕش بۆ وڵاتە عەرەبیەکان و هاتنی کاربەدەستانی عەرەب بۆ وڵاتەکەمان ئەو ڕاستیە دەردەخا کە عیراق تا چ ڕادەیەک خۆی بە شێوەیەکی مەبدەئی بەستۆتەوە بە کاروباری نەتەوەییەوەو لەسەر ڕێبازی یەکێتی خوازی دەڕوات ·

لە دە ساڵی ڕابوردوودا چەندانی پێگەیشتنی بەرهەمداری ڕەسمی حزبی کراوە لە نێوان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست و دەستەڵاتداریەتی شۆڕش و نێوان حزبە نیشتمانیەکان و هێزە ڕەسمی و میللیەکانی عەرەبیداو ئەم پێگەیشتنانە کاری ڕاستەوخۆیان کردۆتە سەر لێک نزیک بوونەوەی بیرو ڕاو سوودێکی باشی هەبووە :

کاروانێکی شۆڕشگێڕانەو ··· ڕێڕەوێکی پێشکەوتخوازی ڕاستەقینە :

سیاسەتی نێو دەوڵەتان ، لای هەر شۆڕشێک و هەر ڕژێمێک بە شێوەیەکی ئەساسی بە جەوهەرو شێوازی ئەو شۆڕش و ڕژێمەوە بەستراوەتەوە ·

سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البکر لە وتاریکدا دەڵێ : (حزبمان ، حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست ، لە بزوتنەوە نەتەوایەتیە پێشینەکانە کە داوای سیاسەتی بێ لایەنی کردوە ، بە هەموو کەرەستەیەکی تێکۆشانیش تەقەللای چەسپاندن و پەرەپێدانی ئەم سیاسەتەی داوەو هەر لە دامەزرانیەوە کردویتیە گۆشەیەکی ئەساسی لە هەڵویستی خۆیدا بەرامبەر پەیوەندیەکانی نێو دەوڵەتان ، بەلام بە شێوەیەکی مەبدەئی و توندیش ناوەرۆکی سەربەستی خوازو پێشکەوتخوازو دیموکراتیانەی دژ بە ئیمپریالی بە هەموو شێوەکانیەوە دووپات کردۆتەوە دیسان دژی جیاوازی بوە لە نێوان نەتەوەکاندا بە هەوی گەورەو بچوکی یان هەر هویەکی ترەوە) ·

بە پێی ئەم حەقیقەتە زانستیە، شۆڕشی نەتەوەیی و پێشکەتخوازی ١٧–٣٠ی تەمور ڕێڕەوی ڕاستەقینەی خۆی لە سیاسەتی نێو دەوڵەتاندا گرتۆتە بەر ، شۆڕش و سەرکردایەتیە سیاسیەکەی هەر لە یەکەم ڕۆژەوە ئەوەیان دووپات کردەوە کە پەیوەندیمان لەگەڵ وڵاتانی تردا لەسەر ئەساسی هەڵویستی ئەو وڵاتانەو دوورو نزیکیان دەبێ لە بۆ چونە مەبدەئیەکانی شۆڕشەوەو گونجاوی ئەو هەڵویستانە لەگەڵ ئامانجەکانی شۆڕش و کارو بارە نەتەوەییەکان و لە پێشیانەوە مەسەلەی ڕزگاری فەلەستین ·

بەم پێیە پەیوەندیەکانمان لەگەڵ وڵاتانی سۆشیالیتدا مەسەلەیەکی ئاسایی بووە ، چونکە شۆڕشەکەمان بەشێکە لە شۆڕشی ئازادیخوازی جیهانی و ئامانجی دامەزراندنی کۆمەڵێکی دوور لە چەوساندنەوەیەو کەوڵاتانی ئوردوگای سۆشیالیتیش بەشێکی ئەساسی ئوردوگای گەلانی دژ بە ئیمپریالیزم و چەوساندنەوەو جیاوازی ڕەگەزایەتین و شان بە شانی کاروباره چارە نووسیەکانمان دەوستن ، لەبەر ئەوەش عیراق یەکەم وڵات بوو ، لە دەرەوەی ئوردوگای سۆشیالیستی دانی بە ئەلەمانیای دیموکراتیدا نا ، کە ئەم بڕیارە دەرگای لە بەر دەم وڵاتانی تری جیهانی سێیەمدا کردەوە هەمان ڕێڕەو بگرن ·

خۆ دەوری باڵای شۆڕشەکەمان بە پێی ئەو ڕێڕەوە شۆڕشگێڕانە پێشکەوتخوازەی گرتویتیە بەر ، لە بزوتنەوەی وڵاتە بێلایەنەکاندا ، جێگای ڕێزی هەموو هێزە پێشکەوتخوازەکانی دنیا بووە ، ئەمە سەرەڕای ئەو پەیوەندیە توندو تۆڵانەی شۆڕشەکەمان و سەرکردایەتیە سیاسیەکەی بەستۆتەوە بە هێزە ئازادیخوازەکانی دنیاوەو عیراقی کردۆتە قەڵای ئازادیخوازان و ڕۆژ لە دوای ڕۆژ بزوتنەوە شۆڕشگیرە پێشکەوتخوازەکانی جیهانی سێیەم پەیوەندیان لەگەڵ وڵاتەکەماندا بەهێزتر دەبێ و تێکۆشانیان دژی دوژمنی هەموو لایەک کە ئیمپریالیزمە توند تر دەبێ ·

پەیوەندیەکانمان لەماوەی ئەم دەساڵەی تەمەنی شۆڕشدا بە ڕابەرایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست گەیشتوتە گەلی شوێنی دنیا ، بەلام لەسەر بنەڕەتی ڕێز گرتنی سەربەخۆی وڵاتەکەمان و دەست نەخستنە ناو کارو باری ناوخۆوە ·

لەچوارچێوەی هاوکاری و ڕێکخستنی هەڵویست لەنێوان عیراقی شۆڕش و هێزە پێشکەوتنخوازە نەتەوەییەکانی عەرەبیدا لەماوەی دەساڵی تەمەنی شۆڕشدا چەندان پێکگەیشتنی هاوکاری کاری بەکەڵک بۆ خۆشکردنی ڕێگای یەکێتی ئەو هێزانە کراوە ·

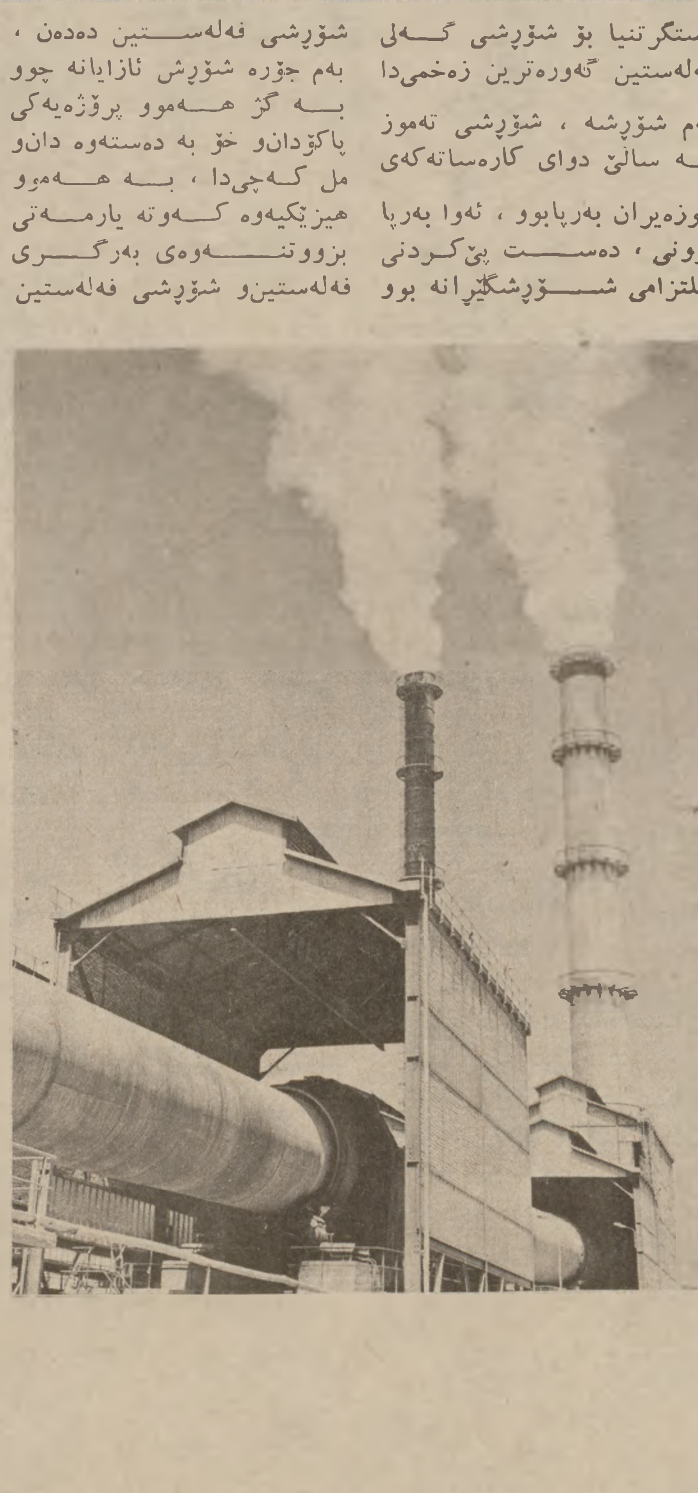

وتەی لاپەڕە

سڵاوو پیرۆزبایی هەردوو شۆڕشی لە مەزن

ڕۆژی ١٤ی مانگ بیست ساڵ بەسەر شۆڕشی نیشتمانیی تەمووزی (١٩٥٨)دا تێپەڕی کە ڕژێمی پاشایەتیی کۆنەپەرستی سەر بە ئیمپریالیزمی گۆڕ کردو ڕژێمی جمهوری لە جێگە دامەزراند ، ئەمڕۆش دە ساڵ بەسەر شۆڕشی حەقدەی تەمووزی پێشکەوتنخوازی (١٩٦٨)دا تێدەپەڕی کە حیزبی بەعسی عەرەبیی سۆشیالیست بەرپای کردو وڵاتمانی خستە سەر ڕێگای هەنگاونان بەرەو بنیادنانی ڕژێمی سۆشیالیستی • شۆڕشی حەقدەی تەمووز لەم دە ساڵەی تەمەنیدا دەیەها دەسکەوتی مەزنو پیرۆزی دەست جەماهیری گەل خستوەو بەوە گەلێ گۆڕینی بنەڕەتیی لە ژیانیدا هێناوەتە دیو لە هەموو ڕوویەکەوە بەرەو گەشەسەندنو پێشکەوتنێکی هێجگار گەورەو فراوانی بردوە • ئەگەر خۆماڵی کردنی نەوتو یاسا بنەڕەتییەکانی زەوی سازیو پێشخستنو بەرفراوان کردنی سنعەتسازیو ئۆتۆنۆمی بۆ گەلی کوردو پێکهێنانی بەرەی نیشتمانیو نەتەوەییو ••• هتد ، ئەگەر ئەم دەسکەوتە گەورانە بە باری سیاسیدا مانای چەسپاویو ڕەگداکوتانی شۆڕش بگەیەننو مەغزای سەرفرازیو ڕەسەنایەتی ئەم شۆڕشە بخەنە ڕوو ، بە باری شارستانێتیشدا بەڵگەی ئەو گۆڕانکارییە ئابووریو کۆمەڵایەتییەن کە لە وڵاتەکەماندا ڕووی داوەو بە پلەیەکی گەلێ پێشکەوتووی گەیاندوە •

هەروەها لە مەیدانی زانیاریو ڕۆشنبیریشدا کە بێگومان پێشکەوتنیان بەندی ئەو گۆڕانکارییە ئابووریو کۆمەڵایەتییەیە شۆڕش هەنگاوی وەهای تێدا ناوە کە مایەی شانازینو جێگەی خۆشحاڵیو ستایشنو دەتوانین دەرکردنی یاسای خوێندنی ئیجباریو نەهێشتنی نەخوێندەواری بە ئیجباری بە لوتکەی ئەو کۆششو تەقەلا بێ وچانەدا بنێین کە سەرکردایەتی سیاسیو حیزبو شۆڕش لەم مەیدانەدا تائێستا داویانەو دەیدن • بەڵێ •• بەگژداچوونی نەخوێندەواریو قەڵاچۆکردنی و فەوتاندنی زانیاری بۆ هەتا هەتایە ، خۆی لە خۆیدا شۆڕشێکە لە مەیدانی زانیاریو ڕۆشنبیریدا بەرپاکرێ• وەکو تر لە کۆری ئەدەبیشدا لە دوای شۆڕشەوە ڕاپەڕینێکی بەرفراوان دەستی پێکرد، بە تایبەتی لە کوری کوردیماندا لە دوای بێدەنگیو خامۆشییەکی تەواوی

بڕوانە : ل : ٧

« ئەدەب و ژیان »

سێبەری ئەسپەشێ

لە ئاسۆیەکی روونترەوە

ظاهر احمد سەوز

ئەمەوێت سەرەتای باسەکەم بەم پرسیارە بکەمەوە •
چۆن بڕیار لە سەر ئەوە ئەدەین ئەم کۆمەڵە چیرۆکە ، یا ئەم کورتە چیرۆکە ، نرخێکی تایبەتی خۆی هەیەو لەم پێی خۆی کردۆتەوە لەم جیهانەدا (جیهانی کورتە چیرۆک ؟

وائەزانم ئەم بڕیارو نرخ دانە، شتێکی ئاسانو ساکار نیە • چونکە پیا هەڵدانی بێ بناغەو بێ سەلماندنو بێدەست نیشان کردنی ڕووە هونەرییەکانی چ لەڕووی ناوەرۆک و چ لە ڕووی (فۆرم)ەوە • وەك ڕەتکردنەوەیەکی بێ سەرو پێ وایە ، بێ هیچ بەڵگەیەك ، و هەردووکیان لە دوو تای ترازووی یەکسانی دان ••

کەواتە ئەبێت ترازوویەکی تری کێشانمان هەبێت ، لە گەڵ سەنگو تایەکی کەدا بۆ نرخاندنی هەر بەرهەمێکی ئەدەبیو ئەو سەنگو تایەش دوربێت لەرقو کینەو تەوژمی دەرونو دۆستایەتیو بەرتیل کاری •

بەلای منەوە نێدوان لە کورتە چیرۆك زۆر ئاسان ترو لەبار ترە ، لە نووسینی کورتە چیرۆکێکی هونەری کە پێویستە بزانین هەر لە سەرەتاوە ئەو لێدوانە چ مەبەستێکی هەیە • ؟

ڕەخنە گری وریاو لێ هاتوو شارەزا ، ئەتوانێت لەناو دێری بەرهەمێکی ئەدەبیە وە ، ڕوی کۆمەلایەتیو باری سایکلوجیو ئابوری نووسەری بەرهەم ، ئاشکرا بکاتو پەی پێ بەرێت ••

دوو پێوەر هەیە بۆ ڕەخنەی ئەدەبی هونەری ، یەکێکیان پێوەری ڕامیاریەو ئەویتریان پێوەری هونەریە (١) •

پاسەنگی لایەکیان بە سەر لاکەی تریاندا ، جێگەی پرسیارو لێدوانە لە ڕەخنەگرو مەبەستی ڕەخنەگر •

لەم ڕوانگەیەوە ئەمەوێت بچمە باسەکەوەو چاوێك بە چیرۆکی (سێبەری ئەسپەشێ) دا بگێرین و بزانین ، لەناو دێری ئەم کورتە چیرۆکەدا چیرۆك نووس دڵو دەرونو هەستو نەستی چیمان نیشان ئەداو تای ترازووەکە چی تێدایە ؟

ئەگەر گرنگ هەر ووتن بێت • زۆر شت هەیە لەم باسەی نووسەر گرنگتر ، بوتریٚو داشو کەوانەو فاریزەو سەرەتاو کۆتایی بۆ دانرێ ووشەو ڕستی بۆ ڕیز بکرێ و ناوی لێ بنرێ • بەلام لە کۆتاییدا بابزانین چۆن بابەتە کەمان هەڵبژاردووە ؟ چونکە هەڵبژاردنیش خۆی لەخۆیدا هەڵوێستە • جگە لەمە ئەدەبە کەمان، لە خزمەتی

کێو کام بەرە دایە ؟
چیرۆك نووس لەم چیرۆکەیدا دیاردەیەکی کۆنی سواوی ژەنگ هەڵهێناوی ناو کۆمەڵگای کوردەواری سەردەمی عەشیرەت گەری هێناوەتە کایەوەو کردویەتی بەهەوێنی مەینی (نۆلاپەرە)و پێنج بەش •

ئەم تێڕوانینەی چیرۆك نووس ، لەساڵەکانی ١٩٧٣دا کەدیارە چیرۆك نووس لە ساڵەکانی ١٩٧٧ یشدا فەخری پێوە ئەکات وئەم قسەیەم لەم دووخاڵەدا ئەسەلمێ •

یەکەمیان ناوی کتێبەکەی بەم ناوەوە ناوناوە (سێبەری ئەسپەشێ)و جێگای کردۆتەوە لە ناو کتێبەکەدا ، دووەمیشیان نەیخستۆتە پاڵ ئەو چیرۆکانەی کە نکولی لێکردونو بەهی خۆی نازانێت •

چیرۆك نووس ئەڵێ •
(خوێنەری هاوڕێم داوات لێ ئەکەم ئەگەر ئەم چیرۆکانەی لای خوارەوەت بەرچاو کەوت بیاینخەیتە پشت گوێ ••• هتد)(٢)

ئەم باسەبان خۆی لە خویدا پێویستی بەلێکولینەوەیەکی تایبەتی هەبەو هەڵی ئەگرم بۆ کاتێکی کەو لێدوانێکی کە • تەنها لێرەدا ئەمەوێت ئەوە بڵێم تائێستا نەلە ئەدەبی جیهانیو نە لە ئەدەبی عەرەبیو نەلە ئەدەبی کوردیدا ، ئەم دیاردەیەم بەرچاو نەکەوتووە ، وەنازانم چیرۆك نووس ئەمەی چۆن هاتووە بەخەباڵداو ئەمەی بەخۆی ڕەوا بینیوە ؟!!

لێرەدا پرسیارێك خۆی ئەسەلمێنێ :
هۆی ئەم ڕەتکردنەوەو نکولیو پشتگوێ خستنەی بۆ، بۆ خوێنەر ڕوننەکردۆتەوە ؟!!
جا بابینە سەر ناوەرۆکی چیرۆکەکە •

پاڵەوانی ئەم چیرۆکە ئاغایەکی بەرچاو تەسکی دەست ڕۆیشتووە ، ڕانەکات بەدوای پێویستی ڕۆژانەی بچووك دا کە بریتییە لە پێداویستی دەرونیو ئابوریو خۆسەلماندن بەزەبری کوشتنو برینوچاو سوورکردنەوە ، بە مقاشەکەی دەستی کە بریتین لە کۆمەڵێك چڵکاو خۆری خۆ فرۆش • کە (بە کەر ناوێرێ بە کورتان ڕەپەڕەپێتی) بەخۆی ناوێرێ کڵلكو یاڵی ئەسپەشێ قوت دەکات •

ئەم دیاردەیەش پێویستی بە خۆ هیلاك کردنی چیرۆك نووس نەئەکرد وەك (لازمو مەلزوم) وایە ئەم کردەوانە لەگەڵ بیروهۆشو کردەوەی ئاغاو دەرەبەگ • باری دەرونی ئالۆزو ڕامیاریو ئابوری دامو دەزگای ئاغاو ئاغای پێ مەیسەر ئەکرێو تازەنیە لە فەرهەنگی تەڵەکە بازیو دیوی ناوەوەی ئاغاو دامو دەزگاکانی بەرامبەر ڕەشورووتو چینەکانی ژێرەوەی کۆمەڵ . کلكو یاڵ کردنی وولاخو خەرمان سوتاندنو فیشەك پێوەنانو کاڵا دزنو لەپێ کردنیو هاتو چۆکردن بەبەر دەمی لێ دزراوەکەداو ئافرەت هەڵگرتنو فیشەك فرێدانەماڵو ئاوکردنە سەر خەرمانو لەناو هەڵکێشانو دەربەدەرکردنو بگرە کوشتنیش بیرێکی تیرەگەریو تیروانینێکی ئاسایی ئاغاو دەرەبەگەبەرامبەر جوتیارو هەژارەکان .

چیرۆك نووس ئەیەوێت چیمان پێبڵێ ؟!
ئەیەوێت بڵێ ئەمە بە خورەوشتی ئاغاو دەرەبەگو چینەکانی سەرەوە •
وابزانم پێویستمان بەم پێووتنە نیەو نەبووە • چونکە لەوە گرنگتر هەیەو پێویستمان

بڕوانە : ل : ٧

لەم چەپکە چیرۆکەدا.. هەمووشتێ لەپێناوسێکسدایە

● شێرزاد عبدالرحمن ●

زۆرجار گەلێك نووسەر هەن پەنادەبەنە بەر هەندێ بابەتیوا کە زۆرترین خوێنەر بۆ خۆی پەیدابکات •• هەندێ لەو نووسەرانە مافی ئەوەیان هەیە کۆمەلانی خەڵك بە تاسەوە باوەش بۆ بەرهەمە تازەکانیان بکەنەوە ، هەندێکی تر تەنیا لە پێناو دەستبەسەراگرتنی چێژی رووتی خوێنەرە سادەکەداو هیچی تر ••

بۆیە ، سەیر نیە ئەگەر بەرهەمی جیروك نووسێكو وێنە هەرزەکارەکانی ناوچیروکەکەی ببێ بە هۆیەك بۆ تێنوویەتی شکاندنی ئەو خوێنەرە هەرزەکارەی لە کونو قوژبنێ بۆ باسێکی سێکیساوی دەگەڕێو دەیەوێ لەو پەنایەوە - کەبت - جنسییەکەی خۆی بەرەڵاکا •• تەنانەت خوێنەری سادە ، خۆشەویستییەکی گەورەی لەگەڵ پاڵەوانە بەرەڵاکانی ناو گەلێك چیرۆك هەیە کە هەرزەکارەکە بتوانێ لە پەنایەوە ، خۆی تێربکات ••

هەندێ چیروك کە - ئافرەت - لە باوەش دەگرێ ، وەکو - مرۆڤێ - مامەڵەی چیرۆك نووسەکە وێنەی ئافرەتە کەدە کێشێ •• هەندێ بەرهەمی واش هەیە کەتەنها وەك هۆیەك ئافرەتەکە پێش کەش دەکا ، هەتا ڕادەی خۆتێرکردنو هیچی تر •••

« حسین عارف » لە - شەبەق -دا وێنەی ئەم -سێکسەی هەوەڵ دەکێشێو وەکوو ئادەمیزادێك - مامەڵە لە گەڵ ئافرەت دەکات •• نەك ئافرەتێك لە پێناو تێربوونێکی جنسیو دوور لە پەیوەندییە گەورەکانو ، بەبێ ئەوەی ئازاری قووڵی ئافرەتەکەو ژیانە کەتێکەڵ بەیەکتر بکرێ •

بەڵام « ئەحمەد سەبد عەلی بەرزنجی » لە چەپکە چیرۆکە تازەکەیدا « دەستەو یەخە » وێنەی ئەم ئادەمیزادەی بەسەرەنخوی کێشاوە...بگرە نە گەلێك لایەنەوە کردوویەتی

بڕوانە : ل : ٧

چیرۆك

وەسیەت

سەلام مەنمی

بە ئارەزووی خۆم لەم ناوچەیەدا ئەسپی خۆم غارداوە .. کەس نەیتوانیوە دار بەسەردارما بکات . . ئەوانەیش بۆم لە سەنگەردا بوون تۆزی قولیان نەشکانوومو کاڵەکیان بە ئەژنۆ شکانووە . . ئێستایش پەکم کەوتووە .. تەمەنی درێژ وەك داری سووتەمە ڕۆی لێکردووم .. ئاخ تەمەنی درێژ چۆن تەکت پێ هەڵچنیووم . باش وایە کوڕەکەم بانگ کەمو وەسێتی بۆ بکەمو پێی بڵێم : - دوای مردنم سێ شەو سەر لە گۆڕەکەم بدە ، با لەم دنیاش تۆ لەم لێ نەکەنەوە ..

- کوڕم بەبەرمەوە نەماوە..
پێم لەگۆڕی گۆڕ ئەلەرزێ . . دوژمنەکانیشم پەیمانیان داوە لەگۆڕیشابێ تۆلەم لێ بکەنەوە .. جا لە بەر ئەوە دوای مردنم سێ شەو ئاگاداری گۆڕەکەم بکە ..
(لەو دنیایشی لەتۆلە ئەترسێ !)
- بەڵێ ..

باوکی مرد .. وەسیتەکەی بەجێ هێنا ، شەوی یەکەم لە سەرگۆڕەکەی ئامادەبوو لە پاڵ کێلێکدا خۆی داگرت مەتارەکەی نابەسەریەوە : (هێشتا زەوییەکە گەرمە ئەڵێی خۆڵەمێشە .. سەیرکە دارتووەکانیش نا لە ڕێنەوە .) لەنیوە شەودا ، سوارێك هاتە گۆڕستانەکەوە .. لە سەر گۆڕەکەی دابەزی .. کەوتە هەڵدرینی : (دوای مردنم سێ شەو ئاگاداری گۆڕەکەم بکە ،) خەنجەرە دەبانەکەی خستە سەرملی .. باڵیبەست .. دابەپێشی .. لەماڵەوە بەندی کرد .. شەوی دووەم لەهەمان شوێندا خۆی داگرتەوە : (دەوەرە مرۆڤ تۆڵەلە مردو بکاتەوە ! ئای تۆڵە چۆن تێکەڵ بە گۆشتو خوێنمان بوویت ،) هاتنی سوارێكو دابەزینی لە سەرگۆڕەکەی سەرتیلی بیری بچڕی .. سواری سەری بوو ، ئەویشی لای ئەو بەندکرد .. شەوی سێهەم هاتەوە ، بەڵام کەس نەهات .
ڕووی کردە یەکەمیان :
- بۆچی ویستت باوکم ئەتکێ کەیت ؟
- باوکمی کوشتووە
- لە سەر چی ؟!
- لەو دیو چیای (...) لەڕاوشکارادا بەیەك ئەگەن **باوکت ئەڵێ :**
- ئێرە ڕاومەکە ..
- سنووری گوندی خۆمانە .. تۆلات داوە ..
- سنوورو منوور نیە ..
نابێ .....
- ڕاو ئەکەم ..
ساچمە زەنێکی پێوە ئەنێو پڕسکی لە باروت ئەکات .
(مرۆڤ کوشتن یەتایەکی کوشندەیە .)
- ئەی تۆ ؟
- چل ساڵ لەمەوپێش برا یەکمی کوشتووە .
- ئەو لەسەرچی ؟!
- لە سەر ئەوە ڕانەکەی بەرێکەوت کەوتە پاوە نەکەیەوە ..
(دڕندەیش کاری وا ناکات .)
- ویستووتانە تۆڵەی لە گۆڕالێ بکەنەوە ؟
- بەڵێ ..

بڕوانە : ل : ٧

دووپارچە هونراوەی عەلی کەمال باپیر ئاغا

لەڕیزی هۆنراوە ڕەنگین و بایەخدار و زۆر پاراوەکانی مامۆستای خوا لێ خۆشبوو (عەلی کەمال باپیر ئاغا) دا ، ئەم دوو هۆنراوەیە پێشکەش بە خوێنەرانی بەڕێز ئەکەم ، کە لە چەند پەڕەیەکی دەسنووسی خۆی ، لە ساڵانی (١٣٤٠ - ١٣٤٧) ی کۆچیدا نووسیونی ، وەرم گرتوون •••
« عوسمان هەورامی »

ڕۆحەکەم بە خوا لە دووریی تۆ هەمیشە شین ئەکەم
بولبول ئاسا بۆ گوڵی رووت گریەوو ناڵین ئەکەم؟
بەیادی پەرچەمو رووی تۆیە بە خوا جاربەجار
ئەچمە ناو باغو تەماشای لالەوو نەسرین ئەکەم
گەر بکەم تەشبیهی رووت جانا لەگەڵ خورشیدو ماه
توهمەتێکی مەحضە تەشبیهی بە پێی تەخمین ئەکەم(١)
سابتە قوربان وەکو ڕەنگی خەنە ناچێتەوە
جەنە سبحەینێ بەخوێنم دەستو ڕەنگین ئەکەم
گەر سلێمانی بێتە جەننەتو پڕ بێ لە حور
بەشمە لام هەر مەیلی یارەکەی پێنجوین ئەکەم
چاوەڕوانم زوڵفی لادا تا ببینم ڕوومەتی
هێندە بێ عەقڵم لە کافر من ئومێدی دین ئەکەم
ەهرلە شەوقی لێوی شەککەر باری ئەو دڵدارەیە
من کە وەك تووتی (کەماڵی)وا قسەی شیرین ئەکەم

(١) خورشید : ڕۆژ ، ماه : مانگ •

ئەمەش دووەم هۆنراوەیە :

لەسەر سوبحی جەبینت لادە ساتووبی خودا پەرچەم
مەهێڵە هەر وەکو شەو ڕۆژی عاشق ڕەش بکا پەرچەم
ئەگەر چی لایقی ئەو شانە نیم ئەی شاهی شەهر ئاشووب
تەرەححوم کە شەوێ تەوقی ملی من بێ دەبا پەرچەم
بەجارێ نووری ئیمانم بە زەنگی کوفر ئەبێ تەبدیل
ئەگەر ئەو یاری دڵئازارە بێتو دەربخا پەرچەم
شکەنجی پێچ و تابی مەسکەنی دڵمە دەخیلت بم
ئەپچڕێ بەندی جەرگم پێی بڵێن با بانەدا پەرچەم
ئەکەم تەسخیری مولکی هند ئەگەر ئەو دلبەرە ڕۆژێ
بخاتە سەرم وەك سێبەری باڵی هوما پەرچەم

- مدهوش -

کچە سەرچۆپی کێشەکە
چاو بگێرە لە دەوری خۆت
بزانە چەند چاوی تینوو
لەم سەیرانە گر ئەخوا بۆت
★ ★ ★
بەزەییت بەم خەڵکەدا بیت
تۆزی دەست بەردە مانوو بوویت
بام بەئاوێتا بچرپێنم
لەم سەیرانە یەکەم دەرچویت
★ ★ ★
بەقەد لەرەی ئەو سەرکوڵمەت
ئەم دڵەی منیشی لێداوە
لەبەر سەیری ئەو باڵایەت
چاوی من نەتروکاوە
★ ★ ★
تۆ بەم جوانیەوە لەجێی خۆت
گەر هەر بە تەنیا بووەستی
هەموو ڕووی چاوت تێ ئەکەن
گەردانیشی ئەگەر هەستی
★ ★ ★
خو ئەو هەڵپەڕینە جوانەت
هەر بەهەرەیەکی خواییە
شۆڕشێکی سەر دەرونە
گەرچی لای خۆت ئاساییە
★ ★ ★
وا دڵم هاویشتە ژێر پێت
توخوا بە قایم پێی پیانێ
هەتاکوو تامی ئازاری
خوشەویستی باش بزانی
★ ★ ★
ئەگەر بوێرم پێت بڵێم
ئەو سنگە ئەو لەشو لارە
لەگەڵ ئەو هەڵپەڕینەتا
چی کردوە بەم هەژارە
★ ★ ★
یا خۆتم لێ زویر ئەکەی
بە ئارەزووی خۆت نامووێنی
یا بۆ ئەوەی کە شێتم کەی
دیسان زیاتر خۆت ئەنوێنی
★ ★ ★
هەی لەو هەڵپەڕینە گەرمە
ئەم هەموو تینەی چۆن تیابوو
کەوا سەرنجی هەموانی
بۆ لای خۆی وا راکێشا بوو
★ ★ ★
خۆی جوانەو هەڵپەڕینی جوان
نێو نیگاو پێکەنینی جوان
ئاگرێ بو بە هەر لادا
رووی وەر ئەگێرا ئەی سوتان
★ ★ ★
نە ئاوو نەنانم زانی
نە دەشت نەسەیرانم زانی
لەو هەڵپەڕینە گەورەیە
تەنیا من لەوم ئەڕوانی
★ ★ ★

لە شیعرە بڵاونەکراوەکانی
شاعیر دەشتی گەرمیان

خەلیل منەوەر

فراوان سەلام بە دیدەو بە گیان
بە خدمەت پاك کوبخا سلیمان
نەوەی علی حسین جەفکە مکان
دردحال من جەلات بو عیان
لە سایەی خدا هین فیراقم
کوکن بو زستان مالو تفاقم
پری زستان کوکن زخیرم
نیسکو نۆك میوژ دوشا بو جیرم
نجکو سماق باغ جنی سوغان
برنجو لوبیا صابون چوغان
هەلوژەو هورتمان ترخینەو ساوەر
گشت مکملن پێم بکەر باوەر
تفاقو طاقم زخیرم جمن
داخی گرانم یەك چیزم کمن
جەمەراقی ئەو چاوم لەخون
هام .لە پەژارە روژم چون شون
لە عشایردا اسمش عیانن

اسم شریفی قەرەخرمانن
لە گەنم ایجاد فقط جۆ نەبو
هەرکی بخواتی رنجەرۆ نەبو
گەنم روکرا پر مرور نەبو
لازمبو بە آش آشش تال نەبو
سەوز قەرسیلی طوەق تەکیابو
چون دانەی برنج دەجار شکیابو
نەك قەرە خرمان نەزان کردە بو
ترکان تەمەل پریش مردە بو
سەرو قون سیاە صاحب ژەنگ نەبو
هەرکی بخواتی دڵش تەنگ نەبو
لە برنج پاکتر دانە دانە بو
بلی بە شەرطی پر هەمانە بو
لازمن خاطر خلیل فرض بکەی
ئەگەر شك نەبەی گری قرض بکەی
من میرزا خلیل کفری مەکانم
دعا گوي دەوڵەت ئەو خانەدانم

کەمال نوري مەعروف
موزەخانەی سلیمانی

لە بڕیارێکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشدا

گەیاندنی خزمەتی تەقاویتی ئیشکەرانی دەوڵەت بە ١٥ ساڵ هەرکاتێ یەکێکیان کەوت یاخود توشی شتێ بوون خزمەتەکەیان لەو ماوەیە کەمتر بوو

بڕیاری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیارێکی دەرکردو بە پێی بڕیارەکە ئەو خزمەتە تەقاویتییەی لە (١٥) ساڵ کەمترە ، دەگەیەنرێتە ئەو رادەیە ، بۆ ئەوەی هەموو ئیشکەرانی دەوڵەت هەرکاتێ یەکێکیان لە ماوەی خزمەت کردنەکەیدا ، لە کاردا یا لە دەرەوەی کارەکەیدا پەکی کەوت ، یاخود مرد ، مووچەی تەقاویتی بکەوێ .

ئەمەش دەقی بڕیارەکەیە :-

بە پێی ئەحکامی برگە (أ)ی بەندی چلو دوومی دەستووری وەختەکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبوونەوەی رۆژی ١٥-٧-١٩٧٨یدا ئەمەی خوارەوەی بڕیاردا :-

١ - جگە لەو مافە تەقاویتییانە کە لە یاسا کارپێکراوەکاندا هاتوون ، ئەو خزمەتە تەقاویتییەی لە (١٥) ساڵ کەمترە ، دەگەیەنرێتە ئەو رادەیە ، بۆ ئەوەی هەموو ئیشکەرانی دەوڵەت ، لە سەربازو پۆلیسو فەرمانبەرو کرێکارو موستەخدەم ، هەر کاتێ یەکێکیان بەیەکجاری لە کار پەکی کەوت لە ماوەی خزمەت کردنیدا - نەك بەهۆی خزمەتیەوە یاخود لە کاتی بەجێهێنانی خزمەتەکەیدا - و دەستی لە رووداوەکەدا نەبوو بە راپۆرتێکی پزیشکیی لە لایەن لیژنەیەکی رەسمی پزیشکییەوە تەئیدکرا ، مووچەی تەقاویتی بکەوێ .

٢ - جگە لەو مافە تەقاویتییانەش کە لە یاسا کارپێکراوەکاندا هاتوون ، ئەو مافە تەقاویتییانەی لە (١٥) ساڵ کەمترن ، دەگەیەنرێنە ئەو رادەیە ، بۆ ئەوەی مووچەی تەقاویتی بەر ماڵو منداڵی هەموو ئەو ئیشکەرانەی دەوڵەت بکەوێ کە لە برگە (أ)ی ئەم بڕیارەدا ناوبراون ، هەرکاتێ یەکێکیان لە ماوەی خزمەتەکەیدا مرد - نەك بەهۆی خزمەتەکەیەوە یاخود لە کاتی بەجێهێنانی خزمەتەکەیدا - .

٣ - ئەو پارە تەقاویتییەی لە ئەنجامی گەیاندنی خزمەت بە (١٥) ساڵ ، بەپێی ئەو بڕیارە بۆ ئەو ماوە زیادکراوە دەکەوێتە سەر ئیشکەر ، لێی نابڕدرێ .

بڕوانە (ل ٧)

جەژنەکانی تەمموز لە ئەورووپا

بە بۆنەی بیرەوەری جەژنەکانی تەمموزەوە لە پایتەختەکانی دنیادا ئاهەنگی جۆرجۆر کراوە ، ئەم ئاهەنگانە ئەو عیراقیانە سازیان کردوە کە لەو جێگایانەدا دەژینو هاورێ بێگانەکانیشیان بەشداری ئەو ئاهەنگانەیان کردوە .

سەر لە بەیانی رۆژی هەینی رابوردوو دەستەی بەڕێوەبەری یانەی عیراقی لە مۆسکۆ گەشتێکی رووباری لە دەوروبەری مۆسکۆ پێکهێنا ، وە سەر لە ئێوارەی هەمان رۆژ کۆمەڵەی دۆستایەتی عیراقو سۆڤیات ئاهەنگێکی گەورەی سازکردوە .

وە رۆژی ١٦ی تەمموز رێکخراوی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست هەرەجانێکی خوتبەو خوێندنەوەی ساز کردوە لەو هەرەجانەدا هەموو رێکخراوە سیاسیەکانی یەکێتیی سۆڤیات بەشداریيان کردوە لە وتارەکانیاندا باسی ئەو ئاڵوگۆڕە گەورانەیان کردوە کە شۆڕش لە هەموو مەیدانێکدا لە عیراقدا وەدی هێناون .

ئەمڕۆ سەر لە ئێوارە وا چاوەڕوان دەکرێ کە باڵوێزخانەی عیراق لە مۆسکۆ زیافەتێکی نان خواردن بکات بە بۆنەی دەهەمین ساڵی بەرپابوونی شۆڕشی پیرۆزی ١٧-٣٠ی تەمموزەوە .

وە رۆژی ١٩ی تەمموز رابوردوو تەلەفزیونی مۆسکۆ بە بۆنەی جەژنەکانی تەمموزەوە فلیمێکی دیکومەنتی نیشان داوە سەبارەت ئەو پێشکەوتنانەی لە عیراقدا وەدی هێنراون .

وە رۆژی ١٩ی تەمموزی رێکخراوی حزب پێشانگایەکی پۆستەر ساز دەکا هەروەک پێشانگایەکی بۆ هونەرمەندە عیراقییەکان ساز دەکا ، ئەو وێنانەی تێدا نیشان دەدرێ کە رووی گەشی پێشکەوتنی عیراق دەخەنە روو ، هەروەک ٢٠ی تەمموز لە شاری پێشانگاکانی مۆسکۆ پێشانگایەک بۆ بەرهەمە عیراقییەکان ساز دەکا .. هەروەک رێکخراوی حزب

بەم بۆنەیەوە بەیاننامەیەکی دەرکردوە لە بەیاننامەکەدا ئەو دەستکەوتە مەزنانەی دیاری کردوە ، کە شۆڕش لە مەیدانی قوتری و نەتەوەییدا وەدی هێناون ، هەروەک نامیلکەو بەیاننامە سەبارەت بە ئەدەبیاتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بڵاو کراوەتەوە .

وە لە بەرلین پایتەختی ئەڵەمانیای دیموکراتی باڵوێزخانەی عیراق لەوێ ئەمڕۆ ئاهەنگێک دەگێرێ پیاوە سیاسیو کاربەدەستەکانی ئەڵمانیای بۆ بانگ دەکا لەگەڵ ئەندامانی سلکی دبلۆماسییە باوەڕپێکراوەکانی بەرلین ، هەروەها رۆژنامە نووسە ناسراوەکانو هونەرمەندانو ئەدیبە ناسراوەکانی ئەوێش . هەروەک رۆژی شەممەی رابوردوو باڵوێزخانەی عیراق رۆژێکی عیراق ئاسایی ساز دەکا لەم رۆژەدا ئەو عیراقیانەی ئەوەی خێزانە عەرەبەکان بەشداری دەکەن . ئەویش وەک دەربڕینی خۆشییەکی خۆیان بە یادی جەژنەکانی تەمموز .

گەل یادی شۆڕشەکانی تەمموز دەکاتەوە

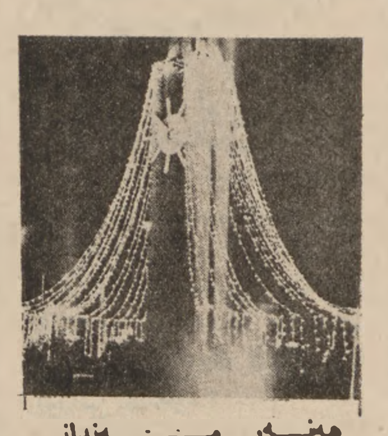

بەبۆنەی تێپەڕبوونی ٢٠ ساڵ بەسەر شۆڕشی ١٤ی گەلاوێژی ساڵی ١٩٥٨ داو تێپەڕبوونی ١٠ ساڵ بەسەر شۆڕشی پیرۆزی ١٧ - ٣٠ی تەمموزدا جەماوەری گەل بەدڵێکی گەرمو پڕ لە دڵسۆزییەوە لە سەرانسەر جەژنە پیرۆزەکەی کردۆتەوەو بەم بۆنەیەوە گەلێ ئاهەنگی شادیو بەزمی سازکردوە . هەر بەم بۆنەیەوە سەدان بروسکەی پیرۆزبایی بۆ سەرۆکی هەرمانده احمد حسن البكرو هەڤاڵی تێکۆشەر صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش نێردراوە .

لە بەغدای پایتەختیشدا ئاهەنگو خۆشی یادکردنەوەی ئەو دوو شۆڕشە مەزنە گەیشتۆتە چڵەپۆپو کامەرانی ئەم بیرەوەریە مەزنانە بەهەموو رووبە کەوە دیارە.. هەربەم بۆنەیەوە شەقامو گۆڕەپانەکانی بەغداو دوکانو باڵەخانەکانی بەگڵۆپی رەنگو

دروشمی شۆڕشگێرانە رازێنراوەتەوە ..

لەم بیرەوەریە مەزنەدا بەغدای پایتەخت بەرگێکی رەنگاو رەنگی پڕ لەبەختیاری پۆشیوە .. لە هەمان کاتدا بە بۆنەی بیرەوەری جەژنەکانی هەردوو تەمموزەوە گەلێک تیپی هونەریو

هونەرمەندانی عەرەبو بێگانە هاتوونەتە بەغدا هەروەک هونەرمەندانی وڵاتیش بەشدارن لە گێڕانی ئاهەنگدا بەم بۆنەیەوە ..

لەو هونەرمەندانەی بەم بۆنە مەزنەوە هاتوونەتە بەغدا دکتۆر ولید غلمیە ، هونەرمەند

بڕوانە : ل : ٧

ئێمە بە هێزین بە بێ لەخۆبایی بوونو بێ فیزیشین بەبێ بێ هێزی .
«هاوڕێ صدام حسین»

شۆڕشی ١٧ - ٣٠ تەموز نموونەیەکی زیندوی تێکۆشانی شۆڕشگێرانەیە .

سڵاوی وەفاداری لە شۆڕش دوورستکەری خۆماڵی کردن لە جەژنی دە ساڵەیدا .

باهەڵسو کەوتی دیموکراتیانەمان لەسایەی سەرپەرشتیی حزبەکەمان ، سەرکردەی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەموزدا قوڵتر بکەینەوە .

تاقی کردنەوەی ئۆتۆنۆمی بەڵگەی مرۆڤایەتی دیموکراتیەتی شۆڕشە ، با بیپارێزین .

پاشە رۆژ بۆ نەوەی نوێیە ، باهەموومان لەگەڵ دامودەزگاکانی شۆڕشدا بەشداربین بۆ دروستکردنی بە بەرزیو پرشنگداری

با هەموومان بۆ پتەوکردنی ئەو بنەڕەتەی یەکیتی نیشتمانی کاربکەین کە شۆڕش دایناوە بۆ زامن کردنی عیراقێکی بەهێزو پێشکەوتوو .

دەسکەوتەکانی شۆڕش - بەخواستو تێکۆشان - لەکاتی دیاری کراویان تێپەڕان .

هێزە نیشتمانیەکان وڕێکخراوە جەماوەرییەکان پیرۆزبایی لە سەرۆکی هەرماندەو هاوڕێ صدام حسین دەکەن

لیژنەی مەرکەزی حزبی شیوعی عیراق پێخۆشحاڵە بە بۆنەی ئاهەنگ گێڕانی گەلانەوە بە جەژنە پیرۆزەکانی یادی بیستەم ساڵی شۆڕشی ١٤ی تەمموزی ١٩٥٨و بیرەوەریی دەهەم ساڵەی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەمموزی ١٩٦٨و بە بۆنەی تێپەڕبوونی پێنج ساڵ بەسەر پێکهاتنی بەرەی نیشتمانیو نەتەوەیی پێشکەوتنخوازدا لە وڵاتدا پیرۆزبایی خۆی پێشکەش بکات ئەم موناسەبەتە دڵخۆشکەرە شانبەشانی ئەو دەستکەوتە گەورانەیە کە گەلەکەمان بە تێکۆشانێکی بەردەوام لە بیست ساڵی رابوردوودا وەدی هێناون ، وە لەم دەستکەوتانەدا ئەوانەی شۆڕشی ١٧ی تەمموزی ساڵی ١٩٦٨ بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی وەدی هێناون جێگایەکی بڵندیان گرتووە لە چەسپاندنی سەربەخۆیی نیشتمانیو هێنانەری ئاڵوگۆڕی ئابووریو کۆمەڵایەتیو ئۆتۆنۆمی بۆ گەلی کوردمانو بەستنی بەرەی نیشتمانیو نەتەوەیی پێشکەوتنخواز .

میللی کردنی سامانی نەوتو قوتارکردنی لەژێر دەسەڵاتی ئیحتیکاریە ئیمپریالیزمیکاندا نموونەی دەستکەوتێکی مێژوویی مەزنو هەنگاوێکی شۆڕشگرانەی گەورەیە کە سەرکردایەتی دەسەڵاتی نیشتمانی بەسەرکردایەتی ئێوەی نەترس هەڵسی هێناوە .

شۆڕشی ١٧-٣٠ تەمموزی ١٩٦٨ بە توندی بەرەوڕووی ئیمپریالیزمو زایۆنیزم راوەستاوەو پشتگیریی تێکۆشانی نەتەوەی عەرەبی کردووە لە هەموو وڵاتەکانیداو لە سەرووی هەموویانەوە تێکۆشانی گەلی فەلەستینو پشتگیریی خەباتی گەلە رزگاریخوازەکانی کردووەو پەیوەندی گەلەکەمانی لەگەڵ وڵاتانی سۆشیالیستیو بزووتنەوەو رێکخراوە پێشکەوتنخوازەکانی جیهاندا بەتین کردووە .

حزبی شیوعی عیراق پیرۆزبایی دڵسۆزانەی خۆی پێشکەش دەکاتو بەشداری ئاهەنگە پیرۆزەکانی گەلەکەمان دەکات باوەڕی بە وزەو توانای جەماوەرو حکومەتی نیشتمانیو هێزی یەکگرتوی گەلمان لە بەرەی نیشتمانیو نەتەوەیی پێشکەوتنخوازدا هەیە کە سەرکەوتنێ گەورەتر بەسەر ئیمپریالیزمو زایۆنیزمو کۆنەپەرستانو نەخشە شەڕانێکانیاندا وەدەست بهێننو بەردەوام بن لە رێگای بنیاتنانی عیراقێکی گەشاوەدا .

لیژنەی مەرکەزی حزبی شیوعی عیراق

بروسکەی مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان .

مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان پێخۆشحاڵە کە سڵاوێکی خەباتو پیرۆزباییەکی دڵسۆزانە لە ئێوەو گەلی عیراقمان بکات بە بۆنەی بیرەوەی هەردوو شۆڕشی ١٤ و ١٧ی تەمموزەوە کە ئاسۆیەکی مەوزوعی پێشکەوتوویان کردەوە بۆ وەدی هێنانی دەستکەوتە پێشکەوتنخوازییە گەورەکان کە دەمانخاتە بەردەم ئەرکی نوێی گەورەتر بۆ دووپاتەکردنەوەی حەتمییەتی پەرەسەندنی مێژوویی بزوتنەوەی بەرەوپێشچوونی کۆمەڵ ، ئەرکێک کە دیاری دەکرێت بە شوورەگرتنی یەکێتیی نیشتمانیمانو تەواو کردنی نەخشەکانی پەرەپێدانی نەتەوەیی ئابووریو کۆمەڵایەتی بۆ گەیشتن بە قوناغی دامەزراندنی کۆمەڵگایەکی سۆشیالیستی ئەوتۆ کە ئامانجێکی مەرکەزیی هاوبەشمانە .

پارتی دیموکراتی کوردستان لە کاتێکا ئاهەنگ بۆ جەژنەکانی تەمموزی پیرۆز دەگێرێت گرنگی هاوپەیمانەتیی بیروباوەڕو چارەنووسی نێوان خۆیو حزبی بەعس عەرەبی سۆشیالیستیو رۆیشتن لەبەر رۆشنایی پەیمانی کاری نیشتمانیو ئامانجەکانی شۆڕش بۆ قوڵ کردنەوەی ئاڵوگۆڕە پێشکەوتنخوازیەکانی وڵاتمانو بۆ چەسپاندنی ئۆتۆنۆمی بەرەو بەهێز کردنی یەکێتیی نیشتمانیو دارمانی نەخشەو جموجۆڵە گومانلێکراوەکانی هێزی ئیمپریالیزمو زایۆنیزمو کۆنەپەرستان دووپات دەکاتەوە کە دەیانەوێت زەفەر بە دەستکەوتە شۆڕشگێرییەکانمان بەرنو پرۆژە خۆ بەدەستەوەدەرییەکانیان لە مەیدانی عەرەبیدا دەرباز بکەن لە رێگای هەندێ لە رژێمە سەرشۆڕەکانی عەرەبەوە وەک رژێمی میسرو سوریای ئەلقەلەگوێ .

سڵاوێکی مەزنی رێزو حورمەت بۆ سەرکردەکانی شۆڕشی پێشکەوتنخوازی ١٧-٣٠ی تەمموز کە ئەوان بەردەوامن لە سەرکردایەتی رێبازەکەیدا بۆ هێنانەدی هەموو ئامانجو خواستەکانی گەلی عیراقمان لە پێناوی بنیاتنانی عیراقێکی دیموکراتی سۆشیالیستی گەشاوەدا ، سەربەرزیو نەمری بۆ هەموو ئەو شەهیدانەی لە مەیدانی تێکۆشان بۆ بەرگری لە خاکی ئەم نیشتمانەدا قوربانیو بە خوێنی خۆیان رێگای ئەمڕۆو ئاسۆی دوارۆژیان رەنگ رشتوە .

مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان
بەغدا تەمموزی ١٩٧٨

● یادی دەیەمینی شۆڕشی نەمری ١٧-٣٠ی تەموز بە هەل دەزانین کە گەرمترین پیرۆزبایی ئاراستەی بەرێزتان بکەین بۆ ئەو رێبازە پرۆگرامە شۆڕشگێرانە دروستە کە شۆڕشە نەبەزەکەمان بە سەرکردایەتییە ژیرانەتان پەیرەوی دەکا لە پێناوی بنیاتنانی کۆمەڵگایەکی دیموکراتی سۆشیالیستی یەکگرتودا .

ئەولیژنەیە ئەم بۆنەیە بە هەل دەزانێ کە سوور بوونی خۆی دووپاتە بکاتەوە بۆ بەردەوام بوونی لە سەر رێگای جێبەجێ کردنی پرۆگرامەکانی شۆڕشو حزبە سەرکردەکەی بۆ پێشخستنی وڵاتەکەمانو هەنگاونانی بەرەو چاکتر .

هەربژین ئێوەو هەربژی شۆڕشەکەمان مینبەریی هەموو تێکۆشەران .

لیژنەی ناوەندی هەنگاو رێکخستن لەگەڵ دەزگاکانی ئۆتۆنۆمیدا

یەکێتی مامۆستایانی فەلەستین پیرۆزبایی لە سەرکردایەتی حزبو شۆڕش دەکا

بە ناوی مامۆستایانی فەلەستین لە هەرێمی عیراقدا بەبۆنەی یادی جەژنە نەمرەکانی تەموزەوە گەرمترین پیرۆزبایتیان پێشکەش دەکەینو بە شانازیو سەرسەرزییەوە رێز لە دەوری جوامێرانەتان دەنێین لە پشتگیری کردنی مەسەلە چارەنووسییەکانی نەتەوەی عەرەبمانو هەڵوێستی زیرەکانەتان لە تێکشکاندنی ئەو پیلانانەدا کە دژی گەلی عەرەبی فەلەستینو لوبنان دەکرێو رەفز کردنی هەموو جۆرە ملکەچیو سەرشۆڕیو خۆبەدەستەوەدانێکدا .

شۆڕشی مەزنی حەڤدەی تەموز بەسەرکردایەتی حزبی شۆڕشی عەرەب حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست هەمیشە ئاسۆیەکی گەشەداری نەتەوەو گەلەکەمانە سەرەڕای پیلانەکانی گۆشەگیرو کۆنەپەرستەکانو سەرەڕای هەڵوێستی خیانەتکارانەی رژێمە پاشکەوتو بەکرێگیراوەکان . گەلی عەرەبی فەلەستینمان هەمیشە بەوەفادار دەمێنێتەوە بۆ شۆڕشی تەموز بەسەرکردایەتییە ژیرانەکەتانو خوێنی شەهیدەکانمان لە فەلەستینو لوبنان رەمزێکە لە رێگای یەکگرتنی نەتەوەکەمانو تێکۆشانی بەردەوامی لە پێناوی وەدی هێنانی مافەکانیو گەیشتن بە ئاوەتەکانیدا .

پیرۆزبایمان دووبارە دەکەینەوەو بەڵێنی تێکۆشانو بەخشینتان پێ دەدەین لە پێناوی وەدی هێنانی ئامانجەکانمان لە یەکگرتنو رزگاری تەواوی خاکی داگیرکراوماندا .

بژی شۆڕشی نەمری هەڤدەی تەموز .

بژی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بەرپاکەری شۆڕش .

نەمریو سەربەرزی بۆ شەهیدە جوامێرەکانمان .

یەکێتی گشتی مامۆستایان

● **بروسکەی پارتی شۆڕشگێری کوردستان**

بەبۆنەی بیرەوەریی بیستەمین ساڵی شۆڕشی پیرۆزی ١٤ی تەمموزو بیرەوەری دەهەمین ساڵەی شۆڕشی پێشکەوتنخوازو نەمری ١٧-٣٠ی تەمموزەوە .. مەکتەبی سیاسی پارتی شۆڕشگێری کوردستان پێخۆشحاڵە لە باتی کۆمیتەی ناوەندی و هەموو ئەندامانو جەماوەریی پارتی شۆڕشگێری کوردستان جوانترین سڵاوو پیرۆزبایی تێکۆشان پێشکەشی بەرێزتانو لە رێگای ئێوەوە پێشکەش بە هەموو گەلی عیراق بە عەرەبو کوردو هەموو کەمە نەتەوەییەکانیەوە بکاتو ئاواتەخوازە رکنە سەرکردایەتی سیاسی بە رابەرایەتی لێزانانەی ئێوە دەستکەوتو سەرکەوتنی گەورەتر وەدی بهێنێ بۆ گەیشتن بە کۆمەڵگایەکی سۆشیالیستی دیموکراتی گەشەکردو بۆ گەلا

بڕوانە (ل ٧)

بەرەی نیشتمانی سڵاو لە بیرەوەری شۆڕشی تەمموزی پیرۆز دەکا

بەرەی نیشتمانیو نەتەوەیی پێشکەوتنخواز سڵاوی لە بیرەوەری دەهەمین ساڵەی شۆڕشی ١٧ی تەمموز کردومو پەیمانی بە سەرکردایەتی سیاسی داوە کە لە تەقەلایەکی بێوچانداین بۆ قوڵکردنەوەی بناخەی ئەو ئاڵوگۆڕانەی شۆڕش بنیاتیان دەنێ وە بۆ وەدی هێنانی ئامانجەکانی نەتەوەی عەرەب .

بەرەی نیشتمانی لەو بەیاننامەیەدا کە رۆژی هەینی رابوردوو بەم بۆنەیەوە دەری کردوە ئەوەی دوپات کردۆتەوە کە ئەو شۆڕشە مەزنەی جوانترینو مەزنترین دەستکەوتی مێژوویی وەدی هێناوەو رێگایەکی نوێی لە خەباتی عەرەبدا کردۆتەوەو بناخەی تاقیکردنەوەیەکی شۆڕشگێرانەی رابەرایەتی لە وڵاتی شۆڕشگێرماندا بنیات ناوە بۆتە سەرچاوەیەکی تیشک دانەوە کە تێکۆشەرە شۆڕشگێرەکانی ناوچەکەمان شارەزایی و دەرسی تێکۆشانی لێوە وەردەگرن لە پێناوی دوا رۆژی گەلەکانیاندا .

بەیاننامەکە باسی ئەو دەستکەوتە رزگاری خوازیو دیموکراتیو سوشیالیستیانەی کردوە کە لە دە ساڵی رابوردوودا شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەمموز وەدی هێناون .

هەروەها وتوویەتی .. ئەو دەستکەوتە گەورەو مەزنانەی بۆ گەلەکەمان وەدی هێنراون ، پێناسی راستەقینەی شۆڕشو ئەو پەیوەندیە قوڵو توندو تۆڵەی بەجەماهیری بەرینی گەلیەوە هەیە نیشاندەدەن .

بەیاننامەکە ئەوەشی دووپات کردۆتەوە کە ئەم شۆڕشە بە هەموو ئەو دەستکەوتانەی وەدی هێناونو ئەو هەموو کارانەی جێبەجێی کردوون ، بۆتە هیوای جەماوەر لە وڵاتو هەموو نیشتمانی عەرەبداو بۆتە دەستەبەری راستەقینە سەرکەوتنەکانیو بەدی هێنانی ئامانجەکانی .

هەروەها وتوویەتی .. لە کاتێکا شۆڕش هەنگاوی فراوانی ناوە بۆ تەواوکردنی سەربەخۆیی سیاسیو ئابووری وڵاتو بۆ بەیەکجاری خۆقوتار کردن لە دەسەڵاتی ئیمپریالیزمو بە هەموو شێوەکانیەوەو گرتنەبەری سیاسەتێکی سەربەخۆ لە هەموو مەیدانێکدا بە جۆرێکی ئەوتۆ سەربەخۆیی وڵات ساغ بکاتەوە ، لە هەمانکاتدا هەوڵی داوە پێشخستنی وڵات بەشێوەیەکی هەموو لایەنیو بۆ وەدی هێنانی خۆش گوزەرانیو پێشکەوتن بۆ هەموو جەماوەری گەل .

لەم بارەیەوە میللی کردنی نەوتو بەرهەم هێنانی سامانی نەوت بە چەشنێکی راستەوخۆو چارەسەرکردنی ئاشتیخوازانەو دیموکرانی مەسەلەی کوردو بڵاوکردنەوەی یاسای ئۆتۆنۆمی بۆ گەلی کوردو جێبەجێ کردنیو دامەزراندنی بەرەی نیشتمانیو نەتەوەیی پێشکەوتنخواز و وەدی هێنانی کشت سازییەکی بنەڕەتیو دامەزراندنی ئاڵوگۆڕی پێشکەوتنخوازانە لە ترکیبی ئابووریو کۆمەڵایەتی وڵاتدا هەموو ئەمانە لە زنجیرەیەکی ئەپساوەدا هاتوون بۆ ئەوەی ئەو دەورە تێکۆشەرانو بەرچاوەی شۆڕش

بڕوانە (ل ٧)

لە یادی دە ساڵەی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ تەمووز سەرۆكی ئەنجوومەنی راپەڕاندنی ناوچەی كوردستان :

شۆڕش لە یەكەم رۆژیەوە دانی بەمافی نەتەوەیی گەلی كورددا ناوە

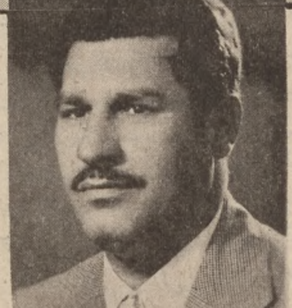

بە بۆنەی دە ساڵەی شۆڕشی ١٧ و ٣٠ی تەمووزی ساڵی ١٩٦٨ وە گفتوگۆیێكی تایبەتیمان لەگەل بەرێز ماموستا ـ احمد عبدالقادر ـ سەرۆكی ئەنجومەنی راپەراندنی ناوچەی كوردستان ساز كرد ، كە بەسوپاسەوە بەرێز سەرۆكی ئەنجومەن وەلامی گشت پرسیارەكانی « هاوكاری » دایەوە .

● **لە بارەی بایەخ و گرنگی سیاسیو كۆمەڵایەتی بیرەوەری دەساڵەی شۆڕشی تەمووزو دەسكەوتەكانی یەوە بەرێز ماموستا ـ احمد عبدالقادر ـ ووتی : ـ**

راستی‌یەكەی شورشی ١٧ی تەموز وەرچەرخانێكی مێژوویی گەورەبوو ، لەرەوتی خەباتی گەلی عیراق لە پێناوی ژیانێكی كامەران و ئاسوودەدا، هەروەها لە تێكۆشانی وڵاتەكەمانوا دژی ئیمپریالزم و گشت دامو دەزگاكانی .

ئەوەی تەماشای رەوتی ئەم دە ساڵەی شۆڕشی ١٧ی تەمووز بكات ، بۆی ئاشكرا دەبێ ، كە وڵات گۆرانكارییێكی گەورەی بەخۆوە دیوە لەژێر سەركردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست، بەڵكوو زۆر دەسكەوتی مەزن جێ‌بەجێ كراون ، لە سەرووی هەموویانەوە بەبانناما مێژوویيە كەی ١١ی ئادارو دانانان بەمافی رەوای گەلی كورددا و دەركردنی یاسای ئۆتۆنۆمی كوردستانو دامەزراندنی هەر دوو ئەنجومەنەكەی نلوچەی ئۆتۆنۆمیو خۆماڵی كردنی نەوتو ئاوەدان‌كردنەوەی سەرانسەری وڵات ..

ـ هەروەها بەرێز سەرۆكی ئەنجومەن بەردەوام بوو لەقسە كردنداو وتی : ـ

دەركردنی چەندەها یاسای پێشكەوتن خوازانەی تریش ، وەك یاسای كارو دەستەبەری كۆمەڵایەتیو چاككردنی كشت‌وكاڵ و دەست‌نیشان ـ كردنی سنووری مولكایەتی زەوی و هەر دوو یاساكەی بەئیجباریو خۆرایی خوێندنو هەرەوەزی نیشتمانی نەهێشتنی نەخوێندەواری كە سەرۆكی فەرماندە ـ احمد حسن البكر ـ سەركردایەتی دەكا .

ـ لە كوتایی ئەم پرسیارەدا، بەرێز كاك احمد عبدالقادر وتی :

بە كورتی دەڵێم ، وڵاتەكەمان گۆڕانكارییێكی گەورەو بنەرەتی لەماوەی ئەم دەساڵەدا بەرابەرایەتی سەركردایەتی سیاسی بەدەست هێناوە .

● **هاوكاری :**
باشە ماموستا ،سەسارەت بەناوچەی كوردستان بەتایبەتی لە ماوەی ئەم دەساڵەدا چی كراوە ، هەر چەند بەرێزتان لە وەلامی پرسیاری یەكەمدا دەستتان بۆ بەیانی ١١ی ئادارو یاسای ئۆتونومی درێژ كرد ؟
ـ لەم رووەوە بەرێز سەروكی ئەنجومەن وتی : ـ

بەر لەوەی حزبی بەعس حوكم بەدەستەوە بگری ، گەلی كورد لە پێناوی مافی خۆیدا دەجەنگاو هەوڵو تەقەللای ئەدا دان بە مافە نەتەوەییەكانیدا بنرێ . بەلام حوكمرانەكانی پێش شۆرشی ١٧ی تەموز ، لە دژی مافە رەواكانی گەلی كورد دەوەستان .. كەچی حزبی بەعسی كە حوكمی بەدەستەوە گرت یەكسەر دانی بە مافی گەلی كوردا ناو زۆر هەنگاوی گەورەی لەمەیدانی كۆمەڵایەتیو ئابوری نەتەوەییدا بە دوادا هات .، كە لە قازانجی هەموو گەلی عیراق بوون ، لەوانە بەیانی ١١ی ئادارو جێ‌بەجی‌كردنی گشت بەندەكانی بە دامەزراندنی هەموو دەسگاكانی ئۆتۆنۆمی كوردستان .

● **داوامان لە بەرێز ماموستا ـ احمد عبدالقادر ـ كرد بەفراوانی باسی گۆڕانكاری و دەسكەوتە كۆمەڵایەتی و رۆشنبیرییەكانو ژمارەی پروژەكان بكات .. !**
ـ بەرێز سەرۆكی ئەنجومەن وتی :

بێ‌گومان باس‌كردنی بەفراوانی زۆری دەوێ ، بەلام لیرەدا بەژمارە باسی ئەو دەسكەوتانە دەكەین : ـ

ـ دە نەخۆشخانە لە هەر سێ شارە كەی ناوچەی ئۆتۆنۆمی .
ـ چوار عیادەی پزیشكی .
ـ پەنجاو نۆ مەلبەندی تەندروستی .
ـ پێنج خانووی دایەنگەی ـ منالان .
ـ سێ قوتابخانەی ستەران .
ـ (٣٦٨٨) خانوو بۆ فەرمانبەران .
(٥٧) خانووی گەشتو گوزار .

ـ هەشت كارگەی بەفر .
ـ (٣٩) پرۆژەی ئاو .
ـ (١٠٤) پرۆژەی قیرئاوكردنی شەقامەكان .
ـ (٦٩) پرۆژەی زێراب .
ـ ١٣) باڵەخانە ـ عمارات ـ .

ـ (٣٠٠) شوقەی نیشتەجێ‌كردن .
ـ (٤٠) باخچەو یاریگەی منداڵان .
ـ (١٩) بازاڕی نوێ ـ عەسری ـ .
ـ (٩١) قوتابخانەی ناوەندی و سانەوی .
ـ (٦٠٠) قوتابخانەی سەرەتایی .
ـ (٢٢) بەشی ناوەخۆیی قوتابیان .
ـ (٥) ئامۆژگای خوێندن .

● **هەروەها سەرۆكی ئەنجومەن** بەردەوامبوو لەژماردنی بەدەها پرۆژەو ناوی كارگە گەورەكان وەك : « شەكر ، جگەرە ، دارتاشین ، كاشی ، قیرو كۆنكریت ، چەو ، مێوەجات ، رستن‌و چنین ، مافووری دەستكرد ، ئارد ، چاپخانە ، پەلەوەر ، بەسەدان خانووو بینا بۆ كاربەدەستانو دائیرەكان لەقەزاو ناحیەكانی كوردستان كراوە .

ـ دیسان باسی ئەوەی كرد كە (٦٤٧٤) مەلبەندی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە: پارێزگەی : سلیمانی ، دهوك و هەولێر كراونەتەوە :

ژمارەی گشت قوتابخانەكان ـ باخچەی منداڵان ، سەرەتایی، ناوەندی و سانەوی و ئامادەیی ، كشتوكاڵ ، پشەسازی ، دارتاشین ، خانەی ماموستایان ، « كچان و كوڕان » ، ئاینی ، ئامۆژگای ماموستایان ـ تائێستاكە گەیشتونە (١١١٢٢) یازدە هەزارو سەدو بیستو دوو قوتابخانە .

● **هاوكاری :**
باشە یارمەتی ئەنجومەن بۆ دەزگاكانی رۆشنبیری ، ئەدەبیو كۆمەڵایەتی تا چ رادەیێك بووە ؟

● **بەرێزسەرۆكی ئەنجومەن وتی :**

تەنیا ئەمساڵ (٢٢٥٠) دینار پێشكەش بە لقەكانی یەكێتیی نووسەران لە دهوكو سلیمانیو هەولێر كراوە ، هەروەها (١٠ر) هەزار دینار دراوە بە یانەی فەرمانبەران لە مخمور ، عنكاوە ، یەكێتی لاوان ، مەكتەبی سكرتاریەتی قوتابیانی كوردستان ، كۆمەڵەی ماف‌پەروەران لە ـ سلیمانی و هەولێر و دهوك ـ و نیقابەی هونەرمەندان لە هەولێر ،

بە كورتی بەدەها هەزاریتر لە بودجەی ئەنجومەنیش بە دەزگاكانی تری میری لە كوردستانا دراوە .

فەرموون بەپێ ئەو لیستانەی لەبەر دەستمانە تەماشای بكەن راستی قسەكەمان دەسەلمێنن .

● **هاوكاری : زۆر سوپاسو ئومێدەكەین دڵسۆزیو چالاكی گشت لایێك یەك بگرێتەوە لە پێناوی خۆشیو كامەرانی گەلی عیراق بە گەلی كوردمانەوە .**

ـ هاوكاری ـ

● بەشی لێكۆڵینەوە ●
وێنەكان : وێنەگری «هاوكاری»
ـ غازی ـ

كشتسازی لەژێر سایەی نەخشەی پەرەپێداندا

شۆرشی نەمری ١٧ی تەموزهەر لە رۆژی سەر هەڵدانیەوە تا ئەمرۆ بێ‌و چان هەوڵی پتەوكردنی زمینەیەكی گۆشتنی نەشونمای كشت سازی لەسەرانسەری وڵاتدا ئەداتو لەنێو ستراتیجیەتێكی مەودادوردا چارە سازی بارو دۆخە موزوعیەكانی كاری پەرە پێدان ئەكات ، لە پێناوی گۆرینی واقیعی دێهاتی عیراقوومرچەرخاندنی پەیوەندیە كۆنەباوەكانو زۆركردنی بەرهەمی كشتوكاڵ لەو دیهاتانەدا ..

جاران كشت سازی توشی گەلێ مەترسیو نیگەرانیو نووچدان هاتبو ، ئابوری‌یەكانی كشتو كاڵ وێران ببون ، بەرهەم كزو لاواز ببو ،ئەمەش وای لە خەڵكی دێهات كردبو كۆچ بكەن‌و دێهات جێ‌بهێڵن‌و بارگەوبنەیان لێك‌بنێن‌و بەرەوشار بكەونە رێ ... لەنێو ئەم واقیعەدا شۆرشی ١٧ی‌تەموز دەستی‌كردە گۆڕینی‌پەیوەندیە كەندەكانی بەرهەمو بۆ ئەمەش گەلێ بریاری‌شۆرشگێرانەی دەركرد ، تالە ئەنجاما قانونی چاككردنی كشتوكاڵی ژمارە ١١ی ساڵی ١٩٧٠ سەری هەڵدا ... بەمەیش سەرەتایەكی مەزن بۆ گۆرینی دێهاتی عیراق دەستی پێكرد .

ئەم دە ساڵەیش لە تەمەنی‌شۆرش‌دا پەیوەندیەكانی بەرهەم ، گەلێ گۆرینی‌بەخۆیەوە دیی ، ئەمیش لە ئەنجامی دەرچوونی قانونی‌ناوبراو لەپاشا قانونی ژمارە ٩٠ی ساڵی ١٩٧٠ كە تایبەتی‌بو بە مەسەلەی مولكداریەتی لە كوردستانی ئازیزا .. تێكرای ئەو زەوی وزارەی كە بەپێی قانونی ژمارە (١١٧) خرایەژێر دەسەلاتی دەوڵەت گەیشتە دو ملیۆن‌و ٤٥٢ هەزار دۆنەم... كەچی روپێوی زەویو زارە ئەمیریەكان گەیشتە دوملیۆن‌و ٩٩٤ دۆنەم ... تێكرای ئەو بنەماڵە جوتیارانەی كە سودیان‌لەو زەوی‌و زارانە وەرگرتو بە سەریان دا بەش كرا گەیشتە(٣٣٣) هەزارو (٨٨٨) بنەماڵە. لە ئەنجامی ئەوەیشەوە ژمارەی‌كۆمەڵەی هەرەوەزی جوتیاران ، تانیسانی ئەمساڵە گەیشتە١٩٦٥ كۆمەڵەی هەرەوەزی كە برێتی‌یە لە (٣٥٠) هەزار ئەندام ...

ئەمەو بزوتنەوەی هەرەوەزیش دوا بەدوای شۆرش چوە نێو قۆناغێكی هەرە تازەی پێكەیشتنی جەشنەكی خۆیو (٢٤٤) كۆمەڵەی هاوكۆو (٧٩) كۆ شیناوەرد دامەزرێنرا ... لە دەرەتانی كۆمەڵە هەرەومزیە پسپۆرەكانیش‌دا كە قانونی چاككردنی كشتو كاڵی ساڵی ١٩٧٠ دایهێنا ، ئەوا (٥٧) كۆمەڵە هاتە كایەكە (٧٢٢٥) ئەندام لەماسیگرو گاوان‌و شوان‌و پەروڵ سازی بەخۆ گرتوە .

هەروا روپێوی زەوی وزارەهەرەوەزیەكانیش لە سێ ملیۆنەوە گەیشتە (٢٢) ملیۆن‌دۆنەم ... لەبارەی سولفەی كشتوكاڵەوەیش ئەوا سەرمایەی بنكەی سولفەدانی بانقی كشت سازی هەرەوەزی لەشەش‌ملیۆنەوە گەیشتە (٥٠) ملیۆن ..

لە دەرەتانی ئامێری كشتوكاڵیش‌دا ، لەم دەساڵەی رابردودا ، ئەوا ژمارەی ساحبەوماكینەی درۆینەو ئامێرەكانی كەی كشتوكاڵ لە (١١) هەزارەوە گەیشتە (٢٥) هەزار ... بەمەیش معدلی سەعاتی كاركردنی ساڵانە لەرۆژی ئەمرۆدا گەیشتۆتە ٦٠٠ـ١٤٠٠ سەعات كە جاران ٤٠٠ ـ ٧٠٠ سەعات بوو .. لە بارەی بەكارهێنانی پەینی كیمیاریشەوە ئەوا ژمارەكەی گەیشتە (٢٢٣) هەزار تەن كە جاران لەساڵی ١٩٦٨دا تەنیا (٣٠) تەن بوو .

هەروا (١٣) پرۆژەی تریش‌بۆ گۆشتی سوورو شیرو سێ ئێزگەی گەورەكش بۆ مانگاكان‌بە (١٨) ملیۆن دینار دروست كرا ... بەرهەمی هێلكە لە(٦٠) ملیۆنەوە گەیشتە (٨٥٥) ملیۆن هێلكە ... بەرهەمی گۆشت مریشكیش كە جاران تەنیا یەك تەن‌بوو ، ئەمساڵە گەیشتە (٤١) تەن .

سەرباری ئەمەیش ، شۆرش (١٦) پرۆژەی تری بۆ ئالیك هێنایەكایە ، كە وزەی بەرهەمهێنانی گەیشتۆتە (٤٧٥) هەزار تەن لە ساڵێكا ، ئەمیش لە پێناوی زۆركردنی ئالیك بەپارەیەكی هەرزان بۆ خاوەنی مەرو ماڵاتو پەرەوڵ سازەكان.

هەر بۆ هەمان مەبەست دەیەها بەندو بەستو عەمبار ماتۆتەكایە كە وزەكەی لەساڵی ١٩٧٦دا گەیشتەیەك ملیار مەتری شەش گۆشەیی .

لەپاڵ ئەمیشا (هەزار) خانوی پلاستیكیو هەشت خانوی شوشە بەند دروست‌كرا ... هەروا (٦٤) مەلبەندی جیا جیاش بۆ بەبازار گەیاندنی گەنم‌و جۆهاتە كایە ، سەرباری (١٧) مەلبەندی تر بۆ برنجو بۆ هەمان مەبەست ...

لە دەرەتانی چاككردنی زەوی‌وزارە كشت سازیەكانیش ئەوا واچاوە نۆڕ ئەكرێ ملیۆنێك‌و نیو دۆنەم لەو زەوی‌و زارانە چاك‌و پوخت بكرێت ... لەم دەساڵەی دواییش‌دا دەزگای گشتی بیر لێدان توانیویەتی ٢٤٧٤ بیر لێ بدات كەجاران‌و لەماوەی ٣٣ ساڵی بەر لە شۆرش تەنیا ١٧٠٨ بیر بوو ...

ئەمەو ، دەرفەتی چاككردنی دارستانەكان‌و بەر فراوانكردنی چاندنی دارو درەخت لە ناوچەجیاجیاكانی وڵاتا (٨٨ر٩٧٠) دۆنەم چاك‌كراوە ... هەروالەبارەی بێستان‌و مێوە زاتیشەوە بایەخێكی تایبەتی‌پێ‌دراوەو بۆ ئەمیش ئەو شتڵە نەمامی مێوەژاتەی كە جاران‌و لە ساڵی ١٩٦٨دا تەنیا ملیۆنێك و ٢٠٠ هەزار بوو ، لەساڵی١٩٧٧دا گەیشتە شەش ملیۆن شتڵە نەمام ...

ئەمەو روپێوی قەلا چۆكردنی دەردو نەخۆشیەكانی كشتوكاڵ لە ساڵی ١٩٧٧دا گەیشتە (٨) ملیۆن‌و ٦٠٠ هەزار دۆنم زەوی ، بۆ نمونەیش گەلی دەساویزو هۆی تازەی كشت سازی بەكار هێنرا ، لە وانەیش فرۆكەی هیلۆكۆپتەر ...

لەم دواییەش ئەنجومەنی باڵای كشتوكاڵ بڕیاری لەسەر ئەو راسپاردانەدا كە لە لایەن لیژنەی سنوقی دەستە بەركردنی سەر بەكۆمەڵەكانی جوتیاران هاتوە ، كە پتر لە نیو ملیۆن جوتیار سودی لێ وەرئەگرێت ...

لەدەستكەوتەكانی شۆڕشی نەمری ١٧ـ٣٠ تەموز لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا :

لادێ نوێیەكان وژیانێكی نوێی جوتیارو خێزانەكانیان

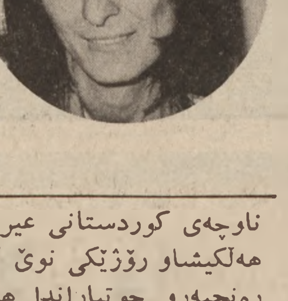

لادێكانی ناوچەی‌كوردستانی‌عیراق ، لەزۆر رووی ژیانەوە ، لە رابوردوودا ، لە زۆرپێویستی ئاسوودەیی‌و زامن‌ـ كردنی لایەنەكانی خزمەتگوزاری تەندروستی‌و خوێندنو ژیانی كۆمەڵایەتی‌و ئابووری بێ‌بەش بوون ، سەرەرای گرانی باری هاتو چۆكردن‌و پەیوەندی ئەو لادێیانە لەگەل شارەكاندا ، لە رابوردودا ، ئەگەر چی هەندی باری سروشتی‌و هەڵكەوتنی ناوچەكە لە بەر سەختی‌و شاخ‌و داخ بیانوو بووبێ بۆ هەندێ لایەنی ئەو كەموكورتیانە ، ئەوا دەستەڵاتداریەتیەكانی رابوردوو ، كارێكی وایان نەكردوە ، تەقەللای كەم‌كردنەوەی باری گرانی ژیانی خەڵكی لادێكان بكەن .

سەرەرای سەپاندنی دەستەڵاتی دەرەبەگایەتی بەسەر زۆرلادێی ناوچەی كوردستانی عیراقدا ، كە ئەو دەستەڵاتە بەلایەوە مەبەست بووە، تیشكی رووناكی ژیانی هاوچەرخ نەگاتە گوندەكانی ئەو ناوچەیە چونكە ئەمە بەترسێكی گەورە زانراوە بۆ سەر دەستەڵاتی دەرەبەگایەتی كە بەزۆر خۆی سەپاندبوو بەسەر ژیانی رەنجبەرو جوتیارداو ئەوان نەرەتانەوەو هیچیان دەست نەدەكەوتو دەرەبەگەكان گیرفانیان پڕ دەكرد .

هەڵاتنی رۆژێكی نوێ :

بێگومان یاسای ژمارە(٩٠)ی زەوی سازی تایبەت بەناوچەی ئۆتۆنۆمی دوارەگ‌و ریشەی دەرەبەگایەتی لەلادێكانی ناوچەی كوردستانی عیراقدا هەلكیشاو رۆژێكی نوێ لەژیانی رەنجبەرو جوتیاراندا هەڵهاتو بەم پێیە ، رێگای بەرەو پاشە رۆژی بەختیاریان لێ‌كرایەوە .

بەم جۆرە ، بۆ تەواو كردنی هەموو پێداویستەكانی ژیانی بەختیاری لە لادێكاندا ، دەستەڵاتداریەتی نیشتمانیی شۆڕش ، نەخشەیەكی فراوانی دانا بۆ دروست‌كردن‌و بنیاتنانی سەدان لادێی نوێ كە هەموو پێویستیەكی ژیانی خۆشی جووتیارانی تێدابێت‌و بەزامن‌كردنی ئەم پێداویستیانە رەنج‌و بەرهەمی جووتیاران لەو زەویەی خۆیان بوون بەخاوەنی‌و دوور لەدەستەڵاتی‌دەرەبەگایەتی زیاتردەبێت .

ئەم نەخشەیە ، وردەگوندەكانی لە گوندی گەورەی ئاوەداندا كۆكردۆتەوە ، كە ئەمە لایەنێكی چاكی ئەو پرۆژە گەورەیەیە ، دیسان ئەم كارە هەر لە سنووری دروست‌كردنی خانووبۆ جوتیارەكاندا نەوەستاوە ، بەڵكوو هەریەكی لەو لادێ نوێیانە ، بەرێگای قیرتاوی چاك بەستراونەتەوە بە شارەكانەوە ، كە ئەمە لە خۆیداخزمەتێكی گەورەیە .

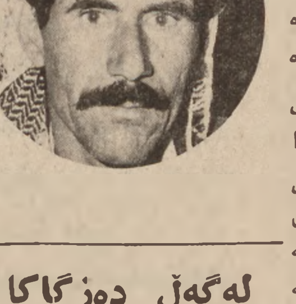

لەگەڵ دەزگاكانی ئۆتۆنۆمیدا

هەر وەك لەراپورتێكی ناو خۆییدا بلاومان كردەوە ، سەركردایەتی سیاسی حزبو ...

بروانە : ل ٧

گەشتێك لەگەڵ وەزیری دەوڵەت بۆ رێكخستنی كاروبار

Institut Kurde de Paris

خوێندەڤانێت خۆشتڤی

ئەڤە بیرهاتنا شۆرشا ١٧ـ٣٠ی تەمووزا پیرۆز زڤریڤە داکو بیرا گەلەک سەرکەڤتن و دەستکەڤتنان بکەین کو هەمی لایێت ژینا ملەتێ عیراقێ ئەگرتینە ، ژ خومالیکرنا نەفتێ بگرە تاکو ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستانێ و بەیاننامە (١١)ی ئاداری و قانونا تەقاعودا کرێکاران و خویندو فەرماندنا پێنگڤیا نەخویندەڤانیێ و قانونا کاروبارێت شەخستی و گەلەکێت دی یێت کو هەر ئێک ژ یا دی بهاترو باقەدرترە .

لایێ رەوشەنبیری و ئەدەبی ژی لایەکێ مەزن و بەرچاڤێ ڤان دەستکەڤتنایە کو دەزگەها رەوشەنبیری و بەلاڤکرنا کوردی نموونەیەکا جانە ئەم لسەر بایەخ و پویتەکرنا شرۆڤەشێ بینین کو رۆژنامەیەکا هەڤتانە و دوو گۆڤارێت هەیڤانە دەردێخیت ، ژ بلی چەندکتێبێ ناملیکێت دی .

هەروەسا ئێکەتیا نڤیسەڤانێت کوردو ئێکەتی و رێکخستیێت دی ژوان دەستکەڤتنانە یێت کو رێک بۆ پێشکەڤتنا هەمی ئەندامێت ملەتی و نەخاسمە بۆ دەڤەرا زووری زۆرو خۆشکرین .

هەلبەت ئەڤ هەمی پێنگاڤێت پێشکەڤتی و پیرۆز ب دلێ نەحەزو نەیاران نینن ، لەوا چەندی ژێ بهێت دێ بەرێکان دەتە بەر پێت کاروانی‌مەو دێ ئاستەنگان ئێخیتە درێکا وی‌دا ،

ڤێجا پێدڤی‌یە لسەر هەمی کەسەکێ دلسۆزو نەخاسمە نڤیسەڤانان کو جەبەرێت خەباتێ بەرنەدەن و قەلەمێت خۆ بکەنە رمو دسینکێ دوژمنێت ڤان دەستکەڤتنان کو دوژمنێت شۆرشێ و ملەتینە بقوتن ، داکو ..

هەردەم ئالایا ئازادی‌یێ
ئالایا ئاشتی‌یێ
ئالایا پێشکەڤتنێ
لسەر گوپیتکێت وەلاتێ مەیێ
خۆشتڤی بلندبین و ڤەهژین .

تۆرە و سنج و جامێری

دملەتێ کوردا

● زێرەڤان ●

ملەتێ کورد وەکی پێترین ملەتێت جیهان خودانێ پاشماندە و شوینەوارەکێ ئێکجار مەزن و ب نرخە ژ رێز ، رەوشت ، تۆرە(١) و سنج و سەر و بەران ، ژ دەست ل سەر هەلینان ، پشت گرتن و پشتەڤانی و هاریکاری‌یا ژار و دەست کورت و لێ قەمیان کو فولکلۆرێ کوردی یێ تژی سەرهاتی ، چیرۆک و چیڤانۆک و سترانە وان رێز و سەر و بەرێت سپەهی و شەنگ و مرۆڤاتی‌یا راست روهن و خویا دکەت .

مەزنێت کورد گۆتی یە : **چاکیێ بکە ئو ب ئاڤێ‌دا بەردە.** ئانکو مرۆڤ دڤێت هەرێ خێرخاز بالبەر بیت . چاڤێ وی ل پشتەڤانیێ ، دەست گرتن ، دەست ل سەر هەلینان و پشتەڤانی‌یا مرۆڤێت ئالۆز ، تەنگاڤ و د مخفتی‌یادا بکەتە . هزرا هندێ ژی نەکەت کو یێ تە چاکی د گەل کر ، دڤێت ئەو ژی ژبیر نەکەت چاکیێ دگەل تە بکەت وەکی جامێرا. ئەڤ تۆرە و سنجەنە ، هەمی ئۆل و ئاینێت جیهان ل سەر رژد بوینە و پەسەند کری‌نە ، ژبەرکو ئارمانجا درست و راستا مرۆڤاتیێ‌یە ئو هیڤی و خوزی‌یا هەمی ملەتانە کو هاڤلی‌یا مرۆڤی د گەلێک ل سەر بنگەهێ دەستێ ئێک گرتن و برایینیێ بیت ، دێ ژین و ژیارەکا سەرفەراز و سەربلند ب براڤەک و خاتەکالێم بەرهەڤ بت و دێ دویماهی ب شەر و جەنگ و هنگامان هێتە ئینان نمونەک ژ هاڤلی‌یا راست ، برایینی‌یا درست ئەڤ چیرۆکا دو برایێت دایبابی‌یە یا دڤێ ببتە برایینی‌یا ئایدیالی و سەرمەشق هەمی مرۆڤاتی ل دوی بچیت :

دبێژن ، دو برا هەبون . هندی برایێ مەزن بو ، یێ ژار و رویت و قویت بو . کەودەکێ بچویکان هەبو نەدشیا نەزکێ وان تێر خوارن بکەت نەژی بەژنا وان ب جل و کنج بکەت ئەگەرچی برایێ خوندکاری ژی بو .

برایێ بچویک ژی ، دەستهاتی ، دەولەمەند ، ژێهاتی و خوندکارێ جهی بویە ، هێژ هزرا ژن ئینانێ نەکری‌یە و نەئینایە .

برایێ مەزن یێ خودان مال و ژن و کەودەکێ بچویکا قەهوەچیێ دیوانا برایێ خو یێ خوندکار بویە .

جارەکێ ژ جاران برایێ مەزن قەهوە ل دیوانێ یاکو ژ مێهڤانان رێژی بویە دگێرا . ئەو دیوانا ب ناڤێ **« دیوانا سێ پێ »** ناڤدار کو دیوانا خوندکارێ ئامێدیێ بویە د چاخ دەمێ

خودا دەمێ برایێ مەزن قەهوە د دیوانێ‌دا دگێرا ، دەنگ ژ مەحسکا (٢) وی هات . وی کو برایێ مەزنە ئو برایێ وی **ژی کوخوندکاری جهی‌یە** خودانێ دیوانێ‌یە چەند بێژی شەرم ژ رونیشتی یێت کو ل دیوانێ رونیشتی‌نە کر، سەر ل هەر دوان شوری بو ، کەسی ژ هەر دوان نەشیا ژ شەرمان‌دا سەرێ خو ل بەر رونیشتی یێت د دیوانێ‌دا بلندکەت . هندی برایێ مەزن یێ قەهوە دگێرا ژشەرمێت خودا کەڤتە هزر و مالخولیانا ب وێ کریارێ برایێ خو یێ خوندکار د دیوانی‌دا داشەرمێ. چ بکەت چ نەکەت کو برایێ خو شەرمکری نەهێلیت هەڤبەری ئێشیکا رونیشتی ل دیوانێ ، ئینا بۆ هات کو نیڤەکا ملکێ بابینیێ باهرا خو بۆ کەعبێ نەزر بکەت ، هەکە هات و ڤەگەریا دیوانێ داکو فنجانێت قەهوێ یێت ڤالا بوین راکەت بیەت وەکی بەرێ دەنگ ژ مەحسکا وی بێتەڤە . خوندکارێ برایێ وی ژی ژ شەرما رونیشتی یێت ددیوانا خودا ، دبسا ب خو گرت کو نیڤەکا ملکێ بابینیێ ل سەر ناڤێ کەعبێ بنڤیسیت د رێ‌یا خوردێ‌دا هەکە برایێ دی یێ قەهوەگێر هاتەڤە دیوانێ دا فنجانێت ڤالا یێت قەهوێ لیەت وەکی جارا بەرێ دەنگ ژ مەحسکا وی بێتەڤە . هەر دو بران هەر ئێکی ژ نک خو بێ کو یێ دی های ژێ هەبیت نیڤا ملکێ بابینیێ ، بەهرا خو ب خو گرت کو ب کەتە نەزر هەکە دارخازا کری بجهـ بێت .

دبێژن : برایێ قەهوەگێر چاخێ ڤەگەریایە دیوانێ داکو فنجانێت ڤالا راکەت ببەت ، دبسا وەکی جارا بەرێ دەنگ ژ مەحسکا وی هاتەڤە. ئینا ئاخوینکەک ژ خۆشی‌یادا هەر دو برا راهێلا ئانکو کەتە هەر دوان ، ژبەرکو شەرما هەر دوان ڤەرەڤی و هەر دو گورمژین گورژین پاشی هەیامەک ب سەرڤەچویی ، کەت و جۆت ژ رونیشتی یێت دیوانێ ڤەدرەڤین ، چاڤێ هەر دو بران ل رونیشتی یێت دیوانێ مالق بوینە ها ڤێ گاڤێ ها گاڤەکا دی ، دێ هەمی ڤەرەڤن دا پێک بێنە دەر .

چو وێ وەسا پێ نەچو ئۆبە ئۆبە پێکڤە رابون هەتا کو هەمی ڤەرەڤین . پاشی هەمی چۆین ، هەر دو برا پێک هاتنە دەر . هەر ئێکی ژ وان برایێ خو هایکر کانێ چەند شەرمکری وبێ رویمەت د راستا یێ دی ما ، چو ژ دەستی نەهات ژ بلی هندێ پێڤەتر کو باهرا خو یا ملکێ بابینیێ ب خو بگرت کو دەنگ ژ مەحسکێ وەکی بەرێ بێتەڤە .

هەر ئێکی ژ وان گۆتە یێ دی : بلا باهرا من ژ ملکێ بابینیێ بۆ کەعبێ بیت .

هندی برایێ بچویک یێ خونوکا بو گوت : **کەکێ من ئەز دەستهاتی‌مە** بێ ژن و مالم من ملك بۆچی‌یە؟! هنگی تویی ، تو خودان کەودەکێ عولعولکانێ ، دەست کورت و ژاری ، پێ‌تڤی دەخل و دان و درامەتی ، دڤێت بەهرا من بۆ کەعبێ بیت نەمازە من بەری تە باهرا خو ب خو گرتی‌یە و خەلکێ جهی دێ چ ب من‌ڤە بێژن .

هندی برایێ مەزن یێ قەهوەچی بو ، دگوت : نەخێر ئەو بازار نەیێ راستە ، دەنگ ژ مەحسکا من هات ، من تو د دیوانێ‌دا ل بەر چاڤێت رونیشتی‌یا دایە شەرمێ ، بەهرا خو من بخو گرت کو تو د راستا مرۆڤێت د دیوانێ‌دا شەرمکری نەمینی . ژبلی هندێ ژی ، تو خوندکارێ جهی خودان دیوان و کۆچکی ، تە خزینەکا ب سەر دڤێت داکو د راستا میهڤانێت خودا سەرفەراز بی ، توشێی ترازیا وان درست کەی ، نەمازە تو هێژ کوری تە ژن نەئینایە . ژبەر هندێ تو گەلەک ژ من پێ‌تڤی تری ، باهرا من بلا بو کەعبێ بیت و ئەز دارخازا لێ بۆرین و لێ نەگرتنێ ژ تە دکەم ئەگەر بناسێت من نەبون بێ دەستی بو .

ژبەر هندێ ، ژبەر خۆش برایینی‌یا ڤان هەر دو بران ، کو هەر ئێکی ژ وان خو ب یێ دی دان ، ب چاڤەکێ برایینی‌یا راست کو برایێ خو ژ خو پێڤەتر دنێری کو ڤێت ئەو ل پێش بیت ، ناڤێ ملکی بابینی‌یا وان بۆ « **خۆشەبران** » ئەو زەڤی نهو ژی ل لایێ ژێری بازێرێ ئامێدیێ یە ئوب وی ناڤی ناڤدارە .

(١) تۆرە = ادب . سنج = اخلاق .
(٢) مەحسك : جۆرەکێ پێلاڤی بویە پانی نزم و ئاسنەکێ زەر د پاشیێرا .

راستکردنەوەیەك

لەم دوایی‌یەدا برادەری خۆشەویست عمر معارف بەرزنجی سەرنجی راکێشام بۆ ئەو هەڵەیەی لە وتاری (شیعری بەرزی هەندێك لە شاعیرە کەم ناسراوەکانی کورد) روویداوە لەوێ وا نوسراوە کە چوارینێکی شیخ رەزا لە لایەن مەلا حەمدوونەوە تخمیس کراوە ، راستی‌یەکەی ئەوەیە کە چوارینەکە هی مەحوی‌یەو مەلا حمدون تخمیسی کردوە . ئەوەی پێویستە لەم رووەوە بووترێ ئەوەیە کە وتارەکە لە گۆڤاری (کولیجی ئەدەبیات ـ ژمارە ١٩ ـ بەغدا ـ ١٩٧٦ (ل ٣٦ـ٣٧) بلاوکراوەتەوە .

د. مارف خەزنەدار

سەخمەراتی نڤیسینەکا دروست

دوو

٣ ـ لگەل وان دوو خالێت د خەلەکا بووریدا هاتین ، دڤێت لبیرامەبیت کو ئاخفتنامە ـ نڤیسینا مە ـ خویندنا مە .. زاراڤەکە ژ ئەزمانێ کوردی ، کو گەلەك زاراڤێت دیژی یێت هەین.. لەوا لنوەرە دڤێت هندی ئەم بشێین وان گوتنان بکاربینین یێت‌کو وەکو زاراڤێت دی ، یانژی نێزیکی وان . نەخو دێ ژێک دویرکەڤین و . هنگی ڤێکرالگەهشتنا مە دێ یاگرانبیت . وەکو بۆ نموونە :

مە یاهەی (وەکی ،وەکو، وەچکی ، وەچکو ، شبعت..) ئەز دبێژم (وەکو) ژ هەمیا باشترە ئەم بکاربینین چونکی د زاراڤێت دیژێدابکاردهێت. هەروەسا (چونکی) چێترە ژ چینکی ، چونکو) چونکی یا نێنربکی (چونکە) یا کرمانجیا نێنربکی (چونکە) یا کرمانجیا ژێریە .

٤ ـ مە هندەك گوتنێت هەین گوهورین و پێشکەڤتنا ئەزمانی یێت کور تکرین . هەلبەت ئەڤە نیشانەکا باشە .. بەلێ هەروەکو د خالا بووریدا مە گوتی نێزیکبوونا ئاخفتنا مە ژ زاراڤێت دی‌یێت کوردی فەرتری ژ ڤی رەنگێ پێشکەڤتنێ ـ لەوا هەکە بنیاتێ وێ نێزیکی زراڤێت دی بیت ، ئەو باشترە .. وەکو ـ بۆ نموونە :

(کەڤتن) و (کەتن . هەرچەندە (کەتن) کورتترو سڤکترو بساناهیترە بۆ خویندن و نڤیسینێ .. بەلێ ئەز دبێژم (کەڤتن) دروستترو باشترە چونکی نێزیکترە ژ (کەوتن) زاراڤی کرمانجیا ژێری . ـ نیڤ دستوورەکێ هەی دبێژیت : هندەك (و) یێت بێ‌دەنگ د زاراڤێ کرمانجیا ژێریدا بەرامبەر (ڤ)نە د زاراڤێ کرمانجیا ژووریدا .

هەروەسا هەمی فرمانێت ژ ڤی چاڤی دهێنەوەرگرتن . وەکو : (کەڤت ، کەڤتبوو ، کەڤتبا ، کەڤتیە ، دکەڤت) دسەرهندێرا کو ئەڤ (ڤ) د رها فرمانێدا دەردکەڤیتەڤە.. (دکەڤیت ، دێ‌کەڤیت) کو ئەم نەشێین بۆ فرمانا نوکە ببێژین (دکەت)و ببێژین (دێ‌کەت) بۆ فرمانا داهاتی ببێژین (دێ‌کەت) چونکی ئەڤە (کەڤتن)ێ ناگەهینن و دگەل (دکەت) و (دێ‌کەت)چاڤێ (کرن)تێکەلدبیت و پتر نێزیکی ڤی‌یە .

هەروەسا چاڤێت (بەرکەڤتن باکەڤتن ، بنکەڤتن ، دەرکەڤتن ، داکەڤتن ، سەرکەڤتن ،دویرکەڤتن ، سەکەڤتن ، هەلکەڤتن .. تد بجلی (بەرنەکەڤتن ، ببانەکەڤتن .. تد) .

بۆ خەلەکا دهێت .

١ـ هندەك دنڤیسن (کەڤتن) . لنوەرە یادروستنینە .

٢ ـ گوتارەك لسەرڤێ ـ چەندێ یا ب زاراڤێ سۆرانی د ژمارەکا گوڤارا (رۆشنبیری نوێ)دا هاتیەبەلاڤکرن .

● فیصل مصطفى ●

دەمەك هاتو ..
لەرەخێ دی‌یێ رویباری
دەستی خۆ بۆ من هژاندە
بارانا سلاڤا باری ..
من گوت : هەڤال ..
هەر گاڤ ، هەر گاڤ
من تۆ دڤێ‌و
تۆ یا ل من بوویە دل‌وچاڤ
ژینا من بۆتە ب ئێکجاری ..
★ ★ ★
دەمەك هاتو ..
داخەکا کویر ..
ژانەکا تیر ..
جەرگ‌و دل‌و هناڤێت من
هشکە لێکدان‌و گڤاشتن
سەد پرسیار د سەرێ من‌دا
چوونو هاتن !
من گازیکر ..

تۆ ل هیڤیا من بەو نەترسە

دلێ پرسیارا رازیکر ..
هۆ کابرا ..
ئەڤینا تە گوریا چرا ..
سویند یاخودێ مەزن کەمە ..
ئەز پێدڤی ئەڤینا تەمە .
دێ گەهمە تە ..
دێ ژینا شرین دەمەتە..
★ ★ ★
تۆ ل هیڤیا من بەو نەترسە
چ هورە بایەك نەشێتن
م بهژینیت ..
چ بابەلیسکەك نەشێتن
م برەڤینیت
تبهنا ڤیانا تەیا گەرمە
جەرگ‌و دلێ م دشارینیت ..
هێزو شیانا ددەتە من‌و
باوەریا من بتە تینیت ..

● گلاویژ علی عزیز ●

نقووکرنەك د هۆزانا « خۆزیا دلا » دا

● صديق شرو مزوری ●

ژمارە (٤٢٨) رۆژناما هاوکاری هندە پارچە هۆزان بەلاڤ کربون ژڤە هاندنا گەنجێن ب کرمانجیا ژووری دنڤیسن و هندە ئەگەرا ئەز پالدام کوتیشکەکا رووناهی‌یێ بەردەمە هنداف . نەکو ژدویر بینا راگرتنێ یان ژی یاهاڤێژتنێ !!

چونکە ئەو ب خو نەل وێ تاریێ‌و ئالوزیێ‌نە . یان تەڤنەکێ ئالوزن داکو مرۆڤ ل ڤەکرنێ هوشیاربیت نەکە گونەهـ باریەکێ بکەت هەر وەکی برادەر محسن قوچان د بێژیت . ژبلی هندەك چەپ‌و چیرا کو ئەم دکەینە ـ رەمز ـ

بو نمونە دێ هوزانا برادەر رێکێش ئامێدی کەمە قەبالێ خۆ لوەرزێ هوزانێن بوری‌دا بو خەپارە کرنێ !!

ئو لن وەرە ئەڤ سەربخانە دپێتڤی‌نە بونڤیسینێ لسەر . هەڤالێ مە « راناف »ێ ـ من ـ زۆر یێ ب کار ئینای تا کو هوزانا وی بویە ڤێریەکا مەدح‌و بۆزا ، خراب نینە گەر مە راناڤێ « من » بکارهێنا ـ وەلێ تڤیا دەلیڤێ بدەینە خاندەڤانی بۆ پشکداریێ هەر وەسا ماندی بونا ئاڤاکرنا هوزانێ‌و راچاندنا تەڤنی یادیارە و جوانەو وەرباندی‌بە، وەلێ ئەو جوانی‌یە یا هاتی لسەر کیستێ بلقێنا ـ تدفق ـ چیرۆك‌و ترا جیدێن گەڤن هوزانڤانی رەوشەنبیریا خۆ یادیارکری ب رێکەکاتێکە ـ هشتی‌و شارەزا چنکو شێوەی برادەری ڤەژیانەکە بۆ بیرهاتنا قوربانیێ و پێ گوتنەکە لسەر گورێ « مەم »ێ و بزاڤا فەرهادی‌و چونا

سیابەندی ... هتد »

گەر بزانم زیندانا من
زیندانا مە مێ ئالایە
گەربزانم
نەخوشیا من
ژ نەخوشیا هەسەدە غایە
گەر بزانم ...
.... تە ناهێلم

ژ لایەکێ دیڤە برادەر لرویف رێکا رۆمانستی‌یا د چیست هۆشێ خۆ ب کار ناهێنیت وەلێ لدویف سوزو کزا دلێ خودچیت خۆ دسوژیت سەخمەراتی گرنژینەك لسەر لێڤێن نازو تەنك خوینا خۆ درێژیت دا روویت سور پێتی نەبن چەرگێ خۆ بو دبژێریت دابرسی‌نە بیت .

دبێژیت :

هەدارا من هندی تەبڤێتن
ژ خوینا من خۆ نەڤەگرە بینە
تراری خو تێکە خەم رەڤینێ..

و ئەڤ رێکە ئەوە یا هوزانڤانێن رومانسی لدویف چوین وەك (وردزوورث) ، شیللی ، کولیدرچ ، ئەللورد بایرون) ئەڤانە گازندە ژ کومەلی دکرن و بانگێ سەربەستی‌یا کەسانەددا . دل کربو خانوی دە ردورژانا و سەرەکانیا ژینا خو و هەروەسا خوشەپرزە کربو دخەبالی‌را و ئەڤانە زچری بونە چەر خێ نافنجی « العصور الوسطى » ب رێکەکا خەیالی بێ‌و قوربانی‌یێ‌و شەیدایێ لە خمەراتی دەزگرو بەر دلکێن خو و «جانی‌جاك روسو» ئێکە ژوان .

ئەگەر خو گونەهبار نەکەین تڤیا بێژین برادەری خو پێ‌ویستی پەیڤێن گران نەکری‌یە و سەر هندێ‌را ئەهاندنەکا جوان‌و تازەیا ب کارهێنای بێ ئالوزی‌و وەرچەبی هە چ وەکی پرچا لەعلیلشانێ بسەر ملاداتێتن بان جۆکەکا ئاڤێ دمەندیت ب خوراتی ـ طبیعی ـ وتێکە سەر باغێ خویندەڤانی .

دبێژیت :

گەر بزانم زەحمەتا من
وەك فەرهادی سومتن‌و
کونکرنا چیایە ..... لدویف
ڤی سالوغەتی ب ساناهی
برادەر شیا خو ژ درێژیا
چیرۆکا قورتال‌کەت‌و کاکلێ
زوی بگەهینتە خاندەڤانی .
پارچا ئێکێ د هوزانێ‌دا

نقوکرنە تا حەفکێ ب ژێگرتنا چیرۆکا و مەلەڤانی‌نە لدەریا ریالزمی ب پەیسکەکا مێژوویێ . و لپارچا دووێ برادەر زێدەگەل قوربانی‌یێ‌و شەیدایێ پێش‌کێش د کەت بێ بهاو بەران بەر .

دبێژیت :

ئەگەر ژێ‌تو یابرسی بی
ژ من شەرم نەکە
ژ جەرگێ من خارنا خو چێکە

یا گرنگ‌و سەرتویك ئەوە رێکەك بو پێشکەڤتنا گەل ، کو خو دناڤ مێشکێ مەدا بەردەت نەمزا دلێت کوڤاندار بپیڤیت رەهێن گول‌و نازنازا ئاڤدەت نانەکا زێدە بو برسیا داخازو بانگێ سەربەستی‌یێ بیت وەك سەربەستی‌یا رەشەبای .

Institut Kurde de Paris

سیبەری (پاشماوە)

بەدەست نیشان کردنی ئەو کرنگانە هەیە ٠ ئەگەر چیرۆك نووس و شاعیرو خاوەن بەهرەکان دەست نیشانی شتەگرنگەکان نەکەن ئەی کێ بیکات ؟!

کەس نیە بلێ و دان بەوەدا بنێ هونەر لەدەرەوەی کۆمەل هەلقولێ و تیشك بداتەوە ٠ بەلام پێویستە ئەو هونەرە دەست نیشان کەری ئازارە راستەقینەکانی کۆمەل بێت ٠ پێویستە خەلقی سادەو ساکار لەو راستەقینانە بگەیەنێ و لەبێ لەسەر ئازارە کانیان دابنێن بە شێوەیەکی راست گویانە بێ ترس و خۆ هەلخەلەتاندن لە بەرگێکی هونەری رەسەن‌دا . ئەمە ئەوە ئەگەیەنێ دوای هیلاکیەکی زۆر (فسر الماء بالماء) چیرۆك نووس چ ریگایەك ینشانی ئەو زۆر لێ کراوانە ئەوات بۆ یەکگرتن و بەر بەرەکانی ئاغاو دامو دمزگاکەی ؟

پێویستە ئەدیبی راست و بەسەلیقە باس کەری سەردەمە کەی نەبێت وەك ئامێرێکی فوتوغرافی ، کەواتە پێویستە ڕیبازو ریگەی ئاسان و ڕەسەن و نزیك نیشانی ئەو چینە بدات کە خۆی بۆ تەرخان کردووەو باوەری پێتان هەیە لە ناخەوە ، نەك لە ڕوکەش‌دا کە هیچی تێ ناچێ ٠

پێویستە نووسەری ڕەسەن و وراست کۆ ، بێنە مامانێکی لێ‌هاتو ، بۆ لەدایك بونی نەریتو خۆی ڕەسەنی باوەڕ پێ‌کراو ، لەپێناوی چینەکانی ژێرەوە ، لەئازارو ئەشکەنجەو مەینەتیان‌بگات و قەبر هەلکەنی خونەرینی کۆن‌و سواوی ژەنگاوی بێت ٠

ئاشکراو ڕونە چینەکانی سەرەوە ماف و ڕەوای ناحەق بەخۆیان ئەدەن‌و دام‌و دەزگای دەوزو پشتیان وەك لاورگە ، چە پلە ریزانی درۆ بەری کونیانی گرتووەو لەخۆیان چون ٠٠

ـ ئاخر گێلن ٠ کەو جیشن، [illegible] بۆ ؟ بەدەستو تفەنگ بێ ئەوەشانو تفەنگ هەرلەخۆم دێ)(٣) ٠

نووسەری چیرۆك چاوی لە کۆلەکەیەکی گەورە نوقاندووەو وەك بێ‌بەوێت بلێ بنە ، کە ئەویش زۆران بازیە جینابە تیەکەیەو خۆیی لێ بێ دەنگ کردووە، کە ئەمەش دیاردەیەکی سەرەکی کۆمەلی ئەمرۆی ئێمەیە ٠

یا لێرەدا وا بیری کردۆتەوە: (ـ ئەوەلك قوربان سەگی حز لەمالیان تێر نابێ)(٤) ئەدەبی ڕەسەن ڕوناك کەرەوەی ریگای تاریك‌و نوتەکی چینە چەوساوەکانە ، نەك کات بردنە سەرو خۆ خلافاندن بێت (ئەدەب گوڕانکاریە لەگەل ژیان ، لە گەل ئەۆەشدا ژیان بناغەیە و ئەدەب دیاردەیەکی ئاشکرا بەناوی ژیانەوە قسە ئەکات و ئەتوانێت دەروازەی ئاسۆ فراوانتر بکات‌و ریگا ڕوناکتر بکاتەوە بە نموونەی قارەمانیەتی‌و لە خۆ بووردن‌و بانگەوازی دوا رۆژێکی بەختیارتر)(٥) ٠

مرۆڤ چەند دەستە پاچە بێت بەرامبەر زۆردار ، تا سەر سەر بۆ ئەو زۆر دارە شۆر ناکات‌و بەگژی‌دا دەچێتەوە و ئەو زۆر دارە رۆژی دێت :

بەخویەك قوتیلەکەی بێ‌گیان کرد ، بە هەناسەیەك کولانە پێچاو پێچە کان لوولیاندا ٠)(٦)

لێرەدا پرسیارێکی کە خۆی ئەسەپێنێ‌و پێویستیشی بەوەلام هەیە :

یالو کلکی ئەسپەشێ هەتا هەستایە بەرای چیرۆك نووس هەبرەبە قوت کراوی ئەمێنێتەوە ؟!!!

ئاغاو چلکاو خۆ رەکانی هەتا هەتایە هەر لەو هێزو توانایەدا ئەمێننەوە ؟!! ٠

ئەگەر چیرۆك نووس بڕوای وایە و ئیمانی بەگۆڕانی کۆمەل‌و چینەکانی خوارەوە نیە ئەوا پێویستمان بە چەندان چیرۆکی کەی ئەم چەشنە هەیە لەگەل سەلماندنو بەلگە ، بۆ ئەو ئەمرری‌و مانەوەیە ٠ وەئەگەر ئەشلێت ئەخێر ٠ تەنها دیاروەیەکی کۆمەلایەتیە لەناوماندا ئەوا پێویست‌بو ئەم چیرۆکەشی بخستایەتە پال داوی دلداری‌و قادر کوژراوو ئەم چالە کۆرتەو جار چیپەکەش هاواری دەکردو سێ‌کەس لە رۆژگارێکداو بۆ کەوەکەم‌و خەمێکی خۆش ٠ وە پێویستی بەم هیلاکیەنە دەکرد لەم بوارەدا ، چونکە چەندان گۆمی قولمان هەیەو پێویستی بە جولاندنو ئاوکردنە سەرو شلە قاندن هەیە ٠

وەسیە (پاشماوە)

ـ وابزانم لای ئێوەو باوکم مرۆڤ بۆتۆ لە دروست بووە ؟!

ـ خەلك توانجمان تێ ئەگرێ ٠٠

ـ ئەوانیش وەك ئێوەو باوکم بیبیر ئەکەنەوەو ئەیانەوێ ئاگری تیرە چێتی خۆشکەن ٠

ـ خۆزگە باوکیشت وا بیبری بکردایەتەوە ٠

(مێشکیان کراوەتەوە)

ـ تیرە چێتی دەروونمانی جەوتین کردوە ٠

یاسای تۆلەیان گۆڕ کردولێك نزیك بوونەوە ٠

تێبینی :

١ ـ بیبری ئەم چیروکە لە فۆلکلۆری کورد یەوە وەرگیراوە لە گەل دەست کاری‌دا ٠

٢ ـ سەرتیل : دوو گوریسی سەرەکین ئەم سەرو ئەو سەری دەواریان پێ ئەبەسترێ ٠

لە بڕیارێکی « پاشماوە »

٤ ـ مووچەی تەقاویتی ، ئەو تەقاویتەی بە یەکجاری یەکی کەوتوەو بە پێی ئەو بریارە تەقاویتی کەوتووە ، رادەگیرێ ، ئەگەر هاتو دەولەت کارێکی (لەبار)ی بۆ رەخساندو نەی‌کرد ٠

٥ ـ ئەحکامی ئەو بڕیارە ، ئەو مەسەلانەش دەگرێتەوە کە پێش کاربێ‌کرانی کەوتوون‌و ئەو مووچە تەقاویتیە کە بەپێی ئەم بڕیارە دەبڕیتەوە ، لە رۆژی کاربێ‌کرانیەوە دەدرێ ٠

٦ ـ کار بە هیچ دەقێکی یاسایی‌و هیچ بڕیارێك ناکرێ کە بە پێچەوانەی ئەحکامی ئەم بریارە بێ ٠

٧ ـ ئەم بریارە لە رۆژی بلاوکردنەوەیەوە لە رۆژنامەی رەسمید جێبەجێ دەکرێ ٠

احمد حسن البکر
سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

گەل « پاشماوە »

ولید غلمیە هاتۆتە بەغدا بۆ ئەوەی سەرکردایەتی تیپی سیمفونیای نیشتمانی بکات بۆ لێدانی سیمفونی‌یەی (القادسیە) دەربارەی ئەم‌هاتنەی خۆشحالی خۆی نیشان بدات کەبەم بۆنە مێژوویەوە ئەو کارەپێشکەش بکات ئەوەی شایانی باسە ئەو سیمفونیە سەعات ٣٠ر٨ی ئێوارەی رۆژی ٢١ـ٢٣ی ئەم مانگە مە هۆلی (الخلد) لە بەغدا پێشکەش دەکرێ ٠

هەروەها هونەرمەندی کوێتی (عوض دوخی)یشی بۆ گێرانی ئاهەنگەکانی جەژنەکانی تەمموز هاتۆتە بەغداو لەم بارەیەوە وتوویەتی ٠٠ لەم ئاهەنگانەدا

چەند گورانی‌یەکی نوێتی دەلێت کە تاوەکوو ئێستا جەماوەری عیراق ئەو گۆرانی‌یا نەیان نەبیستووە . لەگەل عوض دۆخی هونەرمەندا ٢٠ هونەرمەندی ئالەت سازو گۆرانی بێژی تریش هاتوونەتە بەغدا .. هەر بەم بۆنەیەوەو لە بەغدا .. هەر بەم بۆنەیەوەو لە بیرەوەری جەژنەکانی دووشۆرشە مەزنەکەی تەمموزدا هونەر مەندی سودانی سید خلیفە هاتۆتە راگەیاندوە کە لەم هاتنەیدا گۆرانی‌و سروودی تازەی سۆدانی پێشکەش گوێگرانی عیراق دەکات ، لەگەل ئەم هونەرمەندەدا لە سودانەوە هەشت مۆسیقەژەنی عودو ئورگون‌و تەپل‌و ئالاتی تری مۆسیقا هاتوونەتە بەغدا ٠٠ بەلام هونەرمەند محمد حسن لە ئاهەنگەکانی تەممووزدا چەند گورانی‌یەکی نوێی کوێتی پێشکەش کردوە یەکێ لەو گۆرانی‌یانەی لە ئاوازی هونەرمەند طالب القرەغولی یە کە لەعیراق تۆماری دەکا ، هەر لەگەل ئەم هونەرمەندەدا هونەرمەند محمد فردان سەرۆکی کۆمەلەی هونەرمەندە بەحرانی‌یەکان هاتۆتە بەغداو ئەم هونەرمەندە وای نیازە ئاوازێك بۆ هونەرمەندێکی عیراقی دابنێت و لە بیرەوەری یادی شۆرشەکانی تەمموزی پیرۆزدا هونەرمەندی ئێرانی نسرین خانم هاتە بەغداو تیپێکی هونەری کە بریتی‌یە لە ١٨ مۆسیقاژەن لە تەکیا هاتوونەتە بەغدا هەر لەگەل ئەمدا هونەر مەند عبدالحسن ستا گۆرانی بێژی بەناوبانگی ئێران هاتۆتە بەغداو بەو بۆنەیەوە چەند گۆرانی‌یەکی نوێیان پێشکەش‌کردوە ، لەگەل ئەم هونەرمەندانەدا هونەرمەندانی ولاتمان بەشداریەکی تەواوی ئەم ئاهەنگانەیان‌کردوە ٠

لە دەستکەوتەکانی (پاشماوە)

شۆڕش بایەخێکی گەورە دەدا بەگورج‌و گولی‌کردن لە تەواو کردنی ئەو لادێ نوێ‌یانەدا ، بۆ حەوانەوەو بەختیاری ژیانی جوتیارەکانی ناوچەکە ، لە بەر ئەوە ، هەر ناو یە ناو بەرێز خالد عبد عثمان وەزیری دەولەت بۆ رێکخستنی کاروبار لەگەل دەزگاکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا سەر لەو لادێیانە دەدات کە هێشتاکاریان تێدا دەکرێت بۆ ئەوەی دەستو بردبکەن لە تەواوکردنیان ٠

هەولێر :

لە پارێزگای هەولێر زۆر لەو لادێ‌یانە تەواو بوون‌و خێزانە جوتیارەکان ئێستا تێیاندا نیشتەجێ بوون‌و زۆربەی پێداویستەکانی ژیانی‌رۆژانەیان بۆزامن کراوە ، وەك رێگای هاتوچۆو کارەباو ئاوو قوتابخانەو نەخۆشخانەو بازار، بۆ نموونە : دێ نوێیەکەی نزیکی ناحیەی قوشتەپەمان بینی کە بریتی‌یە لە (٣٠٠) خانوو ، هەرخانووەی بریتی‌یە لە دوو ژوورو هەیوانێك‌و چێشتخانەی ناو مال ٠ لە کەس نەزان »یش ٣٢٩ خانوو کراوەتەوە کە لەسەر هەمان نەخشەیەو بەسەر جووتیارانی ناوچەکەدا دابەش دەکرێت ٠

دەهوك :

بە رێز پارێزگای دهوك لە گەشتە کەماندا پێی‌راگەیاندین کە لە سەرەتای ئەم مانگەدا (٢٧٠٠) خانووی نوێ بەسەر جووتیارانی ناوچەکەدا دابەش دەکرێت ، لە ناوچەی ئامێدی‌و زاخۆش (٤٠٠٠) خانوو بۆ جووتیاران دەست‌کراوە بە دروست کردنیان ، لە نەخشەی تازەدا دانراوە کە (٣٤٥٠) خانوولە شوێنە جۆر بەجۆرەکانی پارێز گاکەدا بکرێتەوەو ٥٠٪ی کاریان تەواوبووەو بەم جۆرە

دابەش‌کراوە ٠ (٤٥٠) خانوولە گری پانی ، (٥٠٠) لە سەرشورێ ، (٥٠٠) لە مقبل ، (١٠٥٠) لە باتیل‌و چم‌کورك ، (٥٠٠) لە کورە‌کەڤلان ، (٤٥٠) لەپاکرە ٠

دوو سەعات لە دێ یەکی نوێی پارێزگای سلیمانی :

لە گەشتەکەماندا سەرمان لەزۆربەی ئەو لادێ تازانەدا ، لەرێگاوە زۆریمان بینی ، لە مەرکەزی پارێزگاکاندا، نەخشەو چۆنیەتی هەلسووراندنی کاروباری تەواوکردنی خانووە تازەکانمان زانی ، کە گەیشتینە پارێزگای سلیمانی ، بریارمان‌دا ، ماوەیەك لە یەکی‌لەو دێ نوێ‌یانەدا بمێنینەوەو لەنزیکەوە سەرنجی باری ژیانی تازەی جووتیارەکان بدەین‌و چوینە تاسلوجەو کاك « عبدالکریم سعید احمد »ی کویخای دێ لەگەلماندا بەناو دێ‌کەدا گەرا ، ئەم دێیە بریتی‌یە لە (٣٨٠) مال‌و هەمو مالە بریتی‌یە لە دووژوورو هەیوانێك ، کارەبای تێدایەو خەلکەکەی گلەییان لەکەمی ئاو هەبەو ئەم خواستەیان دەخەینە بەر ، چاوی کاربەدەستان ٠

ئەدەب‌و ژیان (پاشماوە)

شەش ـ حەوت سالە ، لەگەل بەرپابوونی شۆڕشداو ئینجا دوای بەیانە مێژوویی‌یەکەی ١١ی ئازار ، راپەرین‌و گەشەسەندنێکی وەهای تێکەوت کە لە مێژووی هاوچاخیدا رووی‌نەداوە ٠

سلاو لە شوڕشی نیشتمانی‌ی تەمووزی ١٩٥٨ لە بیرەوەری بیستەمینیدا ٠

سلاو لە شۆڕشی پێشکەوتنخوازی تەمووزی ١٩٦٨ لە بیرەوەری‌ی دەیەمینیدا ٠

لەم چەپکە (پاشماوە)

بە داردەستێ ٠٠٠ وێنەی ئافرەتەکە لەسەر شەقام رووت کەوتووە ٠٠٠ ناخی ئەم ئافرەتە لەسە راپای چیرۆکەکاندا بەدی ناکرێ ٠٠ ژیان لە سەراپای چیرۆکەکاندا سێکیسە ٠٠٠ بەلام سێکیسی بێ پەیوەندی بە هیچ کارەسات‌و کێشەیەك کە ئافرەت رووبەرووی دەبێتەوە ٠

چیرۆك نووس ، لەم چەپکە چیرۆکەدا هەولی نەداوە هیچ شتێکی تر تێکەل بە موعاناتی ئەم ئادەمیزادە ژانگرتووە دەست بەسەرە بکات ٠٠ لەسەراپای چیرۆکەکاندا ئافرەتەکە بێ ئاگایە لە هەمو کێشەیەکی مرۆڤایەتی ٠٠٠

بەرەی نیشتمانی « پاشماوە »

بخەنە روو کە بۆ دانانی بنکەی ئالوگۆری سۆشیالیستی‌و دیموکراتی لە ولاتدا و بۆ دامەزراندنی بناخەی کۆمەلێکی شۆڕشگێری نوێ نواندوویەتی٠

بەیاننامەکە ئەو دەورەشی دیاری کردووە کە شۆڕش لە مەیانی ولاتدا نواندویەتی‌و ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە ئەو دەورە شان‌بەشانی ئەو دەورە بووە کە لە مەیدانی نەتەوەیی‌و مرۆڤایەتیدا نواندویەتی کە ئەویش دەورێکۆ مێژوویی دیارە کە بە هۆیەوە توانیویەنی جێگایەکی پێشەوە لە بزوتنەوەی شورشگێری عەرەب‌و خەباتی جەماوەری بەنەتەوەکەمان‌و لە بزوتنەوەی خەبات‌و شۆڕشی رزگاری‌ـ خوازی جیهان‌دا بگرێت .

هەروەك بەیاننامەکە ئەوەی دووپات‌کردۆتەوە کە ولات توانی بەچاکی دەوری خۆی دوای شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمموز وەك هێزێکی پێشرەو ورابەرینێ‌و دەوری خۆی بەچاکی لە بەربەرکردنێکی توندو

تۆلی نەخشەکانی ئیمپریالیزم زایونیزم‌و بەرەوروو وەستانەوەی پرۆژەکانی خۆبەدەستەوەداندا ببینێ‌و لە خەباتی گەلی عەرەب‌و خۆراگرتنی بەرووی هێرشی دوژمنانیدا پشتیوانی بکا ٠

بەیاننامەکە هەروەها وتوویەتی ٠٠ لەبەر ئەوە ولاتی عیراق توانیویەتی کە وزەو توانایەکی گەورەترو زیاتر بە بزوتنەوەی شۆڕشگێری پێشکەوتنخوازی عەرەب‌و وزەی بەرگری تێدا بەهێزتر بکات‌و بە هەموو وزەو دەسەلاتێکی سەربازی‌و ئابووری‌و بەشەرپەوە نەخشە پیلان گێری‌یەکانی لەبار بەرێت کە دەیەوێ چۆکت بەگەلەکەمان دابدات‌و سەزی پێ شۆربکات‌و بە زەلیلیەوە رایکێشێتە ناو مەیدانی چارەسەری خۆ بەدەستەوە‌دەرانەوە ئەویش بۆ نەهێشتنی مەسەلەی فەلەستین ٠

هێزە نیشتمانیەکان «پاشماوە»

تێکۆشەرەکمان .

بەم بۆنە پیرۆزەوە ٠٠ پارتیمان پارتی شۆڕشگێری کوردستان کە هەمیشەو بەردەوام قەلغانێکی قایمی شۆرشی مەزنی ١٧ـ٣٠ی تەمموزی بووەو پشتیوانێکی بە هێزی سەرکردایەتی‌یە تێکۆشەرەکەیەتی ٠٠ سەر لەنوێ پەیمانی تێکۆشان بۆ ئێوەو گەلە خەباتکەرەکەمان تازە دەکاتەوە کە ئەوپەری وزەو توانای خۆی شان‌بەشانی هێزەکانی تری یەکگرتوی ناو بەرەی نیشتمانی‌و نەتەوەیی پێشکەوتنخواز بەسەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست سەرف بکات بۆ بەرگری‌و پارێزگاری کردنی ئەو دەستکەوتە گەورانەی شۆرش لە دەسالەی رابوردوودا بۆ گەلەکەمانی وەدی هێناوە .

لەبەر ئەوە ئەرکی سەرەکی هێزە خەباتکەرەکانی گەلەکەمان کارێکی بەردەوامە لە کارێکی بەردەوامە لە رێزێکی یەکگرتودا بیەنە هۆشمەندی‌یەکی شۆڕشگێرا ـ ئەوە بۆ ئەوەی بەربەستی هەموو پیلان‌و تەلەکەبازیەکی ئیمپریالیزم‌و زایونیزم‌و کۆنەپەرستی بکەن کە دەیانەوێ کۆسپ بخەنە سەر رێبازی شۆڕشگێری گەلەکەمان کۆسپ‌و تەگەرە لە رێگای شۆڕش‌دا دابنێن ئەو شۆڕشەی لەسەرەتای بەرپابوونی‌یەوە بەرەنگاری هەموو ئەو پرۆژە خۆبەدەستەوە دەری‌بانەبووە کە لە ئارادابوون بۆ داپۆشین‌و شاروونەوەی مەسەلەی گەلی عەرەبی فەلەستین بۆ ئەوەی دەوری تەواوی خۆی لە پوچەل‌کردنەوەی ئەو پیلانانەدا نەبینێ کە ئەمرۆ مەسەلەی فەلەستین دوچاریان بووە .

هەموو جەماوەری گەلەکەمان بانگەوازیان لێ دەکرێت بۆ وریایی‌و پتەوکردنی رێزی خۆیان‌و ئیلهام وەرگرتن لەسەوداو ماناو بە خشەکانی بیرەوەری دەهەمین شۆڕشی پێشکەوتنخوازی ١٧ ـ ٣٠ی تەمموز و بیرەوەری بیستەم سالی شۆڕشی نیشتمانی‌ی ١٤ی تەمموزو بیرەوەری پێنجەم سالی دامەزرانی بەرەی نیشتمانی‌و نەتەوەیی پێشکەوتنخوازو رێرەوی گەلەکەمان کە هەنگاو بەرەوپێشەوە دەنێ بەسەرکردایەتی حزب بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی تێکۆشەر .

مەکتەبی سیاسی
پارتی شۆڕشگێری کوردستان

وتارێکی مێژوویی پاشماوە

فیگرێ‌و سیاسی سەر بەخۆیی کە شۆڕش پێوەی ناسراوە هەلوێستێکی ئاسایی‌نی‌یە بەلکو هەر لەسەرەتاوەو تائێستاش بە سەخترین هەلوێست دژ ئێردرێ کە گەل‌و حزب‌و دەولەت لە ژیانی هاوچەرخانەیدا دەنوێنێ‌و ئەوەی بەرگەی ئەو هەلوێستە بگرێ ئەبێ بەرگەی گیروگرفتی زۆر تر بگرێ‌و نرخی زیاتر بدا لە واتەی کە زیاد لە پێویستی یاخود کەمتر بە پرۆگرامی سەر بەخۆییانەوە پەنلدە بن ٠

هەروەها سەرۆکی فەرماندە لە وتارە مێژوویی‌یەکەیدا وتی : « برایان : ئیمرۆ ، هەموومان دەتوانین ، هەست بە شانازی‌و پرواو دلنیایی بە ئێستاو پاشە رۆژ بکەین ٠٠ ئەو شۆڕشەی دەیەها سال رۆلەکانی عیراق ئاواتیان بۆ دەخواستو لە پێناویدا تێ دەکۆشان‌و لە ریگەیدا بە ئرخترین قوربانی‌یاندا ، بەرپا بوو چەسپی‌و گەلێ لەو ئامانجانەی وەدی هێنان کە بە ئاواتی یەوە بوون ٠٠ بۆ ئەوەی ببێتە بنچینەی ژیانێکی سەربەستی گەشاوەیان ٠٠

ئاهەنگ گیران بە یادی دەیەمینی شۆرشەکەمان ، لەم عیراقەماندا کە تا رابووردوو یەکی نزیك نموونەی ئاژاوەو ناهێمنی‌یەتی بوو ، رووداوێکی لە نێوان ئەوەدا کە ئاسایی نی‌یە ٠٠ جەژنی دەیەمینی شۆرش دەیگەیەنێ) ، ئەو مانایە دەگەیەنێ کە ئەوەی لە رۆژی حەڤدەی تەمووزو دوای ئەو رۆژەدا رووی داوە ، شۆڕشی ماوەی ئێستاو دوا رۆژی گەلە ، ئەمەش نرخێکی مەزنە لە ژیانی گەلی عیراقدا ، چونکە بەمە پێی ناوەتە سەر رێبازی پەرەپێدانێکی نەگۆڕو بەردەوام بەسەرکردایەتی حزبەکەتان ٠٠ حزبی گەل ٠٠ حزبی نەتەوە ٠٠ حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ٠

سەرنج :

خوینەری بەرێز ئەگادار دەکەین کە ژمارەی داهاتوو رۆژنامەکەمان دەقی تەواوی وتارە مێژووییەکەی سەرۆکی فەرماندە بلاو دەکاتەوە ٠

سەرۆکی فەرماندە «پاشماوە»

گرتۆتەوە ٠٠ ئێمەش لە سەرمانە بە مەشق کردن‌و سووربون لە سەر فێربوونی هەموو جۆرە پیشەیەکی شەرکردن بەباشترین شێوە خۆمان ئامادە بکەین بۆ ئەوەی بتوانین ئەوفەرمانانە رابپەرینین کەپێویستێتی نەتەوەکەمان بە گەلێ سەرکەوتن دەردەبڕن تاکو بگاتە ئامانجەکانی خۆی لە یەکێتی‌و ئازادی‌و سۆشیالیستی‌دا ٠

خوا یارمەتیتان بداو لە رێگای سەرکەوتندا پشتگیرتان‌بێ ٠

موهیب احمد حسن البکر
سەرکۆمارو فەرماندەی گشتی هێزەچەکدارەکان

بروسکەی « پاشماوە »

دەسکەوتە مەزنانەی بە چاکەی جەماوەری مللی زەحمەتکێش‌و بە شێوەیەکی گشتی بەچاکەی شۆڕشی عەرەبی هاتنەدی ، بیرێکی خولقێنەر بێنێتە بەرهەم‌و بخرێتە پال کەلەپووری حزبەوەو دەولەمەندی بکاو رەسەنیەتیشی پتەو بکا ٠

بەم چەشنە حزب لەرێگای جەنگەکانی تێکۆشان‌و بنیاتنانەوە گەرایەوە سەر پاك‌و خاوێنی خۆی‌و دەستی بەسەرخۆیدا گرتەوە ٠

هەروەها تواناشی پەیداگردەوە بۆ دەربڕینی راستی‌ی خۆی سەبارەت بە بیرو رەفتاروزیاتر نزیك ـ بوونەوەی لە بیروباوەڕو لە بەجێهێنانی دەوری نەتەوەیی مێژوویی ، کە خۆی بۆ ئەمە دروست بووە ٠

ئەی هاوڕێیان

ئەو مەیدانکاری‌یانەی ئیمرۆ دێنەرێ‌ی نەتەوە ، لەو مەیدانکاری‌یانە گەسترنین کە دە سال لەمەوبەر هاتوونەرێ ، بەلکو گەورەترو بەگوژم تر و بەلق‌و بۆپترن ٠ بەلام قەبەی مەیدانکاری‌ی دوژمن مەرج نی‌یە ، مانای بەهێزی‌ی ئەو بێ ٠ بەلکوو هەولێکی پووچە کە لە لایەن ئیمپریالیزم‌و زایۆنی‌و هێزە کۆنەپەرستەکان‌و هێزە پەرت پەرت کارەکان‌و دواکەوتووەکانەوە دەدرێ ، بۆ راوەستانی بزوتنەوەیەك کە زیاتر لە بەلگەو نیشانەیەك دەیسەلمێنێ کە بزوتنەوەیەکی مێژوویی‌یەو ئەویش بزوتنەوەی بووژانەوەی نەتەوەی عەرەبە .

ئەو مەیدانکاری‌یانە ، هەر چەندە ، لە لایەن دوژمنەوە بەسەرماندا سەپێنراون ، بەلام لەحسابی شۆڕشگێراندا ، ئەو هەل‌و دەرفەتەن کە نەتەوە دەتوانێ لە رێی رووبەرووبوونەوەو خۆ ئامادەکردنێکی راستەوە بۆ بەسەردا زال بوونیان رێگە کورت بکاتەوە بۆ هێنانەدی ئامانجەکانی راپەرینەکەی .

ئەو دوارۆژە شارستانی‌یەش کە بۆ نەتەوەکەمان دەوێ ، دەبێ لەو مەیدانکاری‌یە گران‌و روو بەرووبوونەوە دلێرانەوە لەدایك بێ ٠

ئەی هاوڕێیان

ئەو دەسکەوتە مەزنانەی کە حزب لەولاتدا هێناونیەدی، عیراقی والێ‌کردوە کە بۆ ئەوە دەست بدا ببێتە بنکەی تێکۆشانی عەرەب .

حزب کاتێ لە پێناسەو نامەی خۆی گەیشت کە تێگەیشتنی دروستی خۆی بە درێژایی تێکۆشانی وا دەرخست کە هەر چەندە دەسکەوتی شۆڕشگێرانە گەورەش بێ ، نابێتە دەسکەوتی مێژوویی ، تا وەکوو نەگاتە مەودا فرەوانە نەتەوەیی‌یەکەی .

میللی‌کردنی نەوت‌و وەپشتگیری کردنی

هەموو سووچێکی خاکی عەرەبدا ، ئاشکرا کردنی پێناسەی بەعس‌و بەپەرۆشەوە بوونێکی قوول‌و بەشداربوونی پالەوانانەی سوپای عیراق لە جەنگی تشرین‌و بەخششی هەمیشەیی‌و پەرەسەندووی مەسەلەی پیرۆزی فەلەستین، بەچەشنێك کە لەگەل مەرکەزی‌یەتی ئەو مەسەلەیە لە مەسەلەی عەرەبدا بگونجێ، لەگەل خواستەکانی جەماوەری تێکۆشەری عەرەبدا . بانگی عەقیدەو دەنگی گەورەی جەماوەری عەرەبیش ، هەندێ هاندەر دەبێ بۆمان ، بۆ ئەوەی بە دەنگ قوولترین پێویستی‌یەوە بچین کە لە ویژدانی نەتەوەدا دەهەژێ ، کە هەر ئەوە دەتوانێ بەسەر باری نشوستی‌و خۆبەدەستەوەدان‌و لێك‌دابراندا زال بێ‌و نەتەوەی عەرەب بە تواناو تەبارەو مێژوویەوە بەرەو دۆخێکی شیاو بەرێ . ئەوە ئەو پێویستی‌یەیە کە بۆ تێکۆشانی یەکگرتووی نەتەوەیی پێویستە ، بۆ گەیشتن بەو دەسکەوتی هەرە گەورە کە ئەویش هێنانەدی یەکگرتنی نەتەوەی عەرەب‌و هێنانەدی رزگاربوونی تەواوەتی‌یە ، بۆ ئەوەی نامەی ئەمری شارستانیەتی خۆی بێنێتەدی ٠

وتەی هاوکاری « پاشماوە »

کەئەم ولاتە خۆراگرە ، کە شوێنێکی گەورەی لە پەیمانی سایکس ـ پیکۆدا گرتبوو ، درابوو بە ئیمپریالیزمی بەریتانیاو بە چەند بروبیانووی وەك پاراستنی رێگای هاتوچۆی بەریتانیا بۆ هیندستان‌و چاوەدێری بەسەر گرنگترین برگەکانی‌بزووتنەوەی عەسکەری وسیاسی‌و ئابووری لەرۆژهەلاتی نزیك‌و ناوەراستدا، کرابوو بەملکی تاجی بەریتانیا، عیراق لەوکاتەوە کە بە حوکمی ئەهلی ناودەبرێ ، تا شۆڕشی ١٤ی تەموزی ١٩٥٨ بە هەموو ماناو وشە موستەعمەرەی بەریتانیا بوو ، چونکە بنەمالەی پاشایەتی‌و کاربەدەست‌و حیزبەکانی تەنیا مووچە خۆرێك بوون کە بێجگە لە گوێ رادێری‌یەکی کوێر کوێرانە بۆ فەرمان‌و ئامۆژگاری‌و قازانجەکانی تاجی بەریتانیا دەسەلاتێکی تریان نەبوو ٠

رژێمی پاشایەتی هاشمی‌و هەموو دەست‌و پێوەندەکانی تێشکچی قازانجی بەریتانیا بوون‌و هەر بە ناوو بە درۆ دەسەلاتیان لە دەستدا بوو ٠

لەگەل بەرپابوونی شۆڕشی ١٤ی تەموز ، واتە لە کۆتایی حوکمی پاشایەتی‌و سەرەتای سەردەمی کۆماریدا خەلکی عیراق موژدەی خۆشی‌یان پێ‌گەیشت‌و چەند ئامانجێکی نیشتمانی‌و نەتەوەیی‌یان خستە بەردەم سەردەمی نوێ .بەلام ئەوەی ئەوان ویستبوویان هیچی نەهاتە دی ،و شۆڕش بوو بە نوشوستی‌یەك‌و هەزاران کەسی لە خەباتکەرانی وەفادار بەگەل لەو کێشەو شەڕانەدا بوونە قوربانی کە « زەعیمی تاقانە »و تاقمەکەی دەوروبەری هەلیان‌گیرساندن. لەنێو ئێش‌و ئازارەکانی گەلەکەماندا بە عەرەب‌و کوردی کەسایەتیەکانەوە، شۆڕشی ١٤ی رەمەزان (٨ی شوباتی ١٩٦٣) تەقیەوە کە یەکەم شۆڕشی گەل بوو خەباتکەرانی حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بەرپایان کردوسەرکردایەتی‌یان کرد ، شۆڕش زۆر ئاوات‌و ئامانجی گەورەی هەبوون ئەگەر دەرەتانی ئەوەی نەبوو بیان هێنێتە دی ، چونکە هێزە کۆنەپەرستەکان لە سەری کۆبوونەوەو تووشی شەرێکی (صلیبی) یان کرد کە زۆر لایەنی ئەوتۆی تێدا یەك کەوتبوون کەتەنیا ناخۆش ویستنی

شۆڕشی حەڤدەی تەمووز (پاشماوە)

هی هەموو گەل‌و جەماوەرە بەکار کەرو جووتیارو زەحمەتکێشی و بورژوا بچووکەکانیەوە ئەوانەی باوەڕیان بە پێشکەوتن‌و سۆشیالیزم هێناوە ٠

هەروەها پێویستە ئەوەمان لە یاد نەچێت کە شۆڕش شتێکی بنەڕەتی زۆر بە نرخی لەژیانی گەلەکەمان‌دا بەدی‌هێناوە ئەویشت باوەڕ هێنانە بە ئەسالەتی ئەم شۆڕشەو باوەڕهێنان کە شۆڕشی خۆیەتی ، بۆیە پشتی گرت‌و هەموو تواناو هێزێکی خۆی بۆ بە ئەنجام گەیاندنی پرۆگرامە لەبەر چاو بووەکانی تەرخان کردوە ، ئەویش لە پێناوی دوارۆژێکی رووناکترو بنیاتنانێکی نوێ‌تردا ، ئەوەش بەهۆی کارکردنەوە هاتۆتە دی بەو ساکاری‌و بێ فیزی‌و قوولی‌و راستگۆیی‌یە لە گەل خۆداو لەگەل گەل‌دا ٠

ئەمڕۆش ٠٠ کە لەناو زەماوەندو ئاهەنگەکانی جەژنی تەموز داین پیرۆزبایی لە گەل‌و شۆڕش دەکەین ٠٠ شۆڕشی حەڤدەی تەموز و پالەوانە ئازاو ئەبەزەکانی ٠٠٠

لەکانگای دلمانەوە هەزارەها چەپکە گولی پێشکەش دەکەین ئیتر پیرۆزبایی‌و تەمەنی درێژ بۆ شۆڕش ٠

Institut kurde de Paris

لەیادی دە ساڵەی شۆڕشی پیرۆزدا

با ئەوە ئاشکرا بێت کە ڕێبازی سۆشیالستی‌ی شۆڕش ، دروشمێك نیە ، تاوێك هەلکرێ‌و تاوێکی تر بپێچرێتەوە ، سۆشیالیزم ئامانجێکی سەرەکی‌ی ئەم شۆڕشەیە کە بەردەوام بۆی تێ دەکۆشی‌و تەقەلای بێ وچان بۆ بە دیهێنانی دەدا ·

سەرۆکی فەرمانده
احمد حسن البکر

دەسەلاتی خۆراگرتن‌و دەسەلاتی خێرخوازی سەرکەوت · هەموومان سەرەڕای گرانی باری ڕۆژگارلە پێناوی چەسپاندنی بنکەی حوکمی ئۆتۆنۆمیدا کارمان کرد ، لە سەریشمانە زیاتر لە پێناوی چەسپاندنی بنکەی حوکمی ئۆتۆنۆمیدا لەم ڕۆژگارەدا کار بکەین ·

هاوڕێ صدام حسین

● وا دە ساڵ رابورد بە سەر بەر پا بوونی شۆڕشی **١٧ـ٣٠ تەموزی ساڵی ١٩٦٨دا** بە چاوگێڕانەوەیەکی خێرا بی بەوەی بودو بەوە نەخشە دانراوە ببێ‌و بکرێ دەر دەکەوێ ، شۆڕش چ تەقەلایەکی گەورەی داوە بۆ بنیاتنانی عیراقێکی نوێ · عیراقی پێشکەوتوی یەکێتی‌و ئاوەدانی ·

● یەکێك لە دروشمەکانی ئاهەنگەکانی دەساڵەی شۆڕش ئەوە دوویات دەکاتەوە کە دەستکەوتەی ئۆتۆنۆمی ، کە یەکێکە لە دەستکەوتە گەورەکانی شۆڕش بۆ گەلی **کوردمان لە کوردستانی عیراقدا** ، دەستکەوتەیەکە رووی راستی مرۆڤایەتی وهەلویستی باوەڕانەی شۆڕش پیشان دەدات ، لە بەر ئەوە ئەو دروشمە داوا دەلات ، ئەم دەستکەوتەیە بپارێزری‌و تەقەللای قول کردنەوەی بدرێ·

● خۆ لایەنەکانی تری دەستکەوتەکانی شۆڕش ، لە چاککردنی باری ژیانی جەماوەری بەرفراوانی گەلەوەو نەخشەکانی ئاوەدانی‌و گەشەسەندن ئەوە جێگای شانازی ئەم نەوەیەیە کە لە سای شۆڕشدا شادو بەختیار دەژی ·

● **سڵاو لە بیرەوەری دە ساڵەی شۆڕش ···**
– دەست لە ناو دەست بۆ دەستکەوتەی زیاتر لە پێناوی زیاد بەختیار کردنی گەلدا ، دەست لە ناو دەست بۆ پاراستنی ئەوەی لە دەساڵدا بە تەقەللای بێ وچان دەستکەوتوە··و بۆ پێشەوە ·

یەکەم پێشانگای پۆستەری شیعری کوردی

بە چاودێری بەڕێز ارشد احمد محمد پارێزگاری سلێمانی ڕۆژی شەممە ڕێکەوتی ٢٤ـ٦ـ١٩٧٨ بەڕێوەبەرێتی ڕۆشنبیری جەماوەر لەژێر دروشمی (شاعیرەکان لەدەروونی هونەرمەندەکاندا خۆیان ئەبیننەوە ··· هونەرمەندەکانیش لەوێژدانی شاعیرەکاندا ئەدۆزنەوە) یەکەم پێشانگەی پۆستەری شیعری کوردی کردەوەو ماوەی هەفتەیەکی خایاند ·

(٢٦) شاعیرو (١٤) هونەرمەند هاوبەشیان لە سازکردنی پێشانگەکەدا کردوەو ئەرکی نوسینەوەی‌شیعرەکانیش کاك شهاب‌عثمان کێشاویەتی·

بەوردبونەوەیە لەو پێشانگەیە ئاوێتەی هەست‌و نەستی شاعیران لەناو تام‌و چێژی هونەرمەندەکاندا لەنێوان شیعرەکان‌و تابلۆکاندا باری سەرنجی جەماوەری بەشێوەیەکی نوێ ڕادەکێشا ، ئەمەش تاقی کردنەوەیەکی تاقانەیە بەو بەڕێوە بەرێتی ڕۆشنبیری جەماوەر لەشاری سلێمانی ماوەی سێ مانگ دەبێت هەولی سازکردن‌و سەرخستنی دەدات ئەوەی شایانی باسە بۆ هەر یەکێك لە بەرهەمەکانی ئەو شاعیرانەی کە هاوبەشیان کردوە هونەرمەندێك ئەرکی کێشانی وێنەی تابلۆیەت یان زیاتری کێشاوە وەکولێرەدا روونی دەکەینەوە ·

شێرکۆ بێکەس دوو هۆنراوە : ڕەگ‌و سوتان لەلایەن هونەرمەند علی جۆڵاوە ·

ئەژی گۆران دوو هۆنراوە · شاپلن ب· کە منال بووم ، یەکەمیان لەلایەن هونەرمەند کوردۆ حمە علی ، دووەمیشیان لەلایەن قادر میرخانەوە ·

محمد صدیق محمود : هۆنراوەی « هەژارەکان » لەلایەنی هونەرمەند عثمان خاڵەوە ·

هۆنراوەی « رەز » لەلایەن صالح دیلانەوەو تابلۆی هونەرمەند علی جۆلا ·

کامەران‌موکری بە هۆنراوەی « توانەوەی سەهۆل » تابلۆی هونەرمەند کوردو حمە علی ·

احمد مختار جاف بەهۆنراوەی « ینموێنن » لەلایەن هونەرمەند دلشاد صاحب قرانەوە ·

هۆنراوەی کاکەی فەلاح « لەپاڵ کێلێکدا » تابلۆی هونەرمەند قادر میرخان ·

محمد حمە باقی : دوو هۆنراوە : بڕوحی بێ‌دەنگی ئەکەڵ « چرپە » لەلایەن هونەرمەند اسماعیل خەیاتەوە·

هۆنراوەی نجیبە احمد : روبەروبونەوە لەلایەن اسماعیل خەیاتەوە ·

هۆنراوەی « خۆشم ئەوێبیت » لەلایەن حسیب قەرەداغی‌یەوەو تابلۆی حکمت هندی ·

هۆنراوەی پەیامی دوور لەلایەن محمد امین پینجوەێنی‌یەوە · تابلۆی حکمت هندی ·

شهاب [illegible] بە هۆنراوەی درەختنی وەرزی گۆرانی‌دا وتابلۆی قادر میرخان ·

هیرۆگۆران بە هۆنراوەی « میهرەجان » لەتابلۆی هونەرمەند عطا قزازدا ·

هۆنراوەی گۆرانیەك بۆ چەوساوەکان لەلایەن امیرە محمد امین‌و تابلۆی هونەرمەند اکرم سعید ·

کەمال میراو دەلی لەهۆنراوەی دلدارەکەمداو تابلۆی هونەرمەند علی کریم ·

ری ڕەو

کۆمەل ، بەگشتی ، بە هەموو توێژو چینەکانیەوە ، بەکرێکارو جووتیارو مامۆستای زانکۆو سەربازو ئەفسەرەوە ، لەلاوانەوە ، دەست پێ دەکا ، لە بەر ئەوە ، ئێمە ، کاتێك لاوان بەلای خۆماندا دێنین شتێکی زۆر کاریگەر بۆ خەلکی تر ناهێلینەوە ·

هاوری صدام حسین

پەراوێز

● **بۆ بەرچاوی شارەوانی سلیمانی‌و سەرچنار**

ئەو ئەرکەی بەڕێوەبەرێتی رۆسنبیری جەماوەر لەسلیمانی دستی داوەتێ‌و هەموو ئێوارەیەك لە هاوینە هەواری سەرچنار فلیمی سینەمایی بۆ خەلك‌و سەیرانکەران پیشاندەدا کارێکێ بەجێ‌و شایانی رێزلێنانە ، بەلام ئەوەی جێگای سەرنج راکێشانە نەکورسی هەیە خەلك لە سەری دابنیشێ‌و نەجێگای پێشاندانی فلیمەکە شوێنیکی وایە خەلك بتوانن چوار مشقی دابنیشن ! جا دەلێین مادام بەرێوەبەرێتی رۆشنبیری جەماوەر ئەم ئەرکە بەجێ دەهێنی بۆچی شارەوانی سلیمانی‌یان سەرچنار یارمەتی‌یان نادات بەتەختکردنی ئەرزەکەو دانانی کورسی بۆ ئەو جەماوەرەی دەیانەوێ

کاتی خۆیان بەسەیرکردنی سینەماو بەسەربەرن ·· چاوەڕێین ··

بۆبەرچاوی ئیستگەی کوردی

ئیوارەی ٢٩ـ٦ـ١٩٧٨ لەبەرنامەی منداڵانداگوێمان لێبوو ، دەقی ئەو ڕێبورتاجەی بلاوکردەوە کە پەیامنێری «هاوکاری» دەربارەی **بیشانگای** باخچەی خۆمالی منالانی سلیمانی نووسیبووی **بەبێ** ئەوەی ئیشارەت **بەسەرچاوەی** باسەکە بدا ، **نازانین ، هەندێ** لەو خوشك‌و برایانەی بەرنامە لەئێستگەی کوردیەوە پێشکەش دەکەن ، ئەگەر خۆیان **تاقەتی** !! شت نووسینیان‌نیەو پەنادەبەنەبەر سەرچاوە ··· بۆچی دەست بۆ سەرچاوەکە راناکێشن ؟!

شۆڕشی حەڤدەی تەمووز شۆڕشی گەلەکەمانە

● **فؤاد حسین احمد** ●

هیچ بزوتنەوەیەکی سیاسی ناتوانێت سەر هەل بدات‌و دروست ، ببێت ، ئەگەریش دروست بوو ئەوا ناتوانێت بەردەوام بێت ئەگەر لە دایك‌بوونەکەی مۆرکێکی کۆمەلایەتی‌ی پێوە نەبێت‌و بەرهەم‌و ئەنجامی قۆناغێکی مێژویی دیاری‌کراو نەبێت ، هەروەها ئارەزووی چاك‌و خراپی هەندێك کەس ناتوانێت حزبێکی سیاسی دروست بکات ئەگەر پێداویستی‌یەکی کۆمەلایەتی نەیویستبێت ·

بۆیە حزبی شۆڕشگێر مەرج نی‌یە کە تواناو ویستی کۆمەلە کەسێك خۆی پیشان بدات‌و دەری ببڕێت بەلکو لەگەل ئەوەشدا پێویستە تواناو هێزی جەماوەری گەلی زەحمەتکێش لەخۆیدا دەربڕێت بەپێی ئەوەی کە ئەوان زۆربەی زۆرن لە دروست بوون‌و بنیاتنانی هەر کۆمەلگەیەکدا · بۆیەکانی زرووفی مەوزووعی‌یەکە لەقەوارەی حزبدا دای دەرێژێت ، ئەو شت داناهێنێت بەلکو لەئاوات‌و خواستەکانی جەماوەرەوە دەیدۆزێتەوەو پەرەی پێ دەدات پاك‌و تەمیزی دەکاتەوە ·

شۆڕشی بەعسی‌و بزووتنەوە سەرکەوتووە دلێرانەکەی بەهۆی زرووفی مەوزووعی‌یەوە دروست‌بوو ، لە دایك‌بوو ، ئەویش بە هۆی ئەو پێویستی‌یە پالپێوەنەرەو زەروری‌یەوە کە ئەو زرووفانە سەپاندبوویان ·· لەبەر ئەوەیە هەر لە سەرەتاوە ئاواتی جەماوەر بوو گەلمان هەمیشە چاوی لێ‌ی بوو بۆ ئەوەی لەو دۆخە نالەبارەی تیایەتی دەری‌بکات ، ئەو دۆخەی کە سالەهای سال‌بوو لە ژێر زەبرو زەنگی‌دا دەینالاند ·· بۆیە شۆڕش هەر لە سەرەتای بەرپابوونیەوە لە سالی ١٩٦٨دا پەیمانی بەجەماوەرو بەگەلەکەمان دا کە شۆڕش شۆڕشی ئەوانەو بۆ بەدی هێنانی ئامانجەکانی ئەوان بەرپا بووە ·

ئەوەتە دە سال لەتەمەنی درێژو پڕ لە دەستکەوتی شۆڕش تێ‌دەپەڕێت ·· ئەو دەستکەوتانەی یەك بەدوای یەکدا هاتن ئەوەندە زۆرن لە ژمارە نایەن‌و ناتوانین بچینە ناخ‌و دووریەکانیانەوە و بیان نرخێنین··ئەوە بەسەبلێین شۆڕش بەسەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست سەرکەوتنێکی گەورەی بێ وێنەی بەدی‌هێنا بەتەواوکردنی مەرجەکانی سەربەستی سیاسی ئابوری بەتەواوەتی ·

هەروەها چەند گۆرانێکی سەربەستانەو دیموکراتیانەو سۆشیالیستانەی لە بنیاتی ئابوری‌و سیاسی‌و کۆمەلایەتی‌و رۆشنبیری‌ی کۆمەلگای عیراقدا بەرپاکردوە · شۆڕش مەسەلەی پەرەپێدانی توانا خودیەکانی هەرێم‌و پشت بەستن بەنەخشەکێشان‌و پرۆگرام دانانی داناوە بۆ ئەوەی پەرەپێدانێکی ئابووری‌و کۆمەلایەتی‌ی فراوان‌و سەرتاپایی برەخسێنێت ، لە پێش هەموشیانەوە پتەوکردنی ئازادی‌ی سیاسی‌و ئابوری ولاتە · ئەمە وای لێ‌کردوە هەمیشە لە توانای دابێت دەستی دلێرانەو یەك لەدوای یەك دژ بە ئیمپریالیزم وزایۆنیزم بوەشێنێت ·

شۆڕشی حەڤدەی تەموز هیچ پەتێکی بە دەوری گەردنی خۆیەوە جەمر نەداوە بۆ ئەوەی سنوور بۆ جەرەکەت کردن‌و ماوەی چالاکیانی دابنێت بە ئەوەی بلاوی‌بکاتەوە کە شۆڕشی چینێکی تایبەتی‌یە ، شۆڕش

بروانە : ل : ٧

لە یەکێتی نووسەرانی کوردلە پارێزگاری هەولێر :

شۆڕشی ١٧ ی تەمووز ئاسۆیەکی نوێی لەبەردەم ئەدیب ونووسەرەکانماندا کردەوە

●● یەکێتی نووسەرانی کورد – لقی هەولێر ، سەر لە نێوارەی رۆژی چوارشەممەی رێکەوتی ٢١ـ٦ـ١٩٧٨ وەرزی رۆشنبیری خۆی بە کۆڕێك لە بابەت ئەدبی فولکلوری کوردیەوە کردەوە ·

●● کاك (عبدالله محەمەد حەداد) سکرتێری رۆشنبیری ، کۆڕەکەی هەلسووڕاندو لە پێشدا وتارێکی خوێندەوە ، تێیدا باسی پشتگیری کردنی کار بەدەستانی‌کرد ، کە بە هۆیەوە ، توانرا بەسەر هەموو کۆسپ‌و ئەگەرەیەکدا زال بن ، وە وتی : « هێنانە کایەی ئەدەبێکی نوێ ورەسەن ، ئەرکێکی قورسە ، کەوتۆ تە ئەستۆی ئەو نووسەرو شاعیرە بەهرەدارو لێهاتوانەی ، کە دەنگی راستەقینەی سەردەم‌و وشەو بەرهەمەکانیان تەعبیر لە ویژدانی گەل دەکا ئەو نووسەرانەی کە لە رێبازی پێشکەوتن لا نادەن‌و دژی هەموو چەشنە ناتەواوی‌و چەوتی‌یەك دەجەنگن » · هەر وەها وتی : « لێرەشدا ، پێویستە وتە بەنرخەکەی بەرێز (صدام حسین)مان لە باد بێ کە فەرموویەتی : سیاسی‌و هونەرمەند ، شان بەشانی یەکتر ، بەشێوەیەکی پێشکەوتووانە ، ژیان دروست دەکەن ·· » · ئینجا ئەو راستیەی دوپات کردەوە کە شۆڕشی ١٧ تموز ئاسۆیەکی فراوانی لە بەردەم ئەدیب‌و نووسەراندا کردۆتەوە بۆ ئەوەی بەرێك وپێکی دەوری خۆیان لە داهێنان‌و دروست کردنی ژیانێکی چاکتردا ببینن·

● دوای ئەمە ، سکرتێری رۆشنبیری یەکێتی ، لە بارەی بەرنامەی وەرزی رۆشنبیری داهاتووەوەدواو وتی : بەرنامەیەکی دەولەمەندو فراوانە ، هەولێکی زۆرمان‌داوە، تا لەگەل بارو دۆخی ئێستادا گونجاو بێت ویەکێتی ئێمەش ، بە پێی توانا ، بەشداری لەهەموو گۆرانکاریەکاندا بکات‌و دەورێکیشی هەبێ لە هەلمەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری کە سەرۆکی فەرماندە (کاك احمد حسن البکر) سەرکردایەتی دەکات ··

چونکە ئەم هەنگاوە پیرۆزە ، هەنگاوێکی شۆرشگێرانەیە وهەموو مرۆڤێکی دلسۆزو روناك بیرو پێشکەوتن‌خواز خەونی پێوە دەدیت ·

لە بارەی کۆڕەکانی یەکێتی‌یەوە وتی : لەمەودواش بریتی دەبن لەم بابەتانەی خوارەوە :

ئەو کۆڕە ئەدەبیانەی کە هەموو ئێوارەیەکی چوار شەمموان لە بارەگای یەکێتی دەبەسترین ، بەرنامەی تەلەفزیون ،بێجگە لە سەردانی رۆشنبیری بۆ پارێزگاکانی ناوچەی کوردستان سلیمانی‌و دهوك ·

لەسایەی شۆڕشدا :

« سەردەمی زێڕینی چاپکراوی کوردی »

گۆمان لەوەدانیە ، کە شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ تەموزی مەزن‌و چەسپاندنی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانی عیراق ، ئاسۆیەکی بەرفراوان‌و روونا کیان لە بەردەم بزووتنەوەی رۆشنبیری پێشکەوتخوازانەی گەلی کوردا کردەوەو دەتوانین دە سالی تەمەنی شۆڕش بە سەردەمی زێڕینی چاپکراوی کوردی دابنێین ·

هەرلەم مانگەدا ئەم چاپکراوانە دەرچوون :

چاپکراوی نوێ :

● **ئەڤین** ●

دیوانی شیعری شاعیری لاو فیصل مصطفی‌یەو لەدەزگای رۆشنبیری‌و بلاوکردنەوەی کوردی دەرچووەو بریتی یە لە ١٦٦ لاپەڕەی قەوارە گەورەو بەچاپێکی هونەری جوان دەرچووەو بریتی‌یە لە ٢٦ پارچەشیعری شاعیر ·

● **دل لەگۆل ناسکترە**
● **شەمامە ··**

دیسان ، هەر لەچاپکراوەکانی دەزگای رۆشنبیری‌و بلاوکردنەوەی کوردی ، دوو کۆمەلە چیرۆکی کوردی بۆ منداڵان دەرچووە ، یەکەمیان « دل لەگۆل ناسکترە – عمر عبدالرحیم امین » و دووەم « شەمامە – جزا علی امین » کە یەکەمیان بریتی‌یە لە دوو چیرۆکی درێژو دووەمیان بریتی‌یە لە چواردە کورتە چیرۆکی منداڵانەو بە وێنەو بەرکی‌رەنگاو رەنگ رازێنراونەتەوە ·

طبعت بمطبعة دار العراق

Institut kurde de Paris

ئەو ئەرکە شۆڕشگێڕییە سەرانسەرییانەی کە هەشتەم کونگرەی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست لە ساڵی ١٩٧٤دا دیاری کردن ئەو ئەرکە بنچینەییانەن کەدەبێ بەردەوام لە پێناو هێنانە دیاندا تێبکۆشین و بێوچان بجەنگین ·
سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البکر

هاوکاری

٨ لاپەڕە — ٢٥ فلسە

دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی
مەیدانی الخلانی شەقامی ، الجمهوریة ،
بەغدا ـ س·پ ١٤٠١٦ تەلەفۆن ٣/٦٨٣١١ خەت
سەرنووسەر : محمد امین محمد

● الاثنين ٢٤ تموز ١٩٧٨ العـدد ٤٣٤ ●
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە
● دووشەممە ٢٤ی تەموز ١٩٧٨ ژمارە ٤٣٤ ●

سەرۆکی فەرماندە :

رێبازی نەتەوەیی و سۆشیالیستی و دیموکراتییانەی حزب رێبازێکی مێژوویی یە و پاشگەزبوونەوە و گۆڕینی تێدا نییە

ذەوەستێ کە بەمەبەستی نشوستی هێنان بە شۆڕش و حزب و سەرکردایەتییەکەی بێ ،

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان
هاونیشتمانەکان :
رۆڵەکانی گەلە مەزنەکەمان
رۆڵەکانی نەتەوەی عەرەبی سەربەرزمان ..

لەم رۆژە نەمرانەدا ئاهەنگی بـادی بیستەمینی شۆڕشی چواردەی تەموز دەگێڕین ، هەروەهـا بەشێوەیەکی تایبەتیش ئاهـەنگ بەیادی دەیەمینی شۆڕشە مەزنەکەمان شۆڕشی حەڤـدەی تەموزەوە دەگێڕین ، و بەشانازی و سەربەرزییەوە لـە کاروانی ئەو دەساڵەدا دەژین کە بە سەریدا تیپەڕیوە ، ئـەو ساڵانەی کە پڕبوون لە تێکۆشان و بەخشش و بنیاتنان ، ئەوەندەی کە ساڵانێکی دژواریش بوون ، بەڵام پیرۆز بوون · تییاندا وڵاتەکەمان لە دۆخێکەوە بۆ دۆ خێکـی ترو ، لە سەردەمێکەوە بۆسەردەمێکی تر هەنگاوی نا.

برایان : ئیمڕۆ ، هەموومان دەتوانین ، هەست بە شانازی و بڕواو دڵنیایی بە ئێستاو پاشـە رۆژ بکەین .. ئەو شۆڕشەی دەیەها ساڵ بوو رۆڵـەکانی عیراق ئاواتیان بۆ دەخواست و لە پێناویدا تێدەکۆشان و لە رێگەیدا بەنرخترین قوربانییان پێشکەش کـرد ، بەرپا بووو چەسپی و گەلێ لەو ئامانجانە وەدی هێنان کە گەل بە ئاواتییەوە بوو .. بۆ ئەوەی ببێتە بنچینەی ژیانێکی سەربەستی گەشاوەی ..

ئاهەنگ گێڕان بە یادی دەیەمینی شۆڕشەکەمان ، لەم عیراقەماندا کە تا رابوردوویەکی نزیك نموونـەی ئاژاوەو ناهێمنییەتی بوو ، رووداوێکی ئاسایی نییە ، جەژنی دەیەمینی شۆڕش ، لە نێوان ئەو مانایەدا کـە هەیەتی ، ئەوە دەگەیەنێ کە ئەوەی لە رۆژی حەڤدەی تەموزو دوای ئـەو رۆژەدا رووی داوە ، شۆڕشی ناوەتە سەر رێبازی پەرەپێدانێکی نەگۆڕو بەردەوام بە سەرکردایەتی حزبەکەتان .. حزبی گـەل .. حزبی نەتەوە .. حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست .

بەراورد کردن لە نێوان ئەو بارەدا کە عیـراق لە پێش شۆڕشدا لە هەموو مەیانێکدا تێیدابوو سەبارەت بە ژیانی ئابووری گەل و ، دۆخ و بـاری کۆمەڵایەتی و رۆشنبیری و دۆخ و باری دەروونیی گەل و دۆخ و باری سیاسیی گەل و پەیوەندی نێوان رۆڵەکانی ، لەگـەڵ ئەو بارەدا کە شۆڕش بە درێژایی ئـەو دەساڵەی رەخساندویەتی ، ئەوە دەگەیەنێ کە عیراق دوای ئەو شۆڕشەی کە حـزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست سەرکردایەتی کرد ، سەرلەنوێ لە دایك بۆتەوەو بـە شێوەی پەڕینەوەیەکی مێژوویی و یەکجارەکی لـە سەردەمی ملکەچی نواندن بۆ دەسەڵاتی ئیسـتیعمارو دیکتاتۆری و چەوساندنەوەو دواکەوتەیی و ئاژاوەو ناکۆکی ناو خۆیی و لەقبوونی باوەڕ بە خۆبوونەوە بـەرەو سەردەمی سەربەخۆیی یەکی تـەواوو ، دیموکراتی و بنیاتنانی سۆشیالیزم و ، پەرەپێدانێکی پەرەسەندوو ، و یەکێتی یەکی چەسپیوی نیشتمانی و هێمنی و باوەڕ بـە خۆبوون و هیوا بە دوا رۆژ پەڕیوەتەوە . ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ کە گەل بۆتە خاوەنی چارەنووس و دوارۆژی خۆی ، لە بەر ئەوە بە عەقل و بە دلی خۆی ، دەست بە شۆڕش و ئەو حزبە سەرکردەوە دەگرێ کە دروستی کردوە ، و بە هێزو کۆڵنەدانەوە دژی هەر تەقەلایەك

پرۆگرامێکی پڕ ئاوات بۆ بنیاتنان و گۆڕین

پرۆگرامی گۆڕین و بنیاتنان لە ماوەی دە سـالی رابوردوودا ، پرۆگرامێکی پڕ ئاوات بوو ، و هەمـوو وزەکانی گەل و تواناکانی وڵات هاوبەشییان تێدا کردو حەماسەتی میللەت و هاوبەشی کردنی لـەو کردارە گەورەیەدا کە عیراقی بەرەو دۆخ و باری نوێتر برد ، حەماسەتێکی بەرزو هاوبەشی کردنێکی مەزن بوو ، لە هەموو مەیانەکانی ژیاندا ، لەگەڵ ئەوەشدا کە لـە کاتێکدا بەربەرەکانی ئیستیعمارو مۆنۆپۆل و بنکەکانی پاشماوەکانی داوکەوتن و سەردەمەکانی پێشـوومان دەکرد ، بە درێژایی کاروانی گۆڕانکارییەکە تووشـی گیروگرفت هاتین .

شۆڕش نەخشەی خـۆی لـە گۆڕانکاری سەرانسەریدا ، لەسەر بناغەی بیروباوەڕەکان و رێبازە نەتەوەیی و سۆشیالیستی و دیموکراتییەکانی حزب بنیات ناوە ، بە پێی پرۆگرامێکی راستی سەرانسەرییانە کە نەربتی لە خاسیەتەکانی پێداویستی و نیشتمانی و نەتەوەیی یەکان و پێویستییەکانی چـەرخی نـوێ وەردەگرێ . ئەمەش لە کۆمـەڵە کردارێکی رێکوپێکی سیاسەتی ئازایانەی حزبدا دەردەکەوێ کەلە ناوبردن و نەهێشتنی کۆڵەکانی دواکەوتەیی و پاشکەوتنی گرتەوە .. و دەستی کرد بە بناغەدانانی بنچینـەی نشونماکردن و پەرەسەندن .. وەك بڕیارەکانی میللی کردن و دەست بەسەراگرتنی نیشتمانییانە بە سەر سامانی نـەوت و کردارەکانی بنیاتنانی سۆشیالیستی ، لە لادێ و تێکڕای کەرتەکانی ئابووری و کۆمەڵدا .. سەرەڕای کۆمەڵـە یاسایەکی واش کە بە مەبەستیان بزواندنی هێـزەکانی پەرەپێدان بوو .. لەگەڵ چارەسەرکردنێکی خێـرای مەسەلە زۆر پێویستییەکان لە ژیانی جەماوەردا .. و پشتگیری کردنی ئابووری عیراق بە کەرەسەی ئابووری و کۆمەڵایەتی و تەکنۆلۆجییەکی وا کـە وای لێ بکا ، بتوانێ بە شێوەیەکی پەرەسەندوو هەنگاو هەڵێنێ ، بۆ ئەوەی لە ماوەیەکی کورتدا رادەیەکی بەرز لە داهات و پلەی ژیان و مسۆگەر کردنی بەختەوەری جەمـاوەردا وەدی بهێنێ .

وە بۆ بەجیهێنانی ئەم کارە ، توانرا لە مـاوەی ساڵانی ١٩٦٩ـ١٩٧٦دا ، زیادەیەکی وا لە داهـاتی نەتەوەییدا وەدی بهێنرێ لەو رێژەیە تێپەری کرد کـە لە یەکەم نەخشەی پەرەپێداندا نەخشەی بـۆ کێشرابوو . چونکە ئەوەی بۆ زیاد بوونی داهـاتی نەتەوەیی کێشرابوو ٧٪بوو ، کەچی زیاد بوون و نشونما کردنی داهاتی نەتەوەیی بە نرخی نەگۆڕ ، گەیشـتە ١٣ر٣٪ لە ساڵدا ، هەروەها رادەی ناونجی داهـاتی تاکە کەسیش ، لە ماوەی ناوبراودا بە رادەی ٩ر٦٪ لـە ساڵدا زیادی کرد .

وە هەر بەو سـیاسەتە ئابووری و داراییـیە دروستە ، توانرا سەرچاوەی دارایی بۆ نەخشەو بودجە دابین بکرێ ئەو پارەبەشی کە بۆ نەخشەی رەنێوهێنانی ئیمسال (١٩٧٨) تەرخان کراوە گەیشتۆتە ٢٨٠٠ ملیۆن دینار ، ئەم پارەیەش بە رێژەی ٤٨٪ لە تێکڕای ئـەو پارانە زیاترە کە بۆ هەموو نەخشەکانی پێش شۆڕش تەرخان کرابوون ، هەروەها نزیکـەی (٢٤) جاریش زیاترە لەو پارەیەی کە بۆ بەرنامەی رەنێوهێنانی ساڵی ١٩٦٩ـ١٩٧٠ دانرابوو . وە هەر بە هـەمان رێبازیش داهاتی بودجەی ئاسایی لە ٢٥٠ ملیۆن دینارەوە لـە ساڵی دارایی ١٩٦٩ـ١٩٧٠دا بەرزبۆوە بـۆ ١٨٥٠ ملیۆن دینار لە ساڵی ١٩٧٨دا .

شێوەیەکی گورج وگۆڵ و توانایەکی بەرز بۆ راپەڕاندنی نەخشەکانی پەرە پێدان

شۆڕش لە ماوەی دە ساڵدا توانای دارایی ئابووری عیراقی ئەوەندە بەرز کردەوە کە وای لێکرد بتوانێ بە شێوەیەکی گورج وگۆڵ و توانایەکی بەرزەوە نەخشەکانی پەرەپێدان راپەڕێنێ، رادەی ناونجی رەنێوهێنانی لەدوای شۆڕش و لە ماوەی ساڵانی ١٩٧٠ـ١٩٧٨دا گەیشتە نزیکەی ١٢٧٥ ملیۆن دینار ، بەرامبەر بە تەنهـا ٩٨ ملیۆن دیناری ساڵانی ١٩٥١ـ١٩٦٩، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ کە رادەی ناونجی · رەنێوهێنانی ساڵانەی تێکڕایی تەنها هەشت ساڵی دوای شۆڕش ، نزیکەی ١٣ جار لـە رادەی ناونجی (١٨) ساڵی پێش شۆڕش زیاتر بووە ·

سیاسەتی ئابـووری شۆڕش ئامـانجی گۆڕانکارییەکی گرنگ بوو کە لە بیناوە بێ .. بـە تایبەتی سەبارەت بـە پەرەپێدانی دام و دەزگاکانی بەرهەمهێنان لە کشت وکاڵ و پیشەسازیدا ، لە سەر شێوەیەکی ئەوتۆ کە بتوانن تێیدا دەوری چالاکی خۆیان لە بەجێهێنانی پەرەپێدان و دابین کردنی داواو خواستی ناو خۆ ، لـە کەل وپەل و خزمەتگوزاریدا بەجێبهێنن و رادەی پشت بەستن بە نەوت کەم بکەنەوە . لەو مەیانەدا لە بەرپابوونی شۆڕشەوە ، هەوڵ و تەقەلایەکی خەست لە نەخشەکانی پەرەپێدانی نەتەوەییدا دراوە بۆ جـۆر بەجۆر کردنی بنکەی بەرهەمهێنان و بناغەی داهاتـە داراییەکان و وەدیهێنانی پێکەوەگرێ درانێکی پتەو لە نشونماکردنی کەرتەکانی ئابووری نیشتمانیدا .

شۆڕش بایەخێکی تایبەتی بە کەرتەکانی ئـەو خزمەتگوزارییە جـۆر بـە جۆرانەی خوێندن و تەندروستی و کۆمەڵایەتییدا کە دەولـەت پێشکەشی هاونیشتمانانیان دەکا . هەروەها هەوڵ و تەقەلایەکی لە رادەبەدەریشی دا بۆ بایەخدان بە کەرتەکانی بەرهەمهێنانی کەل و پەل .

بەم پێودانە ، ئـەو کەرتە کشتوکاڵییەی سەردەمەکانی پێشوو پشت گوێیان خستبوو ، لەلایەن نەخشەکانی شۆڕشەوە ، ئەو هـەمـوو بنچینەییانەی پەرەپێدانی بەشێوەیەکی خەست بۆ ئامادەکرا کـە بەمەبەستی خێرا بـەرێکردنی کردارەکانی پێشخستنی لادێ بوو ، لەرووی ئابووری و کۆمەڵایەتییەوە ، لەگەڵ پشتگیری کردنی بە بنەماکانی زانستی و تەکنولوجیا ، بۆ ئەوەی کارە بنچینەییەکانی خۆی لە زیادکردنی بەرهەمی کشتوکاڵی و بەرزکردنەوەی رادەی داهات و ژیـانی دانیشتوانی لادێ بەجێبهێنێ و لە هاندانی کـرداری پەرەپێداندا هاوبەشی بکاو کارە ئابوورییەکانی خـۆی بۆ دابین کردنی داوای ناوخۆ لە کەرەسـە خاوەکانی پیشەسازی بەجێبهێنێ ، هەروەها بۆ بەرهەمهێـنانی ئەو خواردەمەنییەی کـە ستراتیجیەتی پێشکەوتن لەرووی قوتری و عەرەبی و جیهانییەوە پێویستی پـێی هەیە ، لەپلەی نشونماکردنی داهاتوتردا . بۆ بەدیهێنانی ئەوەش هەرچی رێ وشوێنێکی پێویست هەیە بـۆ راپەڕاندنێکی خێرا لە نشونماپێکردنێکی سەرتاپایی لـە لادێدا سازکراوە . بەم جۆرە ئەو پارەیەی بۆ کەرتی کشت وکاڵ لەنێوان ساڵانی ١٩٧٠ـ١٩٧٨دا تەرخان کرا گەیشتۆتە ١٧٣٢ ملیۆن دینار کە ئەمە نزیکەی چـوار ئەوەندەی تێکڕای ئەو پارەیەیە کە لە ١٨ ساڵی پێش شۆڕشدا بۆ ئەم کەرتە خەرج کراوە .

هەر وەکو لە دە ساڵی تەمەنی کاروانی شۆڕشدا ، توانرا بەشدار بوونی کەرتی ئیشتراکی لە بەرهـەمی کشتوکاڵیدا لە ١٪وە لە ساڵی ١٩٦٨دا پەرەپێبدرێ بۆ لە ٢٩٪ لە ساڵی ١٩٧٦دا ، وە ٧٩ کێڵگەی کۆمەڵکاری دامەزرێنرا کە لەپێش شۆڕشدا نەبوون ، هەر وەکـو ژمارەی کۆمەڵە هەرەوەزییەکان لە (٤٧٣) وە تەشەنەی سەند بۆ (١٩٠٠) کۆمـەڵەو رووپەڕی زراعەت کردنی هەرەوەزی لەوماوەیەدا گەیشتە (٢٢) ملیۆن دۆنم ·

لە کەرتی پیشەسازیدا : نەخشەکانی شـۆڕش ئەوەی دووپات کردەوە کە بەرێبازی خولقاندنی بنکەیەکی پیشەسازی ئەوتۆدا بڕوا کە ببێتە بنچینەیەك بـۆ بنیاتنانی ئیشتراکییەت و دەوری کاریگەری خـۆی ئابوورییەکی پێشکەوتوو کە بینای بەرهەمهێنان و جێ پێی ناردن بۆ دەرەوەی تێدا جۆراو جۆربێ ، هەروەها ئەو کەل وپەلە پیشەسازییانەش ببەخشێ بە ئابووری کشت وکاڵی کەبۆ نشونماکردن لە لادێدا پێویسـتی پێی هەیە ، ئنجـا پێویسـتیی بازاڕی ناوخۆش

سەبارەت بـە کەل وپەلی بەرهەمهێنان و بەکارهێنانی جۆراوجۆر جێبەجێ بکا . هەروەها شۆڕش توانی گەلێ گۆڕانی بنچینەیی لە بینـای کەرتی پیشەسازیداو راهێنانی بەپێی پێویستی نشونماکردن بسـازێنێ و بەتوندی بێتە بەر مەیدانی چارەسەرکردنی ئـەو دواکەوتەییە گەورەیەی سەردەمەکانی پێش شۆڕش تووشی ئەم کەرتە گرنگەیان کردبوو .

هەروەها نرخی بەرهەمی پیشەسازی ، جگە لەنەوت ، لـە ئەنجامی راپەڕاندنی نەخشەکانی پەرەپێداندا زیادیکردو لە (٢٤١) ملیۆن دینارەوە لـە ساڵی ١٩٦٨دا گەیشتە (٨٥٨) ملیۆن دینار لەسـاڵی ١٩٧٦دا .

بایەخی نیسبیشی لە پێکهاتنی تێکڕای بەرهـەمی ناوخۆییەوە لە ٤٣٪وە لـە سەرەتای شۆڕشدا زیادیکرد بۆ ٦١٪ لە ساڵی ١٩٧٦دا .

دەوری کـەرتی ئیشتراکییش لەپیشەسازی نیشتمانیدا بەشێوەیەکی بەرچاو قووڵتربووو بەشی لە بەرهەمی پیشەسازیدا لە ١١٪ لە پێش شۆڕشـدا بەرزبۆوە بو ٩٣٪ لە ساڵی ١٩٧٦دا ، بەم پێیە بوو بە کەرتێکی بنچینەیی و پێشکەوتوو لـە کرداری پەرەپێداندا .

برایان :

شۆڕش بەزۆری بایەخی بەمرۆڤ و خستنەکاری ئادەمیزادەوە دا ، بۆ ئەوەی توانای هونەریی دانیشتوان بەرزبێتەوە ، لەگەڵ هەرشتێك کە ئەم کارە پێویستی بێ وەك بایەخدان لـە خوێنـدن و تەندروستی و خزمەتگوزارییە کۆمەڵایەتی و رۆشنبیرییەکان . بـەم پێیە شۆڕش لە دە ساڵی رابوردوودا ، کەرتی خوێندنی بە شێوەیەکی سەرانسەری پەرەپێداو ، بڕیاری خوێندنی بەخۆڕایی لە هەمو و قۆناغەکانی خوێندندا دەرکـردو یاسای خوێندنی ئیجباری دانا ، بۆ رەخساندنی هەل و دەرفەتی خوێندن لەبەردەم تێکڕای هاونیشتمانانیدا .ـ هەروەها خوێندنی بەرزو پیشەییش بایەخێکی ئەوتۆی

بڕوانە ل ٢

لیژنەی سیاسی شۆڕشی فەلەستین :

راستڕەوەکان لە کرداری لەناوبردنی کادیرەکانی شۆڕشی فەلەستیندا مایەپووچ دەرچوون

لیژنەی سیاسیی شۆڕشی فەلەستین دووپاتی کردەوە کە مایەپووچ دەرچوونی بەرنامەو نەخشەکانـی راستڕەوی کۆنەپەرستی فـەلەستین ،سەبارەت بە لەناوبردنـی شۆڕشی فەلەستین ، پـاڵی پێوەناوە کە چەك بەرامبەر بـە جەماوەری عەرەبی فەلەستین بەکاربهێنێ ·

ئەمە لەو بەیاننامـەیەدا بلاوکراوەتەوە کە بەسرپێڕێ لە بەغدا دەرچووەو ئـەوەی تێدا خراوەتە روو کە راستڕەوی فەلەستین کە خۆی بەسـەر رێکخراوی رزگارکردنـی فەلەستیندا سەپاندوەو چۆن وەك چنگی پشیلە لەو پیلانەدا بەکار دەهێنرێ کە زایۆنیزمی جیهانی شانبەشانـی کۆنەپەرستی عەرەب بەشداری تێدا دەکا ، بۆ ئەوەی گەمارۆی بلاوبوونەوەی شۆڕشـی چەکدار بدەن و نەهێڵن ئەوەندە کاربکاتە سەر بـەرژەوەندە هاوبەشییەکانی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی و زایۆنیزم ·

بەیاننامەکە لەهەوڵەکانـی ئـەو راستڕەوە دوابوو ، سەبارەت بە نانـەوەی گیرو ـ گرفت لەگەڵ دەستەکانـی هێزی بەرگریدا ، بۆ ئـەوەی بەرەو شەڕی لا لایـی رایکیشی و دوژمنی سەرەکـی لەبیر بەرێتەوە ، لەبەر ئـەوە هەوڵیدا بنکەکانی بـەرەی دیموکراتی لە خوارووی لوبنان داگیربکا ائێك دانێك لـەگـەڵ بەرەی رنگاری عەرەبی لـە سەرووی لوبنان دروست بکا.

لایەنەکانی سازاندن بەگەرمیی دێن و دەچن

لەم رۆژانەدا محمد ابراهیم کامل وەزیری دەرەوەی رژێمی سادات لە گەشتێکدا کـە تێیدا سەر لەچەند وڵاتێکـی عەرەبی دەدا ، دەگاتە عەممان. لەم بارەیەوە ئاژانسـی دەنگوباسی ئوردون لە زمـان رۆژنامەی دەسـتوورەوە رایگەیاند ، کە ئەو گەشتە بە ئامانجی ئاگادارکردنـی کاربەدەستانی ئەو وڵاتانەیە ، دەربارەی ئەنجامەکانـی کۆنفرانسی سـێقۆڵیی (سازاندن) کە هەفتـەی رابوردوو لە ناوچەی کنـت لەبەریتانیادا بەسترا ·

لەمانگی ئابی داهاتووشـدا سایرۆس ڤانسی وەزیـری دەرەوەی ئەمەریکا دەگاتـە فەلەستینی داگیرکراو ، بـۆ دەست پێکردنی گەشتێك بـۆ ئەو ناوچەیەو تێیدا سـەر لەعەممـان و قاهیرە ، دەدا . رادیۆی دوژمنیش لـەم بارەیەوە وتی : (ڤانس لـە گەشتەکەیدا ، گفتوگـۆ دەربارەی دوا ئاڵ و گـۆڕی دۆخ و باری ناوچەکە دەکـا، لەسەر رۆشنایی ئـەو پەیوەندییانە کە ئێستا لـەبەینی نێوان رژێمی سـادات و « اسرائیل » دا دەکرێن .

Institut Kurde de Paris

دەقی وتارە مێژوییەکەی سەرۆکی فەرماندە أحمد حسن البکر

«پاشماوە»

پێدرا کە لەگەڵ بەجێهێنانی پێداویستەکانی بەرەپێداندا بگونجێ . راپەڕاندنی نەخشەکانی مەیدانی پەروەردەو خوێندن بووە هۆی زیاد بوونێکی زۆر لە هەموو بوارەکاندا . لەماوەی ساڵانی ١٩٦٨–١٩٧٨دا ژمارەی منداڵانی باخچەی ساوایان بەرێژەی ٢٦٢٪ زیادی کرد ، هەروەها ژمارەی قوتابیانی قوتابخانە سەرەتاییەکان لە (٩٩٠) هەزار قوتابییەوە لەپێش شۆڕشدا ، گەیشتە زیاتر لە (٢) ملیۆن لە ساڵی ١٩٧٨دا ، واتە ١٠٧٪ زیادی کرد . لە قۆناغی ئامادەییشدا لە (٢٥٤) هەزار قوتابییەوە ، بەرزبۆوە بۆ (٦٦٤) هەزار قوتابی واتە لە ١٦٢٪ زیادی کرد ، لە خوێندنی پیشەییشدا بەرێژەی لە ٢٤٤٪ زیادی کرد ، وە لە خوێندنی زانکۆییدا ژمارەی قوتابیان لە (٣٥٨٨٢) قوتابییەوە ، بەرزبۆوە بۆ (٨٠) هەزار قوتابی ، واتە ئەمیش لە ١١٠٪ی زیادکرد .

هەروەها روانگەی نەتەوەیی سیاسەتی عیراق‌و بۆ پتەوکردنی دۆستایەتی‌و هاوکاری لەگەڵ وڵاتە گەشەسەندووە عەرەب‌و بێگانەکاندا ، حکومەتی شۆڕش لە ساڵی ١٩٧٤ەوە ، یارمەتی‌یەکی گەورەی بەزیاتر لە (٢٥) دەوڵەتی عەرەبی‌و ئاسیایی‌داوە ، کە کۆی‌پارەکانی دەگاتە ٢٢٠٠ ملیۆن دۆلار و ٧٠٪ی ئەو پارەیەش بەر وڵاتە عەرەبەکان کەوتوە .

ئەمانە هەندێ نیشانەی سەرەکی ئەم‌کارانە بوون کە لە مەیدانی ئابووری‌و کۆمەڵایەتیدا بەجێ‌هێنراون . جا ئێمە لە کاتێکدا ئاهەنگ بەبیرەوەری دەیەمینی شۆڕشەوە دەکەین ، زۆر بە پتەوی‌یەوە شانازی بەو کارانەوە دەکەین کە لە کرداری گۆڕانکاریداو لەکرداری بیناکردنی سەرانسەریدا وەدیمان‌هێناون . شۆڕش بەڵێنی بەگەل داوە کە عیراقێکی سەربەست‌و بەهێزو پەرەسەندووی گەشاوە بنیات بنێ‌و لەماوەی قۆناغی رابوردوودا بناغەی ئەو بەڵێنەی جێبەجێ‌کردوە ، بەیارمەتی خواو بەپشتگیری گەل ، ئەو ئەرکە مێژوویی‌یە دەبەینەسەر .

برایان :

ئێمە کاتێ کاروانی دە ساڵەی رابوردوو دەخەینە بەردەمی خۆمان ، دەتوانین لەوە بگەین کە چۆن شۆڕش رێگای خۆی بڕیوە ، تا گەیشتۆتە ئەم رادەیە ، بەوەی کە ئەو شۆڕشە یەکجارەکی‌یەی گەلە کە ئامانج‌و سوودو خواستە نیشتمانی‌و نەتەوەیی‌و کۆمەڵایەتی‌یەکانی نیشان دەدا .

رێگایەکی گران‌و تێکۆشانێکی سەخت

رێگامان گەلێ سەخت بوو .. چونکە تێکۆشانێکی سەخت‌و ئاڵۆز تێکۆشاین دژی ئیمپریالیزم‌و هێزەکانی کۆنەپەرستی‌و گومرایی‌و دواکەوتەیی کە بە شێوەیەکی نا ئاسایی بەرامبەر شۆڕش پەیکەیان خوارد . بەڵام ئەوەی کە رێگاکەی لە بەر دەم شۆڕشەکەماندا سەخت‌تر کرد ، ئەوەبوو کە ئەم شۆڕشە ، هەر لە رۆژی یەکەمی‌یەوە تا ئەم ساتە خاوەنی نیشانەیەکی تایبەتی بوو کە نیشانەی سەربەخۆیی‌یەکەی بوو ، لە بیروباوەڕو رێبازی سیاسی‌دا .. شۆڕشێکی عێراقی‌ی نیشتمانی بوو .. شۆڕشێکی نەتەوەیی عەرەبی‌ی رەسەنی ئەوتۆ بوو کە رەگ‌و ریشەی بە ناخی مێژوودا دەچێتە خوارەوەو بە ناخی شەخسیەتی عێراقی‌و عەرەبیدا شۆڕ دەبێتەوەو گشت شێوازو نیشانەی نیشتمانی‌و نەتەوەیی خۆی هەیە . ئەو زەحمەتی‌یە نا ئاسایی‌یەی شان بە شان لەگەڵ کاروانەکەماندا بووە ئا لێرەدایە . شۆڕشەکەمان خۆ بە خۆو بە رەنجی خۆی رێگای بۆ خۆی کردەوە ، وەك بڵێی بەرد هەڵکۆڵێ‌و رێگا ساز کا . هیچ هێزو شەپۆلێکی دەوڵەتێ نەبوو لە رووی مەترسی‌و زەحمەتیدا کۆمەکی بۆ بکا ، یا رێگای نیشان بدا کە چۆن لە هەموو کۆڕەکاندا تاقیکردنەوەکەی بنیات بنێ . سا ئەمە ئەگەرچی ئەرکێکی زیادەی خستە سەر شانی شۆڕش کە ئەرکێکی نا ئاسایی‌یە ، بەڵام دوای دە ساڵ هێزێکی فراوانی پێ بەخشی‌و باوەڕێکی پتەوی بە حاڵی حازرو بە دوارۆژ دایە .

ئەو پرۆگرامە فیکری‌و سیاسی‌یە سەربەخۆیی‌یەی کە شۆڕش هەیبوو ، هەڵوێستێکی ئاسایی نەبوو ، بەڵکو نارەحەت‌ترینی ئەو هەڵوێستانەیە کە ئەوساش‌و ئێستاش گەلان‌و حزبەکان‌و دەوڵەتان لە ژیانی هاوچەرخی دەوڵەتاندا بوویانەو دەیانبێ ئەو کەسەشی ئەو رێبازە هەڵبژێرێ دەبێ بەرگەی زۆر لەو نارەحەتی‌یانە بگرێ‌و ئەو قوربانی‌یە بدا کە ئەوانەی زۆر یا کەم لە پرۆگرامی سەربەخۆی خۆیان لادەدەن ناچار نابن بیدەن .

ئەو پرۆگرامە سەربەخۆیەی کە شۆڕشی تەمووز هێنای‌و ، وای لێ‌کرد ببێتە واقیعێکی چەسپیوو بەهێز لە هەموو مەیدانەکاندا ، هەڵبژاردنێکی ساتە وەختی یاخود هەڵوێستێکی نوێ نی‌یە ، بەڵکو ئەو رێگەیەیە کە حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی لە (٣٠) ساڵ لەمەو بەرەوە هەڵی‌بژاردوە ، کاتێ کە تێڕوانینی فیکری‌و سیاسی خۆی دیاری کرد ، لەگەڵ ئەوەشدا کە ئەو ساکە بیرو ڕاو تاقم‌و کۆمەڵی دەوڵەتی‌یانەی زۆر لە ئارادا بورن .

هەڵبژاردنی رێگەیەکی سەربەخۆ لە لایەن حزبەوە لە رووی فیکری‌و سیاسی‌یەوە ، لە شەخسیەتی رەسەن‌و خوڵقێنەری مێژوویی نەتەوەی عەرەبەوە هەڵدەقوڵێ‌و ، نەتەوەی عەرەبمان یەکێکە لەو نەتەوانەی کە مێژووی مرۆڤایەتی‌و بیرو باوەڕی دروست کردوە . لە بەر ئەوە حەزو ئارەزووی بۆ سەربەخۆیی ئارەزوویەکی رەسەن‌و بە هێزە . گەورەیی حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکیش لە دەربڕینی ئەو ئارەزووە مێژوویی‌یەدایە ، کە بە شێوەیەکی زیندووو بە کردار دەری‌بڕێ ، لەگەڵ سەرکەوتنی لەو ئەرکەدا کە وای لێ بکا شتێ بێ بتوانرێ لە دنیای ئیمرۆدا بکرێ ، جا چ لە کاتی تێکۆشانی درێژخایەنیدا بە درێژایی (٣٠) ساڵ لە مەیدانی عەرەبیدا ، یاخود لە کاتی سەرکردایەتی کردنیدا بۆ ئەو تاقیکردنەوە شۆڕشگێڕی‌یە قووڵ‌و رەسەنە لە عیراقدا بێ .

شۆڕش لە پەیڕەوکردنی ئەو هەڵوێستەدا ، دروست‌ترین شێوازی پەیوەندی کردنی خۆی لە مەیدانی دەوڵەتاندا وەدی هێنا ، کاتێ بە بڕواو کوڵنەدانەوە دەست‌نیشانی دوژمنانی نەتەوەی کرد لە ئیستیعماری‌یەکان‌و زایۆنی‌یەکان ، وە دۆستە نەگۆڕو هاوپەیمانە قۆناغی‌یەکانی خۆی دیاری کردن‌و بۆ هەر لایەکیان شێوازێکی ئاشکراو وردبینانەی بۆ دانان کە بە گوێرەی ئەوە لە هەموو مەیدانەکاندا رەفتاریان لەگەڵدا بکرێ . لەگەڵ ئەو گیروگرفتەشدا کە لە کاروبار بەڕێوەبردنی پەیوەندی دەوڵەتاندا سەر هەڵ دەدەن‌و لەگەڵ ئەو هەڵبەزو دابەزەشدا کە دەوری ئەدەن ، لێکدانەوەو بڕیارەکانی لا لەق نەبوون . ئەو رێبازەش کە شۆڕش خۆی پێوە بەست ، ئەو رێبازەیە کە لەو باوەڕەدابن ، پێویستە نەتەوەی عەرەب لە پەیوەندی کردنی دەوڵەتانەی خۆیدا بیگرێتە بەر هەرچەندە رێبازێکی گران‌و سەختیش بێ .

هاونیشتمانەکان

ئێوە – لێرەو لەوێ – هێندێ هەوڵ‌و تەقەلاتان بەرگوێ دەکەوێ کەلایەنی جۆراوجۆرو ناتەبای تێدا بەشدارن ، و ئامانجی بەدناوکردنی حیزب‌و شۆڕش‌و شێواندنی هەڵوێست‌و مەبەستەکانیانە ، جارێك هێندێك لەوانە وا بڵاو دەکەنەوە کە عیراق بەلای ئەم لایەنە جیهانی‌یەدا شکاندوە ، و جارێکی ترو لە هەڵوێستێکی ترەوە وابڵاودەکەنەوە کە بەلایەکەی تردا لاسەنگ‌بووە ، و هەربەم جۆرە ، پاشان هێندێ شایعەو پێش‌بینی‌و بوختان لەبارەی حیزب‌و شۆڕشەوە بڵاو پێ‌دەدەن ، ئێمە باش دەزانین کە ئەوانە هەموویان راستی‌یەکان دەزانن‌و لەگەڵ ئەوەشدا سوورن لەسەر ئەم هەوڵ‌و تەقەلایەیان ، چونکە نایانەوێ هەڵوێستی سەربەخۆی شۆڕش بەردەوام‌و پتەوبێ ، و ببێتە نموونەیەك لە نیشتمانی عەرەب‌و جیهانی سێیەمدا کە خەڵکی‌تر رەچاوی بکا . هەر وەك گوتم ، سەربەخۆیی نرخێکی گرانی هەیە کە دەبێ ئێستاش‌و لە دوارۆژیشدا بیدەین ، ئێمەش ئامادەین ئەم لێپرسراوی‌یە لە ئەستۆ بگرین ، چونکە بەوشیاری‌یەکی تەواوەوە ئەم رێگایەمان هەڵبژاردوەو رەگەکانی لە مێژووی ئێمەو لەژیانی ئێستامان لە شەخسیەتی ئێمەدا وەك گەلێك‌و وەك نەتەوەیەك‌و وەك حیزبێك کە سەرکردایەتی‌ی تاقیکردنەوەیە دەکا ، زۆر قووڵ‌و لە مێژینەن . ئێمە شانازی بەوەوە دەکەین کە بۆ دەربڕینی ویژدان‌و رووتێکردنە رەسەنەکانی نەتەوەی عەرەب ، لەکاتێکدا ئەو لێپرسراوی‌یە مێژوویی‌یەمان وە ئەستۆ گرتوە کە هێزە ئیستیعماری‌و زایۆنی‌یەکان بۆ داگیرکردنی خاکەکەی‌و بەتاڵان بردنی سامانەکەی‌و گۆڕینی شەخسیەتەکەی‌و بێ‌هێزکردنی دەوری ئەو لەکۆمەڵگای مرۆڤایەتیدا دەستیان وەدەستی یەکداوە .

برایان :

رۆڵەکانی نەتەوەی سەربەرزی عەرەب :

شۆڕشی حەفدەی تەمووز لەژیانی نەتەوایەتیدا سەرکەوتنێکی گەورەی وەدەست‌هێناوە ، چونکە لەدەیان ساڵەوە بۆ یەکەمجار ، عیراقی بەهەموو تواناو وزە سیاسی‌و ئابووری‌و عەسکەری‌و بەشەری‌و شارستانی‌یەکانیەوە خستۆتە نێو جەرگەی خەباتی نەتەوەیی کە ئامانجی رزگاری‌و پێشکەوتن‌و بنیاتنانی یەکێتی‌و رزگارکردنی فەلەستینە . لەماوەی چەند سەردەمدا ئیستیعمارو کۆنەپەرستی‌و ئەو عونسورە هەرێمچی‌و شۆڤێنی‌یانە کە بەدوای یەکدا هاتوونە سەر حوکمی عیراق‌و تەئسیریان لە دۆخی عیراقدا هەبووە ، هەوڵیان داوە بۆ پەك‌خستنی دەوری نەتەوەیی‌ی عیراق‌و ویستوویانە کەندو کۆسپ‌و گیروگرفتی نێو خۆیی بۆ دروست بکەن ، بۆ ئەوەی عیراق ئەو دەورە بە جێ‌نەگەیەنێ ، کە هەموو ئەو لایەنانە دەزانن بۆژیانی نەتەوەی عەرەب چەند گرنگە ، ئەگەر بێت‌و عیراقی ساغ‌و ئازادو بە هێزبێ .

هەر وەك ، لە قۆناخی پێشوودا ، خەباتێکی سەختمان‌کرد بۆ رزگاری‌و بنیاتنان‌و گۆڕانکاری لە نێوخۆدا ، و کاتێك خەتی فیکری‌و سیاسی‌ی سەربەخۆیی خۆمانمان جێگیر دەکرد ؛ تووشی زۆر پیلان‌و کەندو کۆسپ بووین ؛ هەروەهاش کاتێك عیراقمان دەخستە سەر رێگای بەجێ‌گەیاندنی ئەرکە نەتەوەیی‌یەکان تووشی توندترین کەندو کۆسپ هاتین . چونکە بێجگە لە پیلانی هێزە تێکدەرەکان‌و شێواندنی کۆڕو کۆمەڵە کۆنەپەرست‌و شعوبی‌یەکان لە نێو خۆدا ، وفێڵ‌و تەڵەکەی ئەو هێزە ئیستیعماری‌و زایۆنی‌یانە کە دەورەی شۆڕشیان دابوو ، لایەنە لەڕێ لادەرەکانی نێو مەیدانیش – بەرەنگ‌ی پەیوەندی‌یە جیاوازەکانیانەوە – بەدرێژایی ماوەی رابردوو ، بەهەموو رێگایەکی پیلانگێڕان‌و هەڵبەست‌و شێواندن هەوڵیان دەدا عیراق لەمەیدانی نەتەوەیی دووربخەنەوە ، و نەهێڵن تەئسیری لە مەسەلە نەتەوەیی‌یە جەوهەری‌یەکاندا‌و لە پێش هەموویانەوە لەمەسەلەی فەلەستیندا هەبێ ، و درۆو بوختانیان هەڵدەبەستن کە گوایە عیراق نایەوێ لەمەسەلە نەتەوەیی‌یەکاندا بەشداربێ .

زۆر جارمان گوتوەو ئەمڕۆش دووپاتی دەکەینەوە ، کە ئەوانە دەیانەوێ هەر بۆ خۆیان لە مەیدانی عەرەبی‌و مەسەلە عەرەبی‌یەکاندا هەبن ، بۆ ئەوەی سیاسەتە لەڕێ لادەرەکانی خۆیان کە پەیوەندی‌یان بە هێزە ئیستیعماری‌یەکانەوە ، یان بە هێندێ تەوژمی نێو دەوڵەتانەوە هەیە ، تێپەڕێنن ، بە جۆرێك کە لە کۆتاییدا ، سەرەڕای هەڵوێست‌و نیازەکان ، خزمەتی نەخشەکانی ئیستیعمارو زایۆنیزم بکا ، بۆ لەت‌لەت‌کردن‌و بێ هێزکردنی نیشتمانی عەرەب‌و هێشتنەوەی قەوارەی زایۆنی وەك هێزێکی دەستدرێژیکەر ، کە زەبرو زەنگ‌و تاڵان‌و بڕۆ دژی عەرەب بەکاربێنێ . ئەو هەڵوێستە نەتەوەیی‌یە سەربەخۆیە کە عیراق بەرامبەر مەسەلەکانی‌عەرەب‌و مەسەلەی فەلەستین گرتوویەتە پێش ، رقی زۆر لایەنی هەستاندوەو دەستیان بەکارکردوە بۆ زەفەر پێبردنی تاوەکو بێ‌هێزی بکەن‌و لە مەیدانی تەئسیرکردن دووری بخەنەوە ، چونکە هەڵوێستی عیراق ئەو هەڵوێستە راستەیە کە قازانجی نەتەوەی عەرەب دەردەبڕێ ، و نەخشەی پاشەڕۆژی دەکێشێ ، و ئامانجەکانی وەدی‌دێنێ ، و شوێنی ئەو لەجیهاندا پتەو دەکا ، و توانا راستەقینەکانی بە دوور لە میحوەرو قازانج‌و سەوداو مامەڵە نێو دەوڵەتی‌یەکان دەبینێ .

زۆر لایەنی عەرەبی‌و خاوەنی رەنگی جۆراوجۆر زیاتر لە جارێك لە سەر ئەم هەڵوێستەی دژ بە بانگەوازە نەتەوایەتیە سەربەخۆیەکانمان یەکیان گرتوە ، زۆر جار دەماندی ئەوانە لە نێو خۆیاندا ناکۆکی‌یان لێ‌پەیدادەبێ ، و ئەو ناکۆکی‌یە دەگاتە پلەیەکی توند ، پاشان دەماندی خۆ بەخۆ رێك دەکەونەوەو هەڵوێستە سەلبی‌یەکەیان بەرامبەر بانگەوازەکانمان درێژەپێ دەدەن ، لە مەشدا هێندێ لایەنی دژی یەکتری نێو دەوڵەتان هانیان دەدەن ، چونکە ئەوان تەوژمە نێو دەوڵەتی‌یە جۆراوجۆرو دژبە یەکەکان ناترسێنن ، وەل بۆ مەنتیقی سازان‌و مەنتیقی پشت بە خەڵك بەستن کە چ دەکەن ، و لەم بان ئەو لایەنی نێو دەوڵەتانەوە تەئسیریان تێ دەکرێ ، و چالاکی‌یەکانی خۆیان تێکەڵ بەسەوداو مامەڵەو موناوەرە نێو دەوڵەتی‌یەکان دەکەن .

خەتی سیاسی بۆ چارەسەری کێشەی دژی زایۆنیزم‌و ئیمپریالیزم

ئەو خەتە سیاسی‌یە کە حیزب‌و شۆڕش بۆ چارەسەری کێشەی دژی زایۆنیزم‌و ئیمپریالیزم هێناویانەتە گۆڕێ ، سەرەڕای هەموو ئەو رەخنەو بوختانانەی بۆی سازکراون ، رۆژ لە دوای رۆژ راستی‌و دروستی خۆی ئیسبات دەکا ، چونکە ئەوانەی وەدوای تراویلکە (سراب)ی سازان‌و سەوداو مامەڵەو موناوەرە نێو دەوڵەتی‌یەکان کەوتبوون ، هیچیان لەو سیاسەتەیان دەسگیر نەبووە ، بەڵکوو ئەوان جار لەدوای جار لە بەرامبەر ئیستیعمارو زایۆنیزمدا پاشەکشە دەکەن ، هەروەها ئەو هەڵوێستە جیددی‌یە عەرەبی‌یەی پاش سەردانەکەی سەرۆك سادات لە خاکی داگیرکراو هێنامانە گۆڕێ‌و بەهۆی ئەوەوە لەگەڵ هێندێ لە براکانمان ناکۆکیمان لێ بەیدا بوو ، دەری‌خست کە هەڵوێستێکی راست‌و دروستە ، چونکە هەڵوێستەکانی تر گەیشتنە کوێ ؟ .. سەردانی سەرۆك سادات لە خاکی داگیرکراوو ، وتو وێژی راستەو خۆی لەگەڵ دوژمن زەبرێکی گەورەی لە خەباتی عەرەب‌و لە مافی عەرەبدا ، ئێمە بەرنامەیەکی سەرتا پاگیرو جیددیمان بۆ بەرەو روو بوونەوەی پەرش‌و بڵاوی‌و ئاڵۆزی پێشنیار کرد ، بەڵام هێندێ لە براکان رێگاو شێوازێکی تریان هەڵبژارد ، جا ئەم رێگاو شێوازانە گەیشتنە کوێ ؟

ئێستا روونە کە پیلانەکە بەبێ خۆراگری‌یەکی رەسمی‌و جیددی‌و بێ بەرەنگار بوونەوەیەکی کاریگەر رێگای خۆی دەبڕێ ، سەرۆك سادات تا ئێستا لەسەر رێبازەکەی خۆی دەڕواو تائێستا رۆژ بە رۆژ زیاتر لە بەردەم دوژمن‌و ئیستیعماردا پاشەکشە دەکا . بەداخەوە تائێستاش هێندێ لایەنی عەرەبی بە ئاشکرایی یان بە نهێنێ لەو رێبازەدا پشتی دەگرن .

لە لوبنان مەرگ‌و ماڵ وێرانی ، و شێواندنی دیمەن‌و بایەخ‌و ڕێ‌و شوێنەکانی نەتەوەی عەرەب لە پێکەوە ژیانی برایانەی نێوان دەستەو تاقمی جۆر بە جۆردا ، لە زیادبووندایە ، تائێستاش ئەو لایەنانەی کە ئەوکارەساتەیان تووشی ئەو هەرێمە کرد ، هەمان سیاسەتی پێشووی خۆیان بەڕێوە دەبەن ، هەر چەند لە شوێن‌و دەورەکاندا چەشنە گۆڕانێکی بە سەردا هاتبێ ، ئەمڕۆ رژێمی سوریا لەگەڵ ئەو هاوپەیمانانەی بەشەڕ دێ کە دوێنێ لە دژی بەرگری فەلەستین‌و بزووتنەوەی نیشتمانی پشتی دەگرتن ، ئایا ئەمە مانای وایە کە ئەو رژێمەی لە تاواندا رۆچۆتە خوار سروشتی خۆی گۆڕیوەو دەیەوێ لەخەتی پیلانگێڕانەی خۆی پاشگەز بێتەوە ؟.. ئەو بەردەوامە لەسەر جێ بەجێ کردنی ئەو سیاسەتە کە ئیستیعمار نەخشەی بۆ کێشاوە یان بەگوێیدا چپاندوە‌و ئامانجی تێکدانی لوبنان‌و لێدانی یەکێتی‌یەکەی‌و لاواز کردنی هەموو رۆڵەکانیەتی بە رێبازە جیاوازەکانیانەوە ، ئەمەش بۆ ئەوەی هێندێ مەبەست وەدی بێنێ کە بەخەیاڵی خاوی خۆی پێوایە یارمەتی دەدەن بۆ بەهێز کردنی مەرکەزەکەی لەو بارییەی سازاندا ، کە باربکەرەکانی لە هەڵدێریکەوە بۆ هەڵدێرێك‌و لەکەندالێکەوە بۆ کەنداڵێك پاڵ پێوەدەنێ .

بە جۆرە عەرەبی‌یەکان مەترسی ئەو هەڵخلیسکانە تێبگەن کە چەند ساڵ تێی کەوتوون ، ئەوکاتەی کە دوای تراویلکەی سازان کەوتبوون‌و پێیان وابوو هێزە ئیستیعماری‌یەکان‌و دەستەو تاقمە نێودەوڵەتی‌یەکان دەتوانن بەبێ توانای خۆیی عەرەب‌و خواستی نەتەوایەتی‌ی عەرەب بۆ رزگاری یەکجاری ، چارەسەرێك بدۆزنەوە کە لەگەڵ قازانجی نەتەوەی عەرەب رێك بکەوێ‌و بەوکارە دەرفەت لە دوای دەرفەتیان لە کیس خۆیاندا ، کە دەکرا بۆ بنیاتنانی هێزی خۆیی‌ی عەرەب‌و بۆ پاڵ‌ویکدان‌و پشت لێك‌بەستنی کاریگەری عەرەب‌و دابین‌کردنی مەرجەکانی بەرەو رووبوونەوەی جیددی لە باری سیاسی‌و ئابووری‌و عەسکەری‌یەوە ، دژی زایۆنی‌ی دوژمن‌و ئەو هێزە ئیستیعماری‌یانەی لە پشتیەوە وێستاون لە پێش هەمووشیانەوە ئەمریکا ، کەڵکیان لێوەرگرن ، بە چەشنێك کە ببێتە هۆی رزگارکردنی خاك – هەر چەند ماوەکەش درێژبێ‌و قوربانیشی زۆر بۆ بدرێ – و هەروەها ببێتە هۆی قورس‌بوونی تای تەرازووی نەتەوەی عەرەب لەو کێشەبەدا کە لەناوچەکەدا هەیە .

وشیارکردنەوە لە نەبوونی هەڵوێستی سەربەخۆی نەتەوەیی

هەروەها ئێمە براکانمان لە مەترسی ئەوە ئاگادارو وشیاردەکردەوە کە نیشتمانی عەرەب بکرێتە مەیدانێك بۆ کێشە لە سەردەسەڵات لەنێوان هێزە نێو دەوڵەتی‌یەکاندا ، چونکە بەهۆی نەبوونی هەڵوێستی سەربەخۆی نەتەوەییەوەو لە بەرڕۆیشتن بەدوای سیاسەتە چەوتەکاندا بەکردەوە ئەم مەترسی‌یە لەگۆڕێ دابە ، و ئەنجامەکانیشی بۆ قازانج‌و یەکێتی‌و دەوری نەتەوەی عەرەب لە جیهاندا زۆر خەراپ دەبن ، تەنانەت ئامانجی یەکێتی‌ی نەتەوەبی نەتەوەی عەرەب لەناو دەبا . چارەسەرێکی راست‌و دروست‌و هەڵقوڵاو لە هەڵوێستی سەربەخۆی نەتەوەیەوە کە ئێمە بانگەوازمان بۆ کرد ئەوەبوو کە دۆستەکانمان بەوردی هەڵبژێرین ، بۆ ئەوەی لەگەڵ قازانجە نەتەوەیەکانمان‌و لەگەڵ لێکدانەوەمان دەربارەی ئەو کێشەی لەنێوان ئەمەوەو دوژمنانیدا هەیە بگونجێ . دوژمنانی نەتەوەی عەرەب بریتین لە ئیستیعمارو قەوارە زایۆنی‌و هەر کەسێك کە هۆی بە هێزبوونی عەسکەری‌و ماددی‌و سیاسی بدا بەو قەوارەیە ، و بەتایبەتی ئیمپریالیزمی ئەمریکا . دۆستە راستەقینەکانیش ئەوانەن کە هەر کام بەگوێرەی هەل‌و مەرجی خۆیان لەم کێشەیەدا لایەنی ئێمە دەگرن ، رێبازی راستیش پابەندبوونە بەرێبازی بێلایەنی‌یەوەو توندکردنی خەباتە دژی ئیستیعمارو هەموو شێوەیەکی نفووزی بێگانە ، یان دەست تێوەردانی دەرەوە . ئەم رێبازە ، بەکردەوەو بەچەشنێکی راستگۆیانە قازانجی نەتەوە دەردەبڕێ‌و خزمەتی جیهان‌و مەسەلەی ئاشتی‌و دامەزراوی لە جیهاندا دەکا ، چونکە کردنی نیشتمانی عەرەب بە مەیدانێك بۆ زۆرانبازی نێوان هێزە نێو دەوڵەتی‌یەکان بێگومان هێندێ ئەنجامی زۆر خەراپی دەبن کە هەرەشە لە ئاسایش‌و ئاشتی‌ی جیهان دەکەن ، و لەوانەشە شەڕێکی جیهانی لەسەر هەڵگیرسێ .

ئێمە لەسەر زەوی‌یەکی پتەو وێستاوین

هاونیشتمانەکان :

پاش ئەو دە ساڵە سەربەرزەو دوای ئەو تاقیکردنەوانەی تێیان کەوتووین‌و ئەو دەسکەوتانەی وەدیمان هێناون ، هەست دەکەین کە لە سەرزەوی‌یەکی پتەو وێستاوین ، و هەست دەکەین باوەڕێکی پتەومان بە ئێستاو پاشەڕۆژ هەیە . ئێمە شانازی دەکەین کە ئەم تاقیکردنەوە شۆڕشگێڕی‌یە بۆ وەڵامدانەوەی ئاواتەکانی پاشەڕۆژ ، لە باری نیشتمانی‌و نەتەوەیی‌یەوە ، لەوانە بەتواناترە کە لێرەو لەوێ دوژمنایەتی لەگەڵدا دەکەن ، چونکە هۆیەکانی بنیاتنانی پاشەڕۆژو تەئسیر لە پاشەڕۆژیدا هەن ، لە کاتێکدا ئەوانەی ئێستا لە هێندێ مەیداندا دێن‌و دەچن ناتوانن لەسبەینێی خۆیان دڵنیا بن .

شۆڕش بە سەرکردایەتی‌ی حیزبە خەباتکەرەکەی ، بە شێوەیەکی پێگەیشتووترو هێزێکی گەورەترو

بڕوانە ; ل : ٧

Institut Kurde de Paris

کورتە چیرۆکێك

سڵاوێکی پێکەنیناوی

محەڕەم محەمەدە ئەمین

لەبەر کتێبخانەی گەلاوێژدا راوەستا بووم سەیری هاتوچۆکەرانم دەکرد ،پیاوێك کە بە سەرو پێچو کەواو سەڵتەکەیدا لە گەرمیانی دەچوو ،بەبەر دەممد تێپەڕیو

باش چەند هەنگاوێك وەستاو ئاوڕێکی لێدامەوە ، بە پێکەنینەوە بەدەست سڵاوێکی لێ کردم‌و رۆیشت بە رێگای خۆی‌یەوە .. ئەمە ، مێشکی خەریك کردم ، شێوەی ئەم پیاوەم دەکرد ، بەلام کەی‌و لەکوێ دیومە ؟ و ئەم

پێکەنینەی‌لەچی ؟ هەرچەندم کرد یشکم ئەم مەتەڵەی بۆ هەڵ نەهێتام ، خۆم کرد بە کتێبخانەکەدا ، رۆژ نامەیەکم کڕی‌و بەرەوماڵ بوومەوە ،لە

ریگاو لە ماڵەوە ، سڵاوو پێکەنینی کابرا لە مێشکما هەرگینگڵەی دەخوارد ویستم بە هۆی خوێندنەوەی

رۆژنامەکەوە ، ئەوە لە مێشکم بڕەوێنمەوە . کەوتمە سەیرکردنی باس‌و هەواڵەکانی ناو لاپەڕەکان . لە گوشەیەکی بچووکی لاپەڕە هەشتدا ، ئەم ناونیشانە سەرنجی راکێشام. « گوڵە هێرۆ بۆ چارە کردنی نەخۆشی شەکر یەکاوبەکە » ، ئەمە سەردەمێکی کۆنی

هێنایەوە یادم ، کە خووم دابووە کۆکردنەوەی ناوی ئەو رووەکانەی باوو باپیرمان لەسەر دەمی خۆیاندا ، بۆ چارەکردنی گری نەخۆشی بەکاریان دەهێنان بە تیازی

ئەوەی لە کتێبێکدا چاپیان بکەم . بۆ ئەمە کون بە کون دەگەڕام بە شوێن ئەو ئافرەت‌و پیاوە پیرانەدا ، کە شارەزای ئەم داوو دەرمانانەن لیرەدا ئەو رۆژەم کەوتەوە یاد کەچووم بوبەغدالەئوتومبیلەکەدا

بە شوفێرەکەوە پێنج کەس بووین . بۆ بڕینی رێگاو کات‌بەسەر بردن هەریەکەمان بەشی خوی قسەی‌کرد ،تەنها یەکێکی لاوازی بێ تووکنەبێ قسەی لەدەم نەهاتە دەرێ .

منیش هەر بۆ ئەوەی بیدوێنم لێم پرسی : خاڵە بۆ وابێ تاقەتی ،قسەت لەدەم نایەتە دەرێ ، رێگاکە دوورەو بە دەمەتەقی نەبێ نابڕیتەوە . لەوە لامداتی وتی:

باخو کەس بە حالی من نەبێ، هەر دەخۆم ، بە قەدەر گایەك

دەخۆم ، کە چی تێر ناخۆم .. دەڵێی دوعای

تێرنەخۆرەیان لێ کردووم .. رۆژ بە رۆژیش بەرەو لاوازی دەرۆم .. لە سلەیمانی چووم بۆ نەخۆشخانە ، پاش ئەوەی

فەحسیان کردم ، گوتیان کرمی چل گەزی لە سکتدا هەیە ، دەبی لەنەخۆشخانەکانی

بەغدا چارەت بکەن وا منیش بۆ ئەمە ریگام گرتۆتە بەر . ئەم قسەیەی رووەکێکی هینامەوە یاد ، گوتم : خاڵە ، لای رەواندز ، گیایەکی گەڵایان هەیە پێی دەڵێن (مام رێواس) ، چونکە لەبهاردا

لەگەڵ ریواسدا بێ دەگا، ئەمە وەکوو تاقی‌کراوەتەوە، هەموو کرمێکی ناو سك لەناو دەبا بەکرمی چل‌گەزیشەوە .

لەولاوە یەکێك نەی‌هێشت زیاتر لەسەری برۆم کە هەڵی‌دایە : لە ولاتی ئێمەداگژو گیای واهەیە نەخوشی شیر پەنجەش چاك دەکاتەوە ..

خۆم رووەك ناسم .. ناوی نزیك هەزار رووەك دەزانم کە هەر یەکەیان دەرمانە بۆ چەند نەخۆشی‌بەك ..

کە ئەمەم لە کابرا بیست،لە دلی خۆمدا گوتم وادیارە ئەم سەفەرەم بە خێر دەگەڕێ ، ئەوەتا ئەوەی بۆی دەگەڕام ،

خۆی هاتە بەردەستم . زۆر تکام‌لی‌کرد ناوی ئەو رووەکانەم بۆ بنوسێ لەگەڵ چونێتی گرتنەوەیان‌و ناوی‌ئەو نەخۆشی یانەی بۆیان بەکار دەهێنن ، وەکە گەڕایەوە بۆ سلەیمانی لە کتێبخانەی گەلاوێژ بۆم

دابنێ ، وە ناونیشانی خۆشم دایە ، ئەویش خوا هەڵ ناگری بەڵێنی تەواوی دامێ کە خواستەکەم بەجێ دەهێنێ.

کە بیرکردنەوەکەم گەیشتە ئەم رادەیە ، بروسکەیەك بە مێشکما هات ، شتێکم بۆ روون

بووەوە ، مەتەڵەکەم هەڵ هینا ، کابرای رووەکناسی ناو ئوتومبیلەکەی دە ساڵ لەموپێش ، هەروەکوو بیرم کەوتەوە ، بەجل‌و بەرگ‌و

سەرو پێچیدا لە گەرمیانی دەچوو ، هەمان کابرایە کە لەبەر کتێبخانەکەدا چەند سەعاتێك لەوەوپێش بە پێکەنینەوە سلاوی لێ کردم .

لام وابێ وای زانیبو کە لەوساوە تائیستا هەر بەتەمای لیستەکەی ناوی

رووەکانی ئەو سەر لە کتێبخانەکە دەدەم ، لەبەر ئەوە ناحەقی نەبوو پێکەنین بیگری .

لەگەڵ حیلمی شاعیردا

لەمێژوی ئەدەبی کوردماندا شۆرشێکی خوێندەواری‌و رۆشنبیری داهێنەرانە سەریا بوو سامانێکی زۆری شیعرو ئەدەبیاتی بۆ خستینە ناو گەنجینەی زمانی کوردی‌یەوە کەچی لە بەرەوە هەندێکی لە ناو چون و هەندێکی کەوتە دەست کەسانێکەوەو دەرخواردی کلپەی‌ئاگردان‌و هەندێکیش ئەوەندەی تۆز لەسەر نیشتو لە کونجی تاقەکاندا فرێ دراو ئەوەندەی‌نەما بەرەو لەناو چون بچێت

لێرەدا مەبەستمان بەرهەمی مامۆستا حیلمی‌و چەندەهای تری وەك ئەوە کە بەشی‌خۆیان خزمەتی ئەدەبەکەمانیان کردوەو بەرهەمەکانیان لە نێوان لە ناو چون و لە ناو نەچوندا ماوەتەوەو هێشتا چاوەڕوانی ئەوەن لە سەر باڵی پەپولەی رۆژنامەیە یان گۆڤارێکدا خۆیان لە بەر تاقکەی سەرنجی خوێنەراندابشۆن ..

منیش لێرەدا کورتەیەکی‌ژیانی شاعیرو نمونەیەکی شعیری ئەخەمە بەر چاو :مامۆستای شاعیر ناوی « محمد حیلمی شێخ حسین » ەو لە هەڵەبجە لە ساڵی ١٩٠٩ لە خێزانێکی‌خوێنەوارچاوی ژیانی کردۆتەوە ، وەك لاوێکی سەر گەرمی شیعر لە ناو ئەم شاعیرانەدا هەڵسوکەوتی کردوە : شێخ سەلام ،مەلا حسنی قازی ، مەلاکریم‌ـ ناطق ، احمد مختارو علی کمال‌باپیر ئاغاو میرزامارف شیعری لە تەکیاندا گۆڕیوەتەوە هەرچۆن لە زودا باو بوە ، مامۆستا حیلمی زۆر هاوڕێ ی قانیعی‌شاعیر بوەو هەتا ئێستاش دەس نوسێکی مامۆستا قانیعی‌لایە ئەوەی پێویستە بوترێ حیلمی شاعیر نێوچەوانی‌دیوانەکەی بە شیعری «هەجو» ڕازاندۆتەوەو ئەم لایەنە رەنگ دانەوەی‌شیعری‌یەتی،مامۆستای شاعیر پاش کز بونی چاوەکانی‌وازی لە هەموو کارێك هێناو ئێستاش دانیشتوی چواردیواری ماڵەوەیە .. بۆ نمونەیەك لە شیعرەکانی ،شاعیر وتی : علی کمال باپیر ئاغا دیوانێکی چاپکراوی« دەشتی شارەزور»ی بۆ ناردم منیش ئەم شیعرەم بۆنوسی :

مامەی خۆشەویستشاعیری مەشهور
ڕوناکیت خستە دەشتی‌شارەزور

لە گەورە و بچوك‌سەناخوانی‌تۆن
تەعریفت ئەکەن لەنزیك ودور

حیلمی بەڕاستی بچوکی تۆیە
زۆرلای بە نرخە دیاری‌شارەزور

فازیلی خەیات یادی تۆئەکا
پێت ئەڵێ مامەی دڵسۆزی‌جەسور

ئومێدم وایە بۆ بەرگی‌دوو هەم
« باخی‌میر » بێتە سەرلەوحەی ستور

چونکی بەشداری ئەدە بی‌تۆیە
پێویستە مەدحی سایەی«توەسور»

دوابەدوای ئەم شیعرەی‌مامۆستا حیلمی دیوانی « باخی میر »ی مامۆستا علی‌کمال باپیر ئاغا کەوتە بازارەوە ..

١ ـ فازیلی خەیات :هاوڕێی دڵسۆزی هەردو شاعیرەکانی هەڵەبجە تیا کۆئەبونەوە و شیعریان تیا ئەخوێندەوە .

جەباری حاجی کەریم‌ـ‌هەڵەبجە

چاپکراوی نوێ

کەلەپوور شیعری نوێی عەرەبی

• سەلام محەمەد •

لە بلاوکراوەکانی وەزارەتی رۆشنبیری‌و هونەر ، زنجیرەی « الموسوعە الصغیرة » ژمارە (١٢) نامیلکەی (کەلەپووری عەرەبی وەکو سەرچاوەیەکی تیۆری زانین‌و راهێنان لە شیعری نوێی عەرەبیدا)، کە لە نووسینی رەخنەگری ناسراو (طراد الکبیسی)یە کەوتە بازارەوە ، نامیلکەکە لە (٩٢) لاپەڕەی قەوارە بچووك‌و سێ‌بەشی سەرەکی‌و پێشەکیەك دەربارەی کەلەپووردایە . لە سەرەتادا رەخنەگر تیشك دەهاوێتە سەر هۆیەکانی گەڕانەوە بەرەو کەلەپوورو دەوری‌کەلەپوور لە گەشەپێدانی ئەدەب‌و رۆشنبیری‌و لەم بارەیەوە دەڵێت : پشت بەستنی هەر میللەتێك بە سامان‌و کەلەپووری نەتەوایەتی کارێکی گەوهەری‌و پێویستە چونکە کەلەپووربریتی‌یە لە سەرجەمی ئەو قۆناخ‌و تاقی‌کردنەوانەی لە ساڵانی کۆندا وەدی هێنراون هەر لە سیاسەت‌و ئەدەب‌و ئابووری‌و سەرکردایەتی‌و فەلسەفەوە بۆ گشت لقەکانی تری زانست بۆیە دەتوانین

بڵێین کەلەپوور مێژووی سیاسی‌و کۆمەڵایەتی‌و ئابووری و قانوونی نەتەوەیەو گشت دەسکەوتە تەندروستی‌و کیمیاوی‌و ئاسمانی‌و دەروونیەکان دەگرێتە خۆیەوە .

پاشان رەخنەگر دێتە سەر جۆری بۆچوون‌و تێڕوانینی نووسەرانی جیهان بۆکەلەپوورو دەڵێ : لەم سەردەمەدا دەتوانین سێ جۆرە هەڵوێست دەربارەی کەلەپوور دیاری بکەین :

١ ـ هەڵوێستێك ، کەلەپوور دەپەرستێ‌و داوای گەڕانەوەیەکی سفت‌و چڕ دەکات بەرەو رابردوو .

٢ ـ هەڵوێستێك ، هەر لە سەرەتاوە کەلەپوور رەفز دەکات‌و بڕوای پێ ناهێنێ‌و لافی ئەوە لێدەدات کە هیچ سوودی نی‌یەو شایانی بەکارهێنان‌و هەڵسەنگاندن نی‌یە .

٣ ـ هەڵوێستی هەڵبژاردە ، واتە وەرگرتنی ئەو لایەنانەی لە گەڵ ژیانی هاوچەرخ‌و پێداویستەکانی شارستانیەتدا دەگونجێن‌و پشت گوێ خستنی ئەو لایەنانەی شایانی لێکدانەوەو بەسەرکردنەوە نین .

لەم نێوانەشدا رەخنەگر دەڵێ : لێکۆڵینەوەی هونەری داهێنان لای شاعیرێك (بۆ نموونە) پێویست بە زانیاریەکی تەواو دەکات دەربارەی سایکۆلۆژیەتی هونەری داهێنان لە لایەن شاعیرەکانی پێشترەوە بەو بەڵگەیەی کۆن زەمینەی نوێ دەڕەخسێنێ‌و رێگای بۆ خۆش دەکات .

لە بەشی یەکەمی نامیلکەکەدا رەخنەگر دەستنیشانی ئەفسانەو داستان‌و حیکایەتە میللیە کۆنەکان دەکات وەك سەرەتایەك بۆ چوونە ناو باسەکەوەو کۆمەڵێ نموونە بۆ ئەم مەبەستە دەهێنێتەوە لەوانە (حسب الشیخ جعفر)و چۆنیەتی رفتارکردن‌و جووڵنەوەی لە گەڵ کەلەپووردا لە دیوانی (باڵداری دارین ـ الطائر الخشبی) بە تایبەتی لە هۆنراوەی (شازادەو سوالکەر)دا کە شاعیر سوودی لە داستانی (دابەزینی ئەنانا بۆ جیهانی خوارەوە) وەرگرتووەو رەمزەکانی بە شێوەیەکی زیندو بەکارهێناوە، هەروەها لە داستانی (ئەناناو باخەوان)دا حسب الشیخ جعفر شۆڕبۆتەوە ناخی رەمزەکان‌و هونەرمەندانە خستوونیەتیە قالبێکی شیعری‌یەوەو جووڵانەوەی پێ بەخشیون ، **کورتەی داستانی (ئەناناو باخەوان) ئەوەیە باخەوانێك دەبێت بە ناوی (شۆکلیتۆدا) کە سەرەڕای گشت هەوڵ‌و کۆشش‌و ماندوبوونێك لە گەڵ باخەکەیدا هەمو ساڵێ وشك دەبێتەوەو برەکانی هەڵدەوەرێن و سەرەنجام دەستەخەڕۆ دەمێنێتەوە ، بەلام پاش پێشکەش‌کردنی قوربانی بۆ خوایەکان باخەکەی بەرەو بووژێنەوە دەگرێت‌و دەگەشێتەوە ، رۆژێك ئەنانا (کچە خوایەکی زۆر جوانی ئەفسانەییە) بە لای باخەکەدا تێدەپەڕێ‌و لە بەر ئەوەی زۆر ماندو دەبێت ئارەزووی پشوویەکی کورت دەکات‌و لە نزیك باخەکەوە خەوی لێ دەکەوێت .. ، کاتێ کوڕە باخەوان دەیبینێ حەزی لێ دەکات‌و بە دەرفەتی دەزانێ کە ئەنانا خەوی لێ کەوتووە ، (پەردەی کچێنی دەدزێت) و پاشان دەڕوات ، کاتێ ئەنانا بە ئاگادێتەوەو لە کارەساتەکە تێدەگات زۆر تووڕە دەبێ‌و بڕیار دەدات ئەو زەلامە بدۆزێتەوە کە شیرینترین‌و ئازیزترین شتی لێ سەندووە .. ، بەلام نەیتوانی . لە داخا ئەوەندە لە وڵاتی (سۆمەر) تووڕە بوو جۆرەها کۆسپ‌و نەگبەتی‌و ئازاوەی بەسەردا باراندن ، لەوانە .. نەخۆشی کوشندە ، رەشەبای سەختی تەفرو تونا‌کەر ... تا کار گەیشتە رادەیەك گشت چاڵ‌و کەندرو بیرەکان پڕ بوون لە خوێن ...**

تاقی‌کردنەوەی (بەیاتی)یش لە گەڵ کەلەپووردا ئێجگار چڕو دەوڵەمەندە ، بەکارهێنانی (عائشەو تموزو عشتارو ئورفیۆس‌و ... تاد) بە زۆری لە شیعرەکانیدا دەبینرێن و مەسەلەکەش بە لای (بەیاتی)یەوە واکەوتۆتەوە کە کەلەپوور سەرەتای گشت کارێکی ئەمرەو تێگەیشتنی داستان‌و ئەفسانە مێژوویەکانی شارستانیەتی کۆن دەبنە هۆی دروست بوونی کەرەستەو رەمزی بەهێزو لە ئەنجاما بەرهەمی سەرکەوتوو دەدەنە دەستەوە . (بدر شاکر السیاب)ی شاعیری گەورەش بەرامبەر گەڕانەوە بۆ سەر کەلەپوور دەڵێ : **ئێمە لە جیهانێکی (ناشیعری)دا دەژین واتە ئەو دەستوورانەی هەقی دەسووڕێنن ناشیعرین‌و وشەی باڵا هەمیشە بۆ (مادە)یە نەك (ئیان) ، بۆیە شاعیر پەنا دەباتە بەر داستان‌و ئەفسانە کۆنەکان چونکە بەر ئەم یاسایە ناکەون‌و لایەنە میتافیزیکەکەیان ئێجگار دڵخۆشکەرو گەرمو گوڕە ...**

لە بەشی دووەمدا ، نووسەر دێتە سەر چەند نموونەیەکی تر کە پەیوەندیان بە کەلەپوورەوە هەیەو لە سەرەتای ئەم بەشەدا دەڵێت : یەکێك لە چەقە گەورەکانی ناحەزانی شیعری نوێ ئەوەبوو کە (گوایە) لاساییەکی کوێرانەی شیعری ئەوروپییەو دژی کەلەپووری عەرەبیە بەلام

نووسەر ئەم رایە چەوتە بە درۆ دەردەخات‌و پیشانی دەدات کە ئەدایك‌بوونی شیعری نوێی عەرەبی یەکێکە لە پێویستیە گرنگەکانی بارودۆخی فیکری‌و کۆمەڵایەتی‌و شارستانی ، پاشان بۆ پشتگیری‌و سەلماندنی ئەم رایە دەوری شاعیرە نوێخوازەکان پیشان دەدات لە زیندوکردنەوەی کەلەپوورو بەکارهێنانی رەمزە نەتەوەییەکان .

لە بەشی سێیەمدا دەست‌نیشانی پەیوەندی نێوان زمان‌و دەربڕین‌و کەلەپوور دەکات‌و هەمەچەشنە چەند نموونەیەك دهێنێتەوەو دەڵێ : هەندێ لە شاعیرەکان وەکو ئامێرێك لە زمان تێگەیشتوون‌و داهێنەرانە بەکاریان نەهێناوە چەنکە (زمان) هەرچەندە ئامێری پێگەیشتن‌و تێگەیشتنە بەلام لە هەمان کاتیشدا بواری ئەوەی تیایە کە شاعیر تاقی‌کردنەوەی داهێنەرانەی تیادا بەکار بهێنێت .

لە کۆتاییدا (طراد الکبیسی) دەڵێ : شیعری نوێی عەرەبی بایەخێکی پتەوی داوە بە کەلەپوورو شاعیرە نوێخوازەکان هونەرمەندانە لە گەڵیا رفتار دەکەن‌و بەمەیش ئەوەیان ساغ‌کردۆتەوە کە شیعری نوێ هەڵچوونێکی کاتی‌و لاسایی‌کردنەوە نی‌یە ، ئەو بتانەی ئەم لافەیشیان لێدەدا یەك بە دوای یەکیدا کەوتن‌و هەڵنەسانەوە .

— بۆحسین مەردان —
شیعری :ـعوسمان شەیدا

ئەوین

١ ـ نم‌نم باران
شەقام مرۆڤ
ئۆتۆبیسەکان تەڕ ئەکات
هێدی هێدی ... لە گەڵ دەرکەوتنی
باڵای شەنگ‌و شۆختا
دڵۆپێکی گەرم‌و سوێری چاوەڕوانیم
دڵۆپێکی ئەشکی شینی چاوی ئاسمان
ئەکەوێتە سەر شەکرەسێوەکەی گۆنات
چەند حەز ئەگەم لێویك بم‌و
ئەو دڵۆپە بخۆمەوە
کچی دەریا

٢ ـ تاڵ تاڵ تیشکی زێڕ شێوەی خۆر
تێکەڵاوی قژت ئەبێ
کە ئێواران دەگەڕییەوە بۆ ماڵێ
زەردە پەڕە
ئاهی زەردم هەناسەیەکە پڕ ئاسۆر
خۆزگە لە نێوانی خۆرو قژی تۆدا
لە هەوادا ئەتوامەوە
ئەهاتمە ناو ئاڵی زەردی کەزیەتەوە
کچەکەی خۆر

٣ ـ گەرم ئارام ئەبێتەوە
بەیانیان پێ لە شەونمی
گیاوەربدەم

تۆش بەکراسی زۆر تەنگی رەنگ سەوزەوە
دەرمەکەوە
بەهار عیشق‌و خۆشەویستی‌یە بۆ گیانم
شەونمەکەی ناو گیای سەوزی بەهارەکەم
نەباگری حەزو عیشق‌و
خۆشەویستیم
کوتی‌زیو بێ بۆ رۆحی خاوێنی ئازار

٤ ـ کچی بەهار !
کچی دەریا
هۆ کچەکەی خۆرو بەهار
ئاسمان گریا خۆت نیشاندە
کە خۆر سوتا تۆ دەرکەوە
هەرکاتێ بەهار بەسەرچوو
کراسی سەوز لەبەرکە

٥ ـ ئەمشەو تینووم
دەمەوێ لەنێوان خۆرو قژی تۆدا
بتوێمەوە
حەز دەکەم لە ناو شەونمی سەوزەگیادا
تێر تێر بنووم .

★ ★ ★

Institut kurde de Paris

ئافرەتان لە سایەی شۆڕشدا

دەساڵ بەرەو پێشەوە .. دەساڵ بەرەو بەختەوەری

● ئافرەتانی عیراق بەناوی یەكێتی یە تێكۆشەرەكەیانەوە بە بۆنەی یادی دەیەمین ساڵەی شۆڕشی مەزنی ١٧-٣٠ی تەموزەوە گەرمترین پیرۆزبایی ئاراستەی سەركردایەتی حزب و شۆڕش دەكەن .

دە ساڵە .. ئافرەت بەرەو پێشەوە هەنگاو دەنێ و شۆڕشی مەزنیش بەردەوامە لە بەخشندا بە ئافرەتی تازە ئافرەتی سەردەمی بەعس و شۆڕشی عەرەبی كە تیایدا بۆ چوونە شۆڕشگێڕیەكانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بەدیدەكرێ .. ئێستاكە ئافرەت بە هوشیاریەكی شۆڕشگێڕانەوە دەوری خۆی لە پەروەردەكردنی وەچەی تازە دەبینێ .. ئێستاكە شان بە شانی پیاو بەگەرم و گوڕی شۆڕشگێڕانەوە تێ دەكۆشێ بۆ بنیاتنانی كۆمەڵگای نوێ .

شۆڕش وای لە شوێنی ئافرەتانی عیراق كرد كە ببێتە نموونەیەك و هەموو ئافرەتێكی عەرەبی رووی تێ بكاو بە ئاواتی بەوەبێ هەروەها كردووەتی بە نموونەیەك كە هەموو ئافرەتانی جیهان شانازی پێوە دەكەن و وەكو تاقیكردنەوەیەكی پێشرەوانە لە رەوتی بزووتنەوەی رزگاریخوازی ئافرەتانی جیهان سەیری دەكەن .

ئەركەكانی سەركردایەتی سیاسی لە بواری ماوەدان بە ئافرەتدا بۆ خوێندن و رێنوێی كردنی و بەرەوپێش بردنی و گەشەپێدان بە چالاكیەكەی یارمەتی ئافرەتیدا پێوەنا كە سوود لە هەلی كاركردن ببینێ و ئەوەش بوە بۆ شارەزایی پەیداكردن و باڵی هۆیەك تاوەكوو بە شێوەیەكی كاریگەرانە بەشداری بكات لە بنیاتنانی تاقیكردنەوە شۆڕشگێڕیەكەی وڵاتەكەماندا .

لە ماوەی ئەم دەساڵەی تەمەنی شۆڕشە مەزنەكەماندا گەلێ گۆڕانكاری گەورە لە هەموو لایەنێكدا هاتۆتە كایەوە .. كە یاساكان چەسپاندوویانە لە هەموو بوارێكدا چ لە بواری كاركردن و چ لەناو خێزاندا واقیعەكەیان گۆڕی و كردیان بە مرۆڤێك كە باوەڕی بەخۆی و بە رێبازو تاقیكردنەوەكەی خۆی هەبێ .. ئەمەش بوە هۆی زیادبوونی بەخششەكانی و ئیلتیزاماتی بە خۆپێشخستن و بەرەوپێش چوونی .

شۆڕش ماف و كەرامەتی هاونیشتمانیانی جێگیر كردو لەو بوارەدا ئافرەت زیاتر سوودی وەرگرت بەو پێوانەی كە زیاتر چەوسێنرابۆو .

لەگەڵ سەرهەڵدانی شۆڕشدا مەسەلەی ئافرەت بەكێك بوو لە ئەركە هەرە سەرەكیەكانی .. یەكێتیەكەیان هەر لە سەرەتای پەیدابوونیەوە لە لایەن سەركردایەتی سیاسی حزب و شۆڕشەوە پشتیوانیەكی تەواوی لێ كرا . ئافرەتیش لە لای خۆی دەری خست كە ئەویش هێزێكی كاریگەرە لە رەوتی شۆڕشدا .

تاقیكردنەوەكەی لە بنیاتنان و خولقاندنی كادیری شارەزا زیاتر جێگیربوو هەروەها گەلێ قۆناغی بڕی لە بنیاتنانی ئافرەتی سۆشیالیستی كە بە پەرۆشەوەبە بۆ رەنگدانەوەی نموونەی تەواوی ئافرەتی عەرەبی نەوەی خساو خوله بنت الاوزر .

لەسەرمانبوو كە دژی بیروباوەری رۆخاوی كۆن بجەنگین و هەمیشە روو رووی تەوژم و ئەو بیرو باوەڕە بورژاوزیانە بوەستین كە لە راستی لائەدەن . دە ساڵ لە تەمەنی یەكێتی یە تێكۆشەرەكەمان . ئافرەت بەرەوپێشەوە هەنگاو دەنێ و جێگای نوێ لە بنیاتنانی كۆمەڵگای عەرەبی بەكگرتوومان دەگرێ .

دە ساڵە شۆڕش بەخششەكانی بۆ مرۆڤ و ئافرەت بێكەوە هەر زیاد دەكا .. بە ناوی هەموو ئافرەتانەوە .. لە مەیدانی كاركردن .. لەناو كێڵگەكان .. لە زانستگاو لە هەموو جێگایەك لە وڵاتە خۆشەویستەكەمان پیرۆزبایی لە سەركردایەتی سیاسی دەكەین .. سڵاو لە هەموو شەهیدە تێكۆشەرەكانی شۆڕش كە بە خوێنی خۆیان خاكی عیراق و سوریاو لوبنان و میسرو ئەرتیرباو هەموو خاكی عەرەبمانیان ئاودێری كرد .

سڵاوی ئافرەتانی عیراق بۆ هەموو ئەوانەی كە لە نەخشەی پەرەپێدانی كشت و كاڵ و پیشەسازی و رۆشنبیری و كۆمەڵایەتی پشتگیریان كرد .

سڵاو لە هێزە نەبەردە چەكدارەكانمان .

سڵاو لە تێكۆشەرانی حزبە سەركردەكەمان .

سڵاو لە ئافرەتانەوە بۆ باوكی سەركردە تێكۆشەر احمد حسن البكر كە سەركردایەتی شۆڕشی كردو وەكوو سەركردەیەكی ژێر چاودێری كرد .

سڵاو لە ئافرەتانەوە بۆ هاوڕێی تێكۆشەر صدام حسین .. كە بە فیكرو لاوێتی خۆی شۆڕشی رووناك كرد .

سڵاو لە هەموو هاوڕێ تێكۆشەرەكانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست .

یەكێتی گشتی ئافرەتانی عیراق

دەورەیەكی مەشق كردن سەبارەت بەلێكۆلینەوەكانی كار

سەر لە بەیانی رۆژی شەممەی رابوردوو بەرێز حاتم عبدالرشید جێگری وەزارەتی پیشەسازی دەورەی لێكۆلینەوەكانی كار بۆ زیادكردنی شارەزایی كارگێڕانی دەزگاكانی كەرتی پیشەسازیی سۆشیالیستی داو دەزگای (الحریە)ی چاپەمەنی ،كردەوە كە لە بەشی وەزارەتەكە لە پیشانگای دەوڵی بغدادا كراوەتەوە .

بەرێز عبدالرشید لەو وتارەدا كە خوێندویەتەوە ئەوەی دووپات كردۆتەوە كە پەرەپیدانی مرۆڤ لە بەرهەم هێناندا و مەشق پێكردنی كادیرە تەكنیكیەكان لە شێوەی نوێی كاركردندا بۆ فراوانكردنی جێبەجێ كردنی پرۆژەو نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوەیی كارێكی گرنگ و بایەخدارە ئەوانەی لەو مەشقەدا بەشدارن لە ماوەی مەشق كردنەكەیاندا كەلێك دەرسی تیوری و كرداری لە بارەی زیادكردنی شارەزایی و لێهاتوویی بەرهەم هێنانەوە دەخوێنن لەگەڵ چۆنیەتی هەڵسوكەوت و گوزەران لە وەرشەو كارگەكان داو چۆنیەتی مامەڵە كردن بە شێوەیەكی كارامەیانە لەگەڵ كەرەسەی خاودا ، لە هەمان كاتدا ئەو كادیرانە سەر لە هەندێ كارگەو فابریقەو دەزگای بەرهەم هێنان دەدەن وەك بەشێك لەو دەرسانەی دەیانخوێنن بۆ زیادكردنی شارەزایی و زانستیان لە مەیدانی كارو بەرهەم هێناندا .

كۆبوونەوەی ئەنجومەنی ناوخۆیی نەهێشتنی نەخوێندەواری لەسلێمانی

لەفریا عبداللە پ . هاوكاریەوە :

رۆژی شەممە یەكەم كۆبوونەوەی ئەنجومەنی ناوخۆیی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە پارێزگاری سلیمانی بە سەرۆكایەتی بەرێز ارشد احمد محمد پارێزگاری سلێمانی بەسترا لەم كۆبوونەوەیەدا بەرێزان : هاوڕێ عبدالرزاق فارس ئەمینداری تهینی سەركردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشالست لقی سلیمانی و سەرۆكی ئەنجومەنی گەل و بەڕێوەبەری نەهێشتنی نەخوێندەواری و هەندێ لە سەرۆكانی دائیرەكان ئامادەبوون و بەشێوەیەكی فراوان ، دەربارەی نەخشەی نەهێشتنی نەخوێندەواری و پێداوستەكانی جێبەجێ كردنی ئەو یاسایە كۆلاتەوە كە بۆ ئەم مەبەستە دانراوە ،هەروەها بریاردرا بە دەستنیشان كردنی نەخوێندەواران وەك هەنگاوی بۆ دەستكردن بەراپەراندنی یاساكە .

. ئەوەی شایانی باسە، تێكڕا ژمارەی نەخوێندەواران لە هەموو پارێزگای سلمانیدا، بەپێی سەرژمێری گشتی مانگی تشرینی یەكەمی رابوردوو گەیشتۆتە ١٩٣ر٥٦٣ لەبەر ئەوە ، لەو كۆبوونەوەیەدا بریاری ئامادەكردنی ژمارەیەكی زۆر لەكادیری پەروەردە دراو تائیستا ، نزیكەی ٦٥٢ كادیر لەتێكڕای (٣) هەزار كادیر بۆ دەستكردن بەكار ئامادەكراون .

دیسان لەم كۆبوونەوەیەدا بڕیار لەسەر پێك هێنانی لیژنەیەكی ڕاگەیاندنی هەمیشەیی درا بە سەرۆكایەتی هاوڕێ ئەمینداری تهینی سەركرادایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست و ئەندامیەتی بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەو سەرۆكانی ریكخراوی : ئافرەتان ،جوتیان، كرێكاران و بەڕێوەبەری رۆشنبیری جوتیاران ، هورووەها دەربارەی قەزاو ناحیەكان بریاردرا كە هەمان لیژنە پێك بهێنرێ كە ئەركی ئەو لێژنەیەش روون كردنەوەی هەموو لایەنەكانی یاسای نەهیشتنی ئیجباری نەخوێنەواریە .

هەواڵ لە كوردستانەوە ..

● بەڕێوەبەرایەتی دارستانەكانی پارێزگای هەولێر تاوەكوو ئێستاكە توانیوبەتی ٥٠٪ی ئیش و كاری چاك كردن و ریكخستنی دارستانە دەستكردەكانی پارێزگاكە جێبەجێ بكات كە بەرینی دەگاتە بازدە هەزارو ١٨٥ دۆنم .

بەڕێوەبەرایەتی ناوبراو لە ئیش و كاردا چالاكانە بەردەوامە بۆ چاككردن و رێكخستنی دارستانە سروشتیەكانی

لە یەكیتی سۆڤیەت بەبۆنەی هەردوو جەژنی تەممووزی پیرۆزەوە ئاهەنگ كراوە

رۆژی پێنجشەممەی رابوردوو بەرێز مرتضی سعید عبدالباقی بالوێزی عیراق لەبەكێتی ی سۆڤیات پیشانگایەكی وێنەو پیشەسازیی میللی عیراقی كردۆتەوە ئەویش بەبۆنەی ئەو ئاهەنگانەوە كەبەبۆنەی هەردوو جەژنی تەمموزی پیرۆزەوە كراوە .

پێشانگاكە ئەو جۆرە وێنانەی تێدا پێشاندراوە كە رووی پەرەسەندووی ئابووری و كۆمەڵایەتی رۆشنبیریی نیشان ئەدات لە وڵاتدا كە لە ئەنجامی ئەو ئاڵوگۆڕانەوە هاتوونەتە كایەوە كە شۆرشی ١٧ی تەمموز لە هەموو لایەنێكی ژیانی گەلی عیراقدا بەرپای كردووە .

لە كردنەوەی ئەو پێشانگایەدا كە لەیانەی عیراقی لە مۆسكۆ بێك هێنرابوو هەندێك لەو عیراقیانە بەشداربوون كە لە یەكێتی ی سۆڤیاتدا دەژین .

وە لەلایەكی ترەوەو لە چوارچێوەی ئەو ئاهەنگانەدا كە بەبۆنەی جەژنەكانی تەمموزی پیرۆزەوە كراوە كۆمەڵەی دۆستایەتی و پەیوەندی رۆشنبیری - لە كۆماری ئازربایجانی سۆڤیاتی ئاهەنگێكی گەورەی كردووە لە ئاهەنگەكەدا دكتۆر باقر زادە سەرۆكی كۆمەڵەو هەندێك لە كاربەدەستانی كۆماری ئازربایجانی سۆڤیاتی تێدا بەشداربوون ، دكتۆر زادە لەو وتارەدا كە لە ئاهەنگەكەدا داوێتی ستایشی ئەو دەستكەوتانەی كردووە كە شۆرشی ١٧ی تەموز لە هەموو مەیدانەكاندا وەدی هێناون .

هەروەك ستایشی پەیوەندی دۆستایەتی و هاوكاری نێوان عیراق و یەكێتی ی سۆڤیاتی كردووە . وە لەلایەكی ترەوە رێكخراوی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی لەم دوایەدا بەبۆنەی جەژنەكانی تەممووزەوە ئاهەنگێكی گێڕاوە ، بەرێز انور جبرائیلوف ئەندامی لیژنەی مەركەزیی حزبی شیوعی ئازربایجان و وزیری دەرەوەو رۆشنبیری و ئابووری و كاروكاروباری كۆمەڵایەتی و چەند پیاوانی گەورەی حزب و دەوڵەت و بیرو هونەرو قوتابیانی عیراقی و عەرەب بەشداری ئەو ئاهەنگەیان كردووە .

لێكۆلینەوەی باری پەرەپێدانی كاری نیقابەگەری و بەرهەم هێنان لە سلێمانی

بەرێز مؤید عبداللە سەرۆكی یەكێتی ی گشتی ی نیقابەكانی كرێكاران و سەرۆكی نیقابە گشتیەكان سەر لە بەیانی رۆژی هەینی رابوردوو لەگەڵ سەرۆكەكان ئەندامانی لیژنە نیقابیەكاندا لە پارێزگای سلێمانی كۆڕێكی فراوانیان بەست بۆلێكۆلینەوەی باری پەرەپیدانی كاری نیقابەگەری و چۆنیەتی زیاد كردنی بەرهەم هێنان .

بەرێز سەرۆكی یەكێتی ی گشتی ی نیقابەكانی كرێكاران ئەوەی دووپات كردەوە كە ئەركێكی گەورەو گران دەكەوێتە سەر شانی سەرۆك و ئەندامانی لیژنە نیقابیەكان لە راپەڕاندنی كاری نیقابە گەری پارێزگای سلیمانیدا . ئەوەشی روون كردۆتەوە كە ئەركی چینی كرێكاران زۆر گەورەیە لە مەسەلەی كاری زیاد كردنی بەرهەم هێناندا ، ئەویش لە رێگای تێكەڵاو بوونی لیژنەكان بە كرێكاران بۆ چارەسەر كردنی گیروگرفتی كارو كرێكاران و دروست كردنی دۆخێكی پەیوەندی دیموكراتیانە لە نێوان كرێكاران و سەركردە نیقابیكانیاندا .

بەرێز مؤید عبداللە ئەوەی دووپات كردۆتەوە كە پێویستە گورج و گۆڵی بكرێت بۆ جێبەجێ كردنی یاسای هەڵمەتی نیشتمانی بۆ قەلاچۆ كردنی نەخوێندەواریی و زوو كردن لەوەدا كە كرێكارە نەخوێندەوارەكان فێری خوێندەواری بكرێت كە ئەم كارەش دەورێكی ئیجابی و چاك دەگێرێت لە كاری بەرهەم هێناندا .

كۆڕێكی رۆشنبیری لە هەولێرو سلیمانی

ئێوارەی رۆژی پێنجشەممە ٢٧-٧-١٩٧٨ ، لیژنەی رۆشنبیری لە بەرێوەبەریتی رۆشنبیری جەماوەر لە هەولێر كۆرێكی رۆشنبیری ساز دەكات و لەم كۆڕەدا رۆژنامەنوس عبداللە عباس باسێك دەربارەی « دەزگاكانی راگەیاندن و جەماوەر » پێشكەش دەكا كە لایەنێكی تەرخانكراوە بۆ دوان لە رۆژنامەی كوردی و باسێكی تێگرایی دەربارەی رۆژنامەی پێشكەوتوو دروست بونی « هاوكاری » وەك هەنگاوێكی پێشكەوتوی دروست بونی رۆژنامەی كوردی دیسان هەمان باس ئێوارەی ٢٩-٧-١٩٧٨ لە بەڕێوەبەرێتی رۆشنبیری جەماوەر لەسلێمانی پێشكەش دەكرێ .

لە ساڵی خوێندنی تازەدا حەوت هەزارو سێ سەد قوتابی لەدەزگای پەیمانگا تەكنیكیكان داوەردەگیرێن

لە سەرەتای خوێندنی ئەم ساڵدا دەزگای پەیمانگا تەكنیكیكان لە پەیمانگاو بەشەكانی خۆیدا حەوت هەزارو سێ سەد قوتابی كوڕو كچ وەردەگرێت .

لەم بارەیەوە دكتۆر هاشم محمد سعید سەرۆكی دەزگاكە رایگەیاندووە كە ئەم ژمارەیە دابەش دەكرێت بەسەر خوێندنگای تەكنەلوژیا لە بەغدا كە لەم بەشەدا هەزارو ٥٠٠ قوتابی وەردەگیرێت و كشتوكاڵی هونەری لە ئەبوغریب كە ئەمیش ٧١٠ قوتابی وەرئەگرێت و خوێندنگای بەڕێوەبردن لە كەرخ ئەمیش ٢٠٠ قوتابی وەردەگرێت ، هەروەها خوێندنگای هونەری تەتبیقی ئەم بەشەش ١٠٠ قوتابی وەردەگرێت ، وەبەشی بزیشكایەتی هونەری كە ٣٥٠ قوتابی وەردەگرێت .

هەروەها ئەوەشی دەستنیشان كردووە كە خوێندنگای تەكنیكی لە كەركوك ٢٠٠ قوتابی كوڕو كچ وەر دەكرێت وە لە **حلە ٣٠٠ قوتابی و لە** رمادی ٢٤٠ قوتابی و خوێندنگای كشتوكاڵی لە ئەسكیكەلك ١٥٠ قوتابی كوڕو كچ .

وە لەلایەكی ترەوە سەرۆكی ئەو دەزگایە ئەوەی راگەیاندووە كەلەم مانگەدا ٣٠ مۆستا دەچنە دەورەیەكەوە كە لە فەرەنسا كراوەتەوە ماوەی دەورەكە ساڵێكی تەواوە ئەویش بۆ ئەوەی بۆ خوێندنگایەكی كشتوكاڵیان ئامادەبكەن كە بریار وایە لە خوێندنی ساڵی ٧٩-١٩٨٠دا لە قەزای موسەیەب بكرێتەوە.

هەروەها و توبەتی لەم مانگەدا ٢١ مامۆستا لە ئەلەمانیای رۆژئاوا دەچنە دەورەیەكەوە بۆ ئەوەی لە تەكنەلۆژیادا مەشق بكەن بۆ ماوەی ١٦ مانگی تەواو ، هەروەك لەم مانگەدا ٤٦ مامۆستای تر دەچنە لەندەن بۆ ئەوەی شارەزایی تەكنەلۆژیان زیاد بكەن ئەم مامۆستایانە هەندێكیان بۆ ماوەی ٦ مانگ و هەندێكی تریان بۆ ماوەی ١١ مانگ لەو

كۆنگرەی پێنجەمی یەكێتی ی نووسەرانی كورد

رۆژی ٣٠-٧-٩٧٨ یەكێتی ی نووسەرانی كورد پێنجەم كۆنگرەی خۆی لە هەولێر دەبەستێ بۆ هەڵبژاردنی دەستەی بەرێوەبەری گشتی ی یەكێتی .

نەخشەی چەند پرۆژەیەكی هەمە جۆر كە ٥٠٠ ملیون دیناریان تێدەچێت

مەڵبەندی راوێژكاریی ئەندازیاری دەستی كردووە بەدانانی نەخشەی ئەندازیاریی كۆمەڵە پرۆژەیەك كە سەرجەمی ئەو پرۆژانە (٥٠٠) ملیو دیناریان تێدەچێت .

ئەم پرۆژانەی كە بەسەر پارێزگاكانی وڵاتدا دابەش ئەكرێن بریتین لە چەندان خەستەخانەو باخچەی منداڵان و چەند مەصحەعێك بۆ چەند مەجمەعێك بۆ بارەگای وەزارەتەكان و چەند بەرەیەكی زیادە بۆ مەجمەعی پیشەسازیی .

لە لایەكی ترەوە مەڵبەندی ناوبراو چەند نەخشەیەكی تری تەواو كردووە كە بریتی یە لە چەند سابلویەك

مەهرەجانێكی گەورە بۆ شیعری كوردی

لە چوارچێوەی ئاهەنگ گێڕانی وڵاتدا بە بیرەوەریی جەژنەكانی تەمموزی پیرۆزەوە ، ئەمینداریتی گشتی ی بەرێوەبردنی رۆشنبیری و لاوانی ناوچەی كوردستان بۆماوەی سێ رۆژ لە پارێزگای دهۆك مەهرەجانێكی گەورەی بۆ شیعری كوردی پێكهێنا لە مەهرەجانەكەدا كۆمەڵێك لە شاعیرەكانی كوردستان بەشداری تێدا كردووە ئەوەی شایانی باسە مەهرەجانەكە لە رۆژی (٢٠ -٧ - ١٩٨) وە دەستی پێ كردبوو .

هاوكاری و كۆمەڵانی خەڵك

● **لەگەڵ رێزو سوپاسماندا بۆ سەرۆكایەتی تەندروستی پارێزگای هەولێر ..**

بەر لە ماوەیەك لەم گۆشەیەی رۆژنامەی هاوكاریدا باسی ئەوەمان خستبوە بەرچاو كە گوندی (سماقولی) سەربەكۆی سنجاق پێویستی بە مەڵبەندێكی تەندروستی یە بۆ ئەوەی خزمەتی تەندروستی بە هاوولاتیان پێشكەش بكات.

بە نووسراوی رەسمی ژمارە ٦٤٨٧ی رۆژی ١٢-٦-١٩٧٨ سەرۆكایەتی تەندروستی پارێزگای هەولێر پێی راگەیاندووین و دەڵێت..

دەمانەوێت لەوەتان ئاگادار بكەین كە لقی مەڵبەندێكی تەندروستی لە (سماقولی) دا كرایەوەو برین پێچێك تەرخانكراوە بۆ ئەوەی لەوێ كار بكات .

سەرۆكی تەندروستی ی پارێزگای هەولێر

ئێمە لەكاتێكا سوپاسی خۆمان پێشكەشی سەرۆكایەتی تەندروستی پارێزگای هەولێر دەكەین ، هیوادارین كە هەموو دەزگاكانی ئۆتۆنومی كوردستان بۆ خزمەتی هاوولاتیان هاوكاریمان لەگەڵدا بكەن و بەچاوی سەرنجەوە بڕواننە ئەو گرفتانەی رۆژنامەكەمان پێش چاویان دەخەن .

● **هاوكاری** ●

وەڵامی شارەوانی هەڵەبجە ..

لە یەكێ لە ژمارەكانی هاوكاریدا سەبارەت پاك و خاوێنی شاری هەڵەبجە نامەیەكی هاوولاتی (ابراهیم فرج)مان بڵاو كردبۆوە .. سەبارەت بە ئەو نامەیە شارەوانی شاری هەڵەبجە بە نووسراوی رەسمی ی ژمارە ١٥١٤ی ١٩٧٨/٦/٦ وڵامی داوەتەوە ئەمە تەواوی ئەو نووسراوەی شارەوانی هەڵەبجەیە ..

بەر لە ماوەیەك لە رۆژنامەی هاوكاریدا سەبارەت ناپاك و خاوێنی شەقامەكانی شاری هەڵەبجە بەشێكی نامەی هاوولاتی (ابراهیم فرج) تان بڵاو كردبۆوە .. لەبەر ئەوە ئەوە روون دەكەینەوە كە ناوبراو پێویست وابوو ئەگەر دانیشتووی هەڵەبجە شارەوانیكەمانی ئاگادار بكردایە ، وەیا كاربەدەستانی تر وەیا رێكخراوی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی لە هەڵەبجەدا ، ئەویش لە كاتێكا كە ئەو كەسە راستگۆیە لە نووسینەكەیدا . . ئێمە لەوەتان ئاگادار دەكەین كە كارگێرانی شارەوانی هەڵەبجە بە گوێرەی توانای بودجەی شارەواتی شاری هەڵەبجە هیچ درێغی یەك ناكەن لە خزمەت كردنی هاوولاتیان ، لەگەڵ ئەوەشدا شارەوانی هەڵەبجە جێگای تایبەتی تەرخان كردووە بۆ ئەوەی خۆڵ و زبڵی تێ بكات و لە هەمان رۆژدا بە ئۆتۆمبیل بیگوێزێتەوە بۆ دەرەوەی شارو فرێی بدات .. خۆ ئەگەر ئەو هاو وڵاتی بەمەبەستی شەقامەكانە، ئەو شەقامانە بۆ پانزە ساڵ دەچێت كە قیرتاوەكانی تازە نەكراوەتەوەو دەسەڵاتی نیشتمانی (١٢٥) هەزار دیناری بۆ شارەوانیكەمان تەرخان كردووە بۆ چاك كردنی زێرابەكان و قیرتاو كردنەوەی شەقامەكانی ئەوەش لە ماوەی ساڵێكدا تەواو دەكرێت و ئەو كارە خراوەتە پێش چاو ماوەیەكی كەم نابات دەستی پێ دەكرێت لەگەڵ سوپاسماندا .

داوایەك داوای هەموو خۆم نیەڵكو داوای هەموو گەڕەكە كەمانە گەڕەكی ابراهیم پاشا لە سلێمانی .

بەڵكو بخرێتە بەرچاو لێپرسراوان .

لە شەقامی ابراهیم پاشا بەتایبەتی ئەو فولكەیەی كە سەر ئەكەوێت بۆ دارۆغا زۆر قەرەباڵغە بەهۆی هاتوچۆ كردنی ئۆتۆمبیل و ماتۆرو پاسكیلەوە وە تا ئێستا بوەتە هۆی چەند كارەساتێكی ناخۆش لەبەر لێخوڕینی شۆفێرەكان بە خێرایی و قەرەباڵغی ئەو ناوەش داوا ئەكەم كە چەند تاسەبەكی دەستكرد دروست بكەن بۆ ئەوەی لەو مەترسیە گەڕەكەكە رزگار بێت . ئیتر سوپاس

سەرۆ ئەحمەد مەحمود سلێمانی -گەڕەكی ابراهیم پاشا

بەناوی خوای بەخشندەو مهرەبانەوە

● بۆ رۆژنامەی هاوكاری خۆشەویست دوای سڵاو رێزی بێ پایانم بۆ گشت نووسەرو بەرێوەبەرانی رۆژنامەكە داوا لە بەرێزتان ئەكەم ئەم نوسراوەی خوارەوە بخەنە بەرچاوی بەرێوەبەرایەتی شارەوانی سلیمانی بەڵكو چارەسەرێكی بۆ دابنێن .

ئەوە ماوەی زیاتر لە دوو مانگ ئەبێت كارەبای گەرەكی كۆیژە لە سلێمانی شەوی لەماوەی دوو سەعاتدا زیاتر لە (١٠-١٢) جار ئەكوژێتەوەو دا ئەگیرسێتەوە ئەمەش سودێكی ئەوتۆی لێنابینرێت. خۆیێ ئاوبەكەی هەر لەو لا بوەستێ كە ئەویش زیاترە لە مانگ و نیوێك بەلوعەكانی ئەم گەرەكە وشكیان كردووە خۆ ئەگەر حەمامی (مفتی)نەبوایە ئەوە گەرە كەمان تووشی هیلاكیەتی گەورە ئەبوو داواله بەرێوەبەرایەتی شارەوانی سلێمانی بە رێز ئەكەین كە ئاو رێك لەم گەرەكە بداتەوە بەزەییان بە منال و ئافرەتانە دابێتەوە كە هەر لەبەیانیەوە هەتا ئێوارە بەشانیان ئاو دەكێش . لەگەڵ سوپاسماندا

سلێمانی
كامەران
دانیشتوی گەرەكی گویژە

● **هەندێ وەڵامی تایبەتی .**

بەرێز (باوكی ئاری) ئەوەی **بۆ ئێمەت نووسیووە پێشەكی لە كاربەدەستانی یانەی فەرمانبەرانی هەولێر بگەیەنە ئەگەر چارەسەریكیان نەكرد ئەوسا ئێمە ئامادەین نامەكەت بۆ بڵاو بكەینەوە .**

● بەرێز كاكی (خەم خوار) لە هەڵەبجەوە .. پێش ئەوەی ئەو نامەیەت بۆ ئێمە بنوسیایە ، چاكتر وابوو سەرێك لە شارەوانی هەڵەبجە بدەیت ، یا كاربەدەستانی ترت تێ بگەیاندایە ئەگەر ئەوان گوێیان نەدایە ، ئەوسا ئێمە ئەتوانین نامەكەت بۆ بڵاو بكەینەوە .

● **بەرێز كاك (محمد احمد رسول) برای بەرێز بۆ ئەوەی كار بە چاكی بڕوات بیجگە لە ئەو دەسەڵاتی كەش هەیە لە (رانیە) ئەوان تێ بگەیەنە ، چارەسەری ئەكەن .. خۆ ئەگەر چارەسەریان نەكرد ئێمە ئەوسا نامەكەت بۆ بڵاو دەكەینەوە .**

Institut kurde de Paris

مامۆستا محمد علی امین سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستان :

لە بیرەوەری دەیەمینی شۆڕشدا دەسکەوتێکی زۆرمان بەدەست کەوتوە

هاوکاری لە یادی دەیەمینی شۆڕشی پیرۆزی حەقدەی تەموزدا چاوی بە مامۆستا(محمد علی امین) سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانان کەوت .

لەم چاوپێکەوتنەدا ماقوستا محمد علی امین باسی دەستکەو تەکانی شۆڕشی حەقدەی تەموزی بۆ گەلی عیراق بەگشتی و بۆناوچەی کوردستان بە تایبەتی کردو وتی :

بی گومان بیرەوەیی دەیەمینی شۆڕشی پیرۆزی (١٧)ی تەموز بیرەوە رییەکی خۆشەویستە چونکە ئەم شۆرشە ئاسۆیەکی فراوانی کردەوە لەمەیانی پێشکەوتندا هەروەها چەندەها سەرکەوتنی گەورەی وەدی هێناوە وەکوو خۆماڵی کردنی نەوتو دامەزراندی ئۆتۆنۆمی بۆ گەلی کوردمان لە ناوچەی کوردستاندا جگە لەو یاسا پێشکەوتنخوازانەی کە بۆ جەماوەرانی قوتابیان و جوتیاران و ئافرەتان و لاوان و هەموو چینەکانی گەل دانراوە .

وە ئەو پێشکەوتنانە کەوا لەپیشەسازی و کشتوکاڵ و خۆێندنی پیشەیی و خوێندی بەرزدا ئەبینین ئەوانە هەمووی نەئەهاتنەدی ئەگەر پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست سەرکردایەتی ئەم وڵاتە خۆشەویستەی نەکردبا .

هەروەها لەم بوارەدا ئەمەوێ ئەو پەیوەندیایانەی وڵاتە خۆشەو یستەکەمان لە گەڵ وڵاتانا بخەمە بەرچاو کە لەژێر سایەی شۆرشدا دووبارە جاویان بێ خشێنراو لەسەر بنەرەتێکی پتەوتر بینا کران بە جۆرێك کەوا پشتگیری وڵاتە رزگاری خوازەکان بکات و دەستی یارمەتییان بۆ درێژ بکات بۆ ئەوەی ئازاد بوونیان لە ئیمپریالیزم ئاسانتر بێت .

ئەم دەستکەوتانەی کەوا سەرکردایەتی پارت و شۆرش لەژێر سێبەری شۆڕشی پیرۆزی حەڤەی تەموزدا بۆ گشت عیراقە بەلام ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بایەخێکی تایبەتی داوەتە ناو چەی کوردستان لەبەر ئەوە هەر لەسەرەتاوە مافەکانی گەلی کوردمان چەسپاو ریگای دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی بۆ جێبەجێ کردنی ئەرکەکانیان درا ، بۆ ئەوەی ژیانێکی باشتر بۆ هاووڵاتییە کوردەکان بەدی بهێنین ، وە بیناکردنی دەیەها گوندی سەردەم بۆ جوتیارەکان لە هەموو پاریزگاکاندا باشترین بەڵگەیە وە دەستی ئاوەدان کردن گەیشتۆتە دوورترین گوندو جێکا .

سەرەڕای ئەوانەش دانانی یاسای ژمارە (٩٠) ی ساڵی ١٩٧٥ بۆ چاککردنی کشتوکاڵ و **بنیات نانی چەندەها پرۆژەی پیشەسازی و کشتوکاڵ ئەوانە** هەمووی جێکای شانازین بۆ میللەتەکەمان .

وە لەم هەلەدا جوانترین و گەرمترین پیرۆزبایی لەسەرکردایەتی شۆڕش دەکەم بەبۆنەی بیرەوەری دەیەمینی شۆرشی پیرۆزی تەموزەوە لە ژێر سەرکردایەتی سەرۆك احمد حسن البکر و هەڤاڵی تێکۆشەر مامۆستا صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشدا .

پ . ن هاوکاری لەهەولێر

دێهاتی هاوچەرخ تاقیکردنەوەیەکی سەرکەوتوانەیە

● دلشاد ●

گومان لەوەدا نییە کە مەسەلەی جیاوازی نەهێشتن لە نێوان شارو دێهاتدا، جێگای قسەو باس نییە ، چونکە تێکرای رایەکان لەسەر پێویستی لابردنی ئەو جیاوازییانەو بەرەوپێش بردنی دێهات لە هەموو بارێکەوەو گرێدانی بەشارەوە رێك کەوتوون .

لە دەولەتە پێشکەوتووەکاندا مرۆڤ هەست بە جیاوازییەکی گەوهەری ئەوتۆ لە نێوان ژیانی دێهات و شاردا ناکات ، بەلکوو ئەتوانین بڵێین ژیانی دێهات لەوێدا لەگەڵێ رووەوە لە ژیانی شارە . ئاسانترو خۆشترو دەولەمەندترە

بەلام لە دەولەتە دواکەوتووەکاندا ، کە بۆ کەم کردنەوەی - خەم و پەژارەیان - بە دەولەتە تازەپێکەیشتووەکان ناو نراون، مەسەلەکە بە تەواوی بە پێچەوانە دەکەوێتەوە ، چونکە دێهات لەو دەولەتانەدا نموونەی مرۆڤێکی هەژارو نەزان و نەخۆش و دابڕاو لە رەوتی شارستانێتی و پەیوەندییەکی پتەو بە پاشماوە دێرینەکانی کۆمەلایەتی و رۆشنبیری و تەندروستی و ئابووریەوە نیشان دەدەن ، تا رادەیەك کە دانیشتوانی شارەکان بەرگەی ئەوە ناگرن لە دێهاتدا بژین ، ئەگەر ئەو توانایە شیان هەبێت ئەوە شتێکە بە زۆری بەسەریاندا سەپێنراوە .. ئەمە بە نیسبەت ئەو دێهاتە گەورانە کە لە (٢٠٠ - ٥٠٠) خێزان یاخود زیاتر پێك هاتوون .

بەلام بە نیسبەت دێهاتە بچووکەکانەوە ، کە لە (٤-١٠) خانوو پێك هاتوون مەسەلەکە بە تەواوی بە پێچەوانە کەوتۆتەوە تا رادەیەکە کە ناکری لێی بێدەنگ بی . . لە راستیدا جێگای داخە دیاردەی دێهاتی بچووك بچووك لە گەلێ ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا بەرچاومان بکەوێت .

ئەم دیاردەیە لە حەقیقەتدا دواکەوتنێکی بەبێ هۆ دەردەخات ، چونکە دەولەت هەرچەندە تواناو وزەی هەبێ، ناتوانێ هەموو جۆرە خزمەت- گوزارییەکی رۆشنبیری و تەندروستی و رابەرایەتی بۆ ئەو نیمچە دێهاتانە مسۆگەر بکا ، کە لە ناو دۆڵ و سەرشاخەکان و رێگای سەخت کە ئامێری گواستنەوە نایگاتێ بڵاو بوونەتەوە .

ئەوەی لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا هەیە، لە ناوچەکانی تری عیراقدا هەیە ، بەلام بە شێوەیەکی کەمتر .. لەبەر ئەوە پێویستە دەولەت چارەیەك بۆ ئەم دیاردەیە بدۆزێتەوە .. بە تایبەتیش لە دوای ئەوەی بارو دوخێکی ئاسایی هاتە کایەوەو هەموو توانایەك بۆ دەست پێکردن بەو تاقیکردنەوە پێشرەوەو هەنگاوە شارستانێتییە پێویستە دەستەبەر کراوە .

ئا بەم شێوەیە دەبینین نەخشەی شۆڕشگێرانە لە دێهاتە هاوچەرخەکانی پارێزگای دهۆك و هەولێرو سلێمانی و لە ناوچە دوورەکانیاندا رێگای جێبەجێکردنی گرتۆتە بەر بۆ پاراستنی گەلی کوردمان لە مەترسی دواکەوتن و تێهەڵێنانەوەی ئەو ماوانەی کە لەمەوبەر لەبەر بارو دۆخی نا ئاسایی لە کیسی چووە .

ئەو جوویتارانەی کە لەپاشەرۆژدا لەو دێهاتە هاوچەرخانە دەژین ، پێویستیان بە چاوەدێرییەکی تایبەتی هەیە ، لەگەڵ دەستەبەرکردنی پاشەرۆژێکی بەرهەمهێنەری کشتوکاڵی و پیشەسازی و پیشەیی بۆیان . هەروەها هەموو هەنگاوێك لە ژیانیان تووشی دوودڵی و نەسرەوتنیان دەکا بۆیە پێویستە رووبەرووی بێتەوەو مەترسییەکانیشی لەبەر چاو بگیرێ .

ئەو مرۆڤەی کە دەوڵەت لە واقعێکی هەژارەوە بەرەو واقعێکی پێشکەوتوو دەیبات ، بیەوێ و نەیەوێ تووشی جۆرە دوودڵییەك دەبێت ئەمەش حەقیقێکی رەوای خۆیەتی بەتایبەتی ئەگەر ئەو هەلەی بۆ نەرەخسابێت - کە لە مەبەستی ئەو گۆڕانە بگات .

بۆ نەهێشتنی ئەم دیاردەیە ، گەلێ لیژنە لە بەرێزان ئەندامانی ئەنجومەنی یاسادانان راسپێراون بۆ بەسەرکردنەوەی ئەو نیمچە **دێهاتانە کە نیازی** گواستنەوەیان هەیە بۆ دێهاتە هاوچەرخەکان ، تاوەکوو دانیشتوانی ئەو دێهاتانە لە مەبەستی ئەو تاقیکردنەوەیە بگەیەنن و لە هەمان کاتدا ئاگاداری پێویستی و پێداویستەکانی ئەو گواستنەوەیە بن .

هەروەها دەزگاکانی حزب و دەولەت لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا هەر بەردەوامن لە وشیارکردنی خەلکەکەو پێشکەش کردنی هەموو جۆرە خزمەتگوزارییەك بۆیان .

ئەگەر بێت و بەراوردێك لە نێوان ژیانی تازەی دێهاتە هاوچەرخەکان و ژیانی کۆنی ناو خانووە دوورو پەرت و بلاوەکاندا بکرێت ، ئەمانە هەموو وێنەیەکی ئاشکرای سووربوونی شۆڕش لە سەر لابردنی ئەو جیاوازییە گەورانەی کە لە نێوان کۆن و نوێدا لە دێهات و شاردا هەیە بۆمان دەردەخەن .

بۆ ئەمەش ئەو نموونە دەهێنینەوە : -

- م - خێزانێکە لە چوار خانوو لە ناو دۆڵێکی دووردا دەژی ، تێکرای ئەو خێزانە بە ژن و پیاو منداڵ و پیر دەگاتە چل کەس .. نازانن کارەباو تەلەفزیۆن چییە . . منداڵەکانیان شاریان نەبینیوەو نەچوونەتە قوتابخانە . . دوکتۆریان نەبینیوەو نەخۆشییان دەستنیشان نەکراوە .

لەگەل مەڕو ماڵاتیان لەناو مۆلگایەك دەژین کە ناوی خانووە ..

رێژەی مردنی منداڵەکانیان هێجگار زۆرە ، کەسیان خوێندن و نووسین نازانێ ، هیچ شتێك دەربارەی جیهان یان ناوچەکەیان یاخود نیشتمانەکەیان نازانن .. تەنیا لەو دەنگوباسە نەبێ کە ئێستگە بێگانەکان بلاوی دەکەنەوە . . ئەمە لە کاتی بارو دوخێکی ئاساییدا ، بەلام لە بارو دۆخی نا ئاساییدا ئەوە خۆ مەسەلەیەکی ترەو پڕە لە کارەسات .

بۆ خێزانی (م)و خێزانەکانی نموونەی ئەو .. دەولەت گەلێ

بڕوانە : ل : ٧

فێرکردنی پیشەیی لە نێو چوارچێوەی پەرەپێداندا .

- محمود زامدار -

لە نێوانی دوێنێ و ئەمڕۆدا، مەودایەکی پڕ لە بەخشش هەیەو تۆمارە زیندووەکانی دەسکەوتی سۆشیالیستیانە تۆماری کردوە ، لە پێنیاوی بەجێگەیاندن و پەرەپێدانی فێرکردنی پیشەیی و هەروالە پاو پێناوی ئەوەی رابەریوی نوێو چاودێری کردنی پێداویستەکانی نەخشەی پەرەپێدان بۆ خولقاندنی کادیری لێهاتوو ، لە مەیدانی پیشەییدا . .جاری جاران بەر لە شۆڕشی ١٧ی تەموزی ساڵی ١٩٦٨ ،ژمارەی قوتابیانی فێرکردنی پیشەیی لە (٥) هەزار کچە قوتابی و کوڕە قوتابی پتر نەبوو ، کەچی ئەمڕۆ لە ژێرسایەی نەخشەی لەباری پەرەپێدانا گەیشتۆتە (٣٧)هەزار قوتابی .. ساڵی ١٩٧٥ رێژەی قەبولکردنی کچ و کوڕان لە قوتانجانە پیشەییەکاندا گەیشتە(٨/٥٠٠) قوتابی .. لە ساڵی ١٩٧٦ یشا گەیشتە(١١ر٦٥٠)کچە قوتابی و کوڕە قوتابی .. لە ساڵی١٩٧٧دا بوو بە ١٦/٥٦٠ قوتابی .. بێگومان لە پەنای ئەم گۆڕانە دیارەدا گەلێ بڕیارو کاری کارامەی شۆڕشگێرانە هەیە ، لە بارەی فێرکردنی پیشەییەوە ، لەسەرووی هەموویانەوەش دەرچوونی قانوونی دەزگای فێرکردنی پیشەیی و لە باشا ئەو بڕیارە بەنرخەی کە لە ئەنجومەنی نەخشەی ژمارە (١٠)ی ساڵی ١٩٧٥ەوەدەرچوو بە توندی خۆی بە ئامانجەکانی نەخشە تێکڕاکەی پەرەپێدانی ساڵی ١٩٧٥-١٩٨٠ گرێدا .. ئەوەشی دووپات کردەوە کە ئەبێ ژمارەی قوتابیان لەم دەرفەتەداپتر بکرێت و لە ساڵی ١٩٨٠دا بگاتە ٥٠٪ی نیسبەتەکە ..

واتە : تێکڕای ژمارەی قوتابیان بگاتە ١٨١ر١٤٩ کچە قوتابی و کوڕە قوتابی ، لە دەرچوانی قوتابخانەی ناوەندی و بایەخدانێکی ئاشکرا بە فێرکردنی پیشەسازی و کشت سازی و ئینجا بازرگانی .. لە هەمان کات نیسبەتی وەرگرتنی کچان لەو مەیدانانەدا پتر بکرێت ..

بێگومان ئەم بڕیارو کارە ،پێداویستیەکی زۆری بە بنیادنانی (١٧٩) قوتابخانەی تازەیە .. لەوانەش (٨٦) قوتابخانەی پیشەسازی و(٣٤) قوتابخانەی کشتسازی و (٤٥) قوتابخانەی بازرگانی وفراوانکردنی (١٤) قوتابخانەی تری کشتسازی . .بۆ ئەمەیش دەزگای گشتیی فێرکردن نەخشەیەکی بەربلاوی بۆ ئامادە کردنی قوتابخانەی پیشەیی ، لە سەرانسەری وڵاتدا داناوە ، بە تایبەتی لەو شوێنانەی کە پرۆژەی پیشەسازی و کشتسازی و خزمەتگوزاری جەقی تێدا بەستوە .

حالی حازر (٥١) قوتابخانەی پیشەسازی و کشتسازی و بازرکانی لە دروستکردندایە هەر لە بەسرەوە تاکوو هەولێر ، لەوانەیش (٣٨)قوتابخانەی پیشەسازی کە (٤ ملێون دیناری تێ ئەچێ.. یەکێ لەقەزای بەلەدو قوتابخانەیەك لە خانەقین هەروا لە خالص و دیالەو

بڕوانە : ل : ٧

مامۆستا موسی عبدالصمد بۆ « هاوکاری » دەدوێ

خوێندن و فێرکردن لە ناوچەی کوردستان لە بەردەم پاشە رۆژێکی روناکدا!

بە بۆنەی دەرچوونی یاسای هەرەوەرزی نیشتمانی بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری وسالی خوێندنی تەوزیحی یەوە ئەم چاو پێکەوتنەمان **لەگەل مامۆستا موسی عبدالصمد ئەمینداری گشتی پەروەردەو زانیاری بەرز کردو ئەمان پرسی :**

× ئایا ئەمینداریتییەکەتان چ دەورێك لە بواری خوێندنی ئیلزامی و یاسای نەهێشتنی نەخوێندەواریدا **ئەگێرێ ؟**

- ئەمینداریتی گشتیمان بایەخێکی فراوانی بەیاسای فێرکردنی ئیلزامی ژمارە (١١٨)ی ساڵی (١٩٧٦)و یاسای هەرەوەرزی نیشتمانی تێکڕایی بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری داوە .. بۆ ئەم مەبەستە هەموو بەرێوەبەرایەتییەکانی گشت پەروەردەی سەر بەئەمینداریتییەکەمان ئاگادار کردەوە بۆ ئەوەی ئامادەبن لە جێبەجێکردنی ئەم دوو یاسایەدا بەتایبەتی یاسای فێرکردنی ئیلزامی . وە ئەم یاسایە لەساڵی رابووردوودا لە عەینکاوە تاقی کرایەوەو زۆر بەباشی سەرکەوت و سەری گرت .

وە بۆ دەستنیشان کردنی پێویستیەکان کارگێران لە هەر پارێزگایەك لیژنەیەکی مەرکەزییان بەسەرۆکایەتی پارێزگار و ئەندامێتی گشت رێکخراوە پیشەییەکان و جەماوەرەکانی راسپێرراودامەزراند وە هەمان لقی لیژنە لە وە هەمان لتی لیزانە لە قەزاکان و ناحیەکان پێك هێنرا .

وە دەربارەی نەهێشتنی نەخوێندەوارییەوە ئەمینداریتییەکەمان بەردەوام لەگەڵ بەرێوەبەرایەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری فێرکردنی بەرزدا لە رێگای بەرێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەوە لەکوردستاندا سەرپەرشتی ئەکات . لەوە ژمارەیەکی زۆر لەمەلبەندی نەهێشتنی نەخوێندەواری لەشوێنە دوورەکانیشی کراوەتەوە بۆ ئەوەی خوێندن بگاتە جەرگەی ئەوشوێنانەی کە دوورترین شوێنن لە سنوور هەتا جیاوازی لەنێوان لادێ و شاردا نەمێنێ .

چۆن خۆتان بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری و ساڵی فێرکردنی تەوزیحی ئامادە کردوە ؟

- دەربارەی ئامادە بوونمان بۆ ئەم هەرەوەرزییە هەر لە پارەو مامۆستاو فێرکەرو قوتابخانەو بنکەو کەل و پەلی پێویستەوە بەم جۆرەیە :

ئێستا (٧٩٩) قوتابخانە دروست دەکرێ بەم شێوەیە

٣٦٩ قوتابخانە لەپارێزگای هەولێر .

٢٧٠ قوتابخانە لەپارێزگای سلێمانی .

١٦٠ قوتابخانە لەپارێزگای

بڕوانە : ل : ٧

قسەکردن بە ژمارە چەند جوانە

لەدنیادا ، زمانێك نییە وەکوو زمانی ژمارە جوان و رەوان بێ ... ، کاتێك کە ژمارەکان قسە ئەکەن .

ئەگەر ئاوڕێك لە رابردووی نزیك بدەینەوەو سەرنجێکی خێرا لەناوچەی ئۆتۆنۆمی بەر لە شۆڕشی سوشیالیستی (١٧)ی تەمووز ودەرکردنی بەیاننامەی مێژوویی (١١)ی ئازارو بەجێهێنانی بدەین ، دەبینین کەوا ناوچەی ژوورووی عیراقی خۆشەویستمان لە دواکەوتوویی وبێبەشی و نەزانی و هەژاریدا دەژیا ، بەجۆرێك هەندێ کەس وای دەهاتە بەرچاو کە ناوچەکە لە سەدەکانی بەر لەمێژوودا دەژی .

یەکسەر دوا بەدوای شۆڕش و پاش ئەوەی یاخی بوونەکەی تاقمی بەکرێ گیراو لەناوبرا ، سەرکردایەتی سیاسی حزب و شۆڕش کەوتنە کار بۆ چاککردنی باری ناوچەکە بەشێوەیەکی بنەڕەتی ، ئەوە بوو چەندین یاسا بۆ خزمەتکردنی رۆڵەکانی گەلی کوردمان دانران و قوتابخانەو نەخۆشخانە دروست کران و ئەوەی لە ساڵانی شەڕی براکوژیدا روخێنرابوون هەموو چاك کرانەوەو کۆمەلەی جوتیاران دامەزرێنراو یاسای چاك کردنی زەوی خرایە کارو زەوی بەسەر جوتیاراندا دابەش کراو سلفەی پارەو تۆو وپەین و مەکینەی کشتوکاڵییان درایەو جوتیار بوو بەئاغای خۆی پاش ئەوەی جاران یەخسیری دەستی دەرەبەگ بوو .... هەروەها گەلێك قوتابخانەو نەخۆشخانە دروست کران و دەیەها جۆر خزمەتگوزاری کۆمەلایەتی بۆ رۆڵەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی دابین کرا .

هەر ماوەیەکی کورت لەمەوبەر ، لە پارێزگای دهۆك (٤٧٩) خانوو لە خانووەکانی ئەودێ هاوچەرخەی کە تازە دروستکراوە ، بەسەر جۆتیارەکانی ئاوایی دەشتازێ و سوورێی سەربەقەزای عمادیەدا دابەش کرا ، هەروەها (٢٢٢١) خانووی تر بەم زوانە دابەش دەکرێ کە خەرجی گشتی دەگاتە (٥) ملێون و (٤٨٨) هەزار دینار ... ئێستا ، هەوڵ لە کاردایە بۆ تەواوکردنی (٢٠٠) قوتابخانە بۆ دێهاتەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و ئەم قوتابخانانە بۆ سەرەتای ساڵی خوێندنی داهاتوو ئامادە دەکرێن ... جگە لەمە ، دەیەها پرۆژەی تری خزمەتگوزاری وا دروست دەکرێ بۆ خزمەت کردنی رۆڵەکانی ناوچەکە ، جا زمان لە زمانی ژمارە رەوانتر هەیە ؟

فاضل محمد

Institut kurde de Paris

زاراوە ڕەخنەییەکان و زمانی ڕەخنە

ـ ئازاد عبدالواحد ـ

ڕەنگە ئەو ڕاستیە لای‌زۆوربەمان چەکەرەی کردبێ ، کە ڕەخنەی ئەدەبی پەیوەندیەکی توندو بەهێزی لەگەڵ سەرجەمی زانستە مرۆڤایەتیەکاندا هەیە . ئەم پەیوەندییە وەك پەیوەندی درەخت بەدارستان ، شەپۆل بەدەریا ، تاشەبەردی شاخ بەیەکدیەوە خۆی دەرئەخا ، لە دەستنیشانکردنی زورخاڵی جوهەری پڕ بایەخ لەو تاقیکردنەوانەی چوارچێوە بۆیەکتر دائەنێن .. ئەرك و پەیامی ڕەخنەگرەکەش لە‌وێوەدانگەوە ، تەنیا دەست ـ نیشانکردنی بەهای هونەری کارە ئەدەبیەکە نابێ ، هەر چەندە ئەوکارە خۆی بنچینەوبنەرەت و پلەی یەکەمی ئەرکی ڕەخنەگرە وەکو کاریکی ئیبداعی ، هەر ئەم حیسابەش بڕیاری مردن و ژیانی زۆربەرهەمی ئەدەبی و هونەری دەرئەکا..با ڕەخنە کێڵەگەکەی کۆژینەوەی لایەنی ستاتیك بێ ، بەڵام خۆ تەنیا لەسەرئەو لایەنی ستاتیکایە تۆتکە ناگرێ و پەل بۆ لایەنی بەخششی ئایدیولۆژیاو مێژووو کۆمەڵ ناسی و دەروون‌ناسیشا ئەهاوێژێ .. هەر ئەم بەخششە زانستیانەشێتی ڕەهابوون و ڕۆ چوونێکی ڕوونە لەدیارکردنی ئەرکە فیکری و کۆمەڵایەتیەکان . . کەلێرەوەش ڕۆڵی گرینگی ئەدەب وەکو پەیامێکی کۆمەڵایەتی دەست پێ‌ئەکات ،لەرادەی کارتێ‌کردن و گۆڕینی باری کۆمەڵ . . .مەسەلەی زمانی ڕەخنەگریش، کە هەر ئەو زمانە ، ئەبێتە پردی نێوان خوێنەرو هۆی دەربڕینی بیروباوەڕوبیرکردنەوەکانی لە پاڵ دەستنیشانکردنی بەرهەمە نەرەکان ، ئەبێ مەسەلەیەك بێ و لەبەر چاو بگیرێ و هەڵنەبوێردرێ ، بەهەر نرخێك بێ .. بەتایبەتی بۆ ڕەخنەی کوردی ئەمڕۆکە ، کە لەچەند خوێندەوارو شوێن پێ هەڵگریکی بەر هەمە ئەدەبیەکان تێپەر نابن . .سەرباری ئەو هەموو پێش‌کەوتنە شارستانی و ئابووریەی لەئارادایە .. هەر چەند ڕەخنەی (ئەمڕۆ) لەچاو (دوێنێ) ئۆخژنێ دەخاتە دڵەوە ، ئەوەی ئەمڕۆکەش بێ دیاردەی سەیرو سەمەرە نیە .. ئێمە کە باسی ڕەخنەی کوردی دەکەین وەکو دیاردەیەکی گشتی وەری‌دەگرین ، ئەڵبەتە لەولا چەند کەسانێك هەر هەن دڵدارو دڵسۆزی مەسەلەکەبن .. یەکێ لەو دیاردانەی ڕەخنەی کوردی بەدەستیەوە ئەناڵێنی و خۆی بەسیمای شۆڕکردووتەوە . تەم و مژی و ئاڵۆزی زمانی (ڕەخنەگرە) لە پەنچەنوما کردنە زانستیە ڕاستەقینەکە.. ئەو زمانە ئاڵۆزو سەرلێ‌ شێواوو پڕ لەدژایەتیەش ڕەچاو نەکردن و نەبوونی پاڵپشتە فیکریە ڕوون و ئاشکرایەکەیە .. سەرباری ئەوەی هەگبەی زۆربەی ڕەخنەگرەکان کۆمەڵە کلێشەو زاراوەیەکی ڕەخنەیی تیایە ، بە هۆی کەم ڕۆشنبیری خۆشی چێتێکی ئەوتۆی لێ هەڵنەکراندووەو بۆیەشە ڕەخنەکەی‌ڕوو لەتەم و تاریکی ئەنێ و ئەو زاراوانەی بەکاریشی ئەهێنێ پەیوەندیەکی ئەوتۆی لەگەڵ چوارچێوەی گشتی نووسینەکەوە نابێ .. ڕەنگە ئەو (ڕەخنەگرانە) واتێ بگەن ، بری ئەو زاراوانەی بەکاری ئەهێنن ، نرخی بزوتنەوەی پتر بکات و بەڵگەی سەلیقەو ڕوناکبیری خاوەنەکەی بێ و پلەو پایەیەکی بۆ لەنێو بزوتنەوەی ڕەخنەبژمێرێ .. نازانێ ئەنجامی ئەو کۆبلایەتی زاراوەو کوتە تاریك و ڕەش‌پۆشانەو هەڵێنجانی ڕەخنە لەناوەوەی‌بەرهەم ، وەك درێژ بوونەوەیەك بۆ بەرهەمەکە پتر مەسەلەکان لەبەردەم خوێنەر دەئاڵۆسکێنی و ئەبێتە هۆی پەیداکردنی گرێ کوێرەی نوێ و دوورخستنەوەی لەناسینی ڕووی ڕاستی بەرهەمە هونەریەکان و.. لە هەمان کاتیشدا ئەبێتە سەرکوتانەوەی ئەو بەرهەمە نەرانەی تاقیکردنەوەیەك ئەبەخشن بەدیوی ناوەوەی‌خوێنەر ، ئەم کارە چەند زوڵمیش لەلایەنی تەکنیك‌دەکا ، ئەوەندەو پتر زوڵم لەلایەنی ناوەڕۆکەکەیشی ئەکا .. لەوکاتەی (ڕەخنەگرەکە) لەپاڵ تاقیکردنەوەیەکی خودی و کەسێتی زاراوە هەڵدەهێنجێ، ئەمەشیان هەر هۆیەکەی ئەگەڕێتەوە سەر کەم‌ڕۆشنبیری ، کە بەدەست ووشەوە گیر دەخوات و ،بەهاو تاقیکردنەوەو شتەکانی‌تر تێکەڵ بەیەك‌ئەکاو ناتوانێ لێکیان جوێ بکاتەوە ، چونکە بەو بڕەڕۆشنبیریەتەی هەیەتی ناتوانێ بەرهەمە ئەدەبیە خەملاو پێگەیشتووەکە چاك هەزم بکات .. ئەوجا لەجیاتی‌ئەوەی لێکۆڵینەوەیەکی ووردو زانستیانەی ئەو زاراوانەبکا کە بەکاری بردووە (خوێنەری) بەسەزمان بەخۆ ماندوو نەکردووو نازیرەك ئەژمێری .. گوایە خۆی‌ماندوو نەکردووەو شەونخوونی نەکێشاوە بۆ تێگەیشتنی ئەو(زاراوە) ڕەخنەییانەی بێ‌سەرو شوێن و لە چروکیامێشکی خوێنەرەکەی پێ لەق و لێژکردووە .. داواشی‌لێ‌ئەکا ، ڕەخنەگری ئینگلیزی (ئیڤۆر براون) گوتەنی :(بەکاری مامان هەڵسێ بۆ لەدایك بوون و دۆزینەوەی«مانا» چونکە لەکاری زۆرزان و زانایەك دا نیە قسەکانی‌ئەوەندە بەسادەو ساکاری بخاتە بەر دەست !!) ڕەنگە هەناسە کورتی ئەوانەی شەڕ بەڕەخنە دەفرۆشن و دەست هەڵگرتنەکەیان ، هۆیەکەی هەر بگەڕێتەوە سەر ئەوبڕە زاراوەو کلێشانە ، هەر کاتێکیش ئەو کلێشەو زاراوانەلەلای چك بوون و نەمان ئیتر ئەویش (ئەدەب)خۆش .. !!

کورتە چیرۆکێك

کە گڵۆپە کزەکانیان گۆڕی !

● قادر علي ●

دەمەو ئێوارەیەکی درەنگ.. هەتاو خەریکی ماڵ ئاوایی کردن‌بوو .. بەرە بەرە تیشکە زێڕینەکەی ئەکێشابەوە .. منالەکان لەسەر شەقامە ڕوشاوەکە یاری تۆپێنیان ئەکرد .. شنە بایەکیش لەسەر خۆ ئەی‌دابە ڕوومەتی منالە کانداو سەمای بە درەختە لق و پۆ شکاوەکانی ئەم بەرو ئەوبەری شەقامەکە ئەکرد.. هەتاو بەتەواوەتی کەوتە پەنا .. گڵۆپەکان هەڵکران.. هەندێکیان گەش و هەندێکی تریان کز .. ئەیانویست جێگای تیشکی‌هەتاو بگرنەوە.. بەڵام لە توانایاندا نەبوو . . چوونکە تەنهابەردەمی خۆیان و ئەو جێگایانەیان بەدی ئەکرد کەلێیانەوە نزیك‌بوون .. ئیتر لاکۆڵان و پەنادیوارو بنمیچەکان بەشیان هەر تاریکایی بوو . . . منالەکان لە یاری‌کردن کەوتن . . چاویان بڕیە گڵۆپەکان و یەك‌یەك بەراووردیان ئەکردن . . کەوتنە مقۆمقۆ . . چۆن ئەم گڵۆپە کزانە سەریان لێ‌چەواشە کردووین . . کەمێك مات‌بوون. پاشان یەکێکیان هاتە گفت و ووتی :ـ

براینە وەرن بائێمە گڵۆپە کزەکانی دەستنیشان کەین و کارەباچییەکە ئاگادارکەین ئاگڵۆپی گەش و نوێ لە .

جێگایان دانێن .. یەکێکی کەیان ووتی :ـ

نەخێر ئەمە ئیش ئێمە نی‌یەو ئەم دەردەسەریە بە ئێمە ناگرێ .. ئەگەر کارەباچییەکە بەسەر شەقام و کۆڵانەکاندا بگەڕێ گڵۆپە کزەکان ئەبینێت و بڕیاری گۆڕینیان ئەدات ..

یەکێکی تریان هەڵی‌دایەو ووتی :ـ

ئاخر کارەباچییەکە تەنها بە ڕۆژ ئەگەڕێت و بەڕۆژیش گڵۆپی گەش و کز ناناسێت و لێکیان جوێ ناکاتەوە ..

یەکیکی تر ووتی :ـ

ڕاستە گڵۆپەکان تا نەکەونە کار ناناسرێن ..

پاشان ووتیان :ـ

ئەی چار چییە ؟

یەکێکیان ووتی :

دەبا ئێستان دوانمان بڕۆین بەحوای کارەباچییەکەدا تابێت و گڵۆپە کزەکانی نیشان دەین .. منالێیەکەم دیسان هەڵی‌دایەو ووتی :ـ

ئاخر ئێستا کارەباچییەکە پشووی خۆ یەتی و بە ئێمە نایەتە دەرەوە ..

هەموو ووتیان :ـ

ئەی چار چیبێ ؟

هەر ئەو منالە ووتی :ـ

من بیریکم بە مێشکدا دێت و ئێستا پێتان ڕائەگەیەنم ..

ووتیان :

فەرموو ..

ووتی :ـ

ئێمە ئێستا هەر گڵۆپێکی کز هەیە نیشانەیەکی ڕەشی لێ ئەدەین و پاشان کارەباچییەکە ئاگادار ئەکەین تا بیان گۆڕێت.. هەندێکیان لەم کارەش دوودڵ بوون ووتیان :ـ

دەبا بڕۆین ئێمە چیمانە لەم سەر ئێشەیە

یەکیکی تر هەڵی دایەو ووتی :ـ

براینە ڕاستە ئەمە سەرئێشەی بۆ ئێمە تیایە بەڵام ئەمە بەلای ئێمەوە لە هەموو کەسێکی تر گرنگترە.. ئەگەر بەم کارە هەڵنەستین سبەینێ هەموو گڵۆپەکانی تریش کز ئەبن و بە تەواوەتی تاریکی هەڵمان ئەلووشێ و ژیانمان لێ تاڵ ئەبێ .. لەم کاتەدا بوون بەدوو بەشەوە بەشێکیان نوو ستنیان لەم کارە لاباشتر بوو بەرەو دواوە کشانەوە .. تاقمەکەی تر لەسەر ڕای خۆیان مانەوەوە دەستیان کرد بەڕەنگ‌کردنی گڵۆپە کزەکان بەڕەنگی ڕەش .. لەم کاتەدا بەرێکەوت کارەباچییەکە بەویدا تێپەڕبوو. دی کە منالەکان واخەریکن بەسەر دارتەلەکانداهەڵئەگەڕین ونیشانەیڕەش لە گڵۆپەکان ئەدەن .. چاوی پەڕیە تەوقی سەری و قیشڕاندی بەسەریاندا .. هەی‌واو ..واو واینە ئەوە بۆ ئەو گڵۆپانە لەکە دار ئەکەن ..

منالەکان :ـ

هەموو گڵۆپەکان لەکەدار ناکەین .. ئەمانەش کەتۆ ئەفەرموویت لەکەداریان ئەکەین خۆیان لەکەدارن و ڕووناکی نادەن .. جەنابتان بەشەو ناگەڕێن و بەڕۆژیش ئەم گڵۆپە کزانە ناناسنەوە .. وائێمە بۆتانی دەستنیشان ئەکەین تا بیان گۆڕن .. کارەباچییەکە:ـ

ئەی ئەوە نیە ئەسووتێن و ڕووناکی ئەدەن.. ئیزە خراپن و بە ناهەق ئەتانەوێ ئەو گڵۆپانە لەکەدار کەن ..

منالەکان :ـ

ئاخر تۆ هەروا بێ‌وورد بوونەوە بەڵەسە مەبە ئەم گڵۆپانە باش ڕووناکی نادەن و لێ‌کەوتوون..وەرە پێشەوە.. باش سەیری ئەو هەموو چاڵ و چۆڵ و لادیوارو بنمیچانەکە کە ئێستاش هەر تاریکن و ڕووناکیان بەرناکەوێت ..

کارەباچییەکە :ـ

نەخێر ئەم متسانەتان هەڵم ناخەڵەتێنێت .. هەمووتان ئەناسم سبەینێ ئەزانن بەچ دەرێکتان ئەبەم .. لەم قسانەدابوو .. بەتووڕەیی‌یەوە هەنگاوی هەڵهێنایەوە بڕوات لەپڕ کەوتە ناو چاڵاوێکی لیتاوی یەوە .. منالەکان بەزیی‌یان پیا هاتەوەو لە چاڵاوە کە دەریان هێنا ..

ووتیان :ـ

ها .. ئێستا باوەڕت‌کرد..

سەرێکی پەشیمانی بۆ لەقاندن و ووتی :ـ

بەڵی ئێستا زانیم کە ئیزە ڕاستن خوزگە زووتر بەقسەم ئەکردن و ئەم کارەم بەسەردا نەهاتایە.. پاشان گفتی دانێ کە بەیانی هەموو بچن بۆ دایەرەی کارەباو خۆیان گڵۆپی گەش و خاوێن هەڵبژێردن و لە جێگای گڵۆپە لێ‌کەوتەکان دایاننێن .. ئەمانیش بۆ بەیانی خۆیان ئامادەکردو هەموو ڕۆشتن و بە ئارەزووی خۆیان گڵۆپی گەش و پاکیان هەڵبژاردو جێگای گڵۆپە لێ‌کەوتەکانیان پێ گرتەوە .. کە ئێوارەی ئایندەدا هەموو شەقام و کۆڵانەکان پڕتیشك‌بوون بەخۆشی‌یەوە کەوتنەوە تۆپێن‌کردن .. هاوەڵەکانی تریان کە بەشداری ئەم کارە جاکەیان نەکردبوو ئەوایش هاتن و وتیان :ـ

چۆن بەم کارە هەستان ئاواش ئەتوانن لێمان ببوورن و ئێمەش وابزمان دەرکەوت کە ئیزە ڕاست بوون و لە پێناوی ئێمەشدا بەم کارە هەستان ... ئیتر هەموو لەبەر ڕووناکی نوێ کەوتنەوە یاری تۆپێن‌کردن . . .

دایکی ساوا

بنووخەوی شەوانی تۆ . . . ملوانکەیەو
دوای بەنج بوونی بێ ئۆقرەیی
کۆرپەی گرۆز ئەکاتە کۆش
کات درەنگەو تریقانەوە ئۆناکا
بۆ زمانی ساوای
ڕوو خۆش

★ ★ ★

تاقانەیە . . .
کۆرپەی ئەو دایکە جوانەیە
شەو درەنگە، چاو لە ئێشك بێزارە

ئەمیش چرنووك ئەهاوێ . . . بۆ ڕوومەت
گۆی مەمکی دایکی نووستووی
لە سەر زارە

مەمك باڵندەیەکی سرکە
گازگرتن ئارەزووی دەم ووڕگە
دایکی ساوا چاك تێ‌ئەگەی
لە زمانی ساوای فێربی
نە وەك وەکو جارانی من
بەویش بڵێی مەکە کوێربی !

● عبدالله کریم محمود

پۆستەی خوێنەران

● هاودیانی ئامادەی کردوە ●

کاك حسن غەمناك ..
برای خۆشەویست هۆنراوەکەت بە ناونیشانی خۆشەویستم هەنگاوێکی دڵخۆش‌کەرە لە دنیای شیعرداو نوقڵانەی پاشەڕۆژێکی گەشە .. کاکی برای بۆ ئەوەی زیاتر شارەزایی لە شیعرا پەیدا بکەی زیاتر خۆت خەریکی شیعر خوێندنەوە بکەو با ئێستاکە بڵاوەکردنەوەی نووسینەکاتت بە لاتەوە گرینك نەبێ ..

● **کاك ئاوات عبدالقادر .. زانستگای موسل . .**
برای خۆشەویست ڕۆژنامەی هاوکاری لە لایەن چەند کەسێکەوە ـ احتکار ـ نەکراوە بەڵکوو هەمیشە ئامێزی بۆ هەموو نووسەرێکی کورد کردۆتەوەو بە پەرۆشەوە بە پێی توانای درێغی لە بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانیان نەکردوە .. کاکی برا لەمەوبەر لەم گۆشەیەدا وولامی نامەکانی تۆمان داوەتەوەو ئێستاش دوانامەت کە گەیشتۆتە دەستمان چیرۆکێکە بە ناونیشانی ـ ئاوانبار ـ لەگەڵدایە بەڵام بە کەڵکی بڵاوکردنەوە نەهات ، چونکە چیرۆك‌نووسین تەنیا لاپەڕەپڕکردنەوە نی‌یە .. بەڵکوو زۆر چاك دەبێ بزانی کە چیرۆکیش هونەرێکی سەربەخۆیەو پێویستی بە چەند مەرجێك هەیە .. کاکی برا هەر کاتێك چیرۆکێکی سەرکەوتوومان بۆ ڕەوانە بکەی ئێمە بە سوپاسەوە بڵاوی دەکەینەوە . . چاوەڕوانی بەهەمەکانتین .

● **کاك شۆڕش احمد فقی محمود . .**
برای خۆشەویست هۆنراوەکەت بە ناونیشانی ـ کۆست کەوتوو ـ نیشانەی ئەوەیە کە بەهرەی شاعیریتیت تێدا هەیە . . بەڵام ئێستاکە لەگەڵ ڕێڕەوی ڕۆژنامەی هاوکاری ناگونجێت چونکە هەمووی هەر پەژارەو غەمناکی بوو .. چاوەڕوانی بەرهەمی گەش‌بینت دەکەین!!

● **کاك هاوڕێ احمد محمد**
. . خۆزگە خۆشەویستەکەت ئەوەندە دڵڕەق نەدەبوو ،و بەزەیی بە تۆدا دەهات . چونکە قسەی خۆمان بێ دڵداری دەبێ لەهەردوولاوە بێ ، هیواداریین دڵدارەکەت ئاشت بێتەوەو ماوەیەکی دڵداری خۆش لەگەڵ یەك بەسەر ببەن .
بەڵام کاکی برا شیعرەکەت لە پاڕانەوە زیاتر هیچی تری تێدا نەبوو .. چاوەڕوانی شیعرێکت دەکەین کە باسی لە ئاشتبوونەوەتانی تێدا بێت .

● **کاك حمە دلێر مەحمود**
.. کاکی برا کات و ڕۆژگار لە کورتەچیرۆکدا زۆر گرنگەو دەبێ هەڵەی تێدا نەکەی و بزانی چۆنی بەکار دەهێنی . . چیرۆکەکەت لە ڕووی زمانەوە باش بوو .. بەڵام وەکوو چیرۆکی هونەری سەرکەوتوو نەبوو .. چاوەڕوانی بەرهەمی سەرکەوتوت دەکەین .

● **کاك ئیبراهیم عوسمان**
.، خۆزگە نووسینەکانت کەم دەکردەوەو تا ماوەیەکی دوورو درێژ خەریکی خوێندنەوە دەبووی تا بە چاکی لە دنیای شیعر تێدەگەیشتی و دەتزانی دنیایەکی چەند قووڵە ئینجا شیعرت دەنووسی .

● **کاك ئەحمەدی مەلا ..**
پارچە شیعرێکی بە ناونیشانی « ئاوازێك و دیمەنێ بۆ حەوتەمین ئاسمان » بۆ ئێمە ناردوە .. وا گۆشەی ئەمجارەی پۆستەی خوێنەرانی هاوکاری بە کۆپلەیەکی دەرازێنینەوە !

شمشاڵ لێدە .. شمشاڵ لێدە
تا ئەگریم و
شمشاڵ ئەگری و
جیهان دەس بەگریان ئەکا
تا بەم شەوە ئاسمانی شین
توێژی ئازارو ماتەمینی
فرێ بداو بکاتە بەر
توێژی جوانی گوڵڕەنگینی
چاوی ئەختەر .. چاوی پەروین
ببنە تیشکی چاوی خەج و
ئەستێرەکانیش ببنە فڕی
خاتووزین . . . .

● برایان .. نجاة بلیمەت، کاوە مصطفی ، مسعود احمد داود ، کاکەڕەش اسعد ، نزار عزیز ، هەژار کۆیی ، فەرهاد، کەماڵ پەژارە ، محمد کریم بورانی ، محمدامین سەرتاش، شێرزاد فتاح شفان ، دەروێش دەربەندی کۆیە ، زانا عزیز مێرتکەیی ، جلیل محمد ، م.ج . ساڵەیی ، محمد عەلی رسول ، برایان ئەم جارەتان کۆك نەبوون .. چاوەڕوانی بەرهەمی هێزاو سەرکەوتووتان دەکەین .

بۆ خاوەنانی ئەم بەرهەمانە
شاعیرە تازەپێگەیشتووەکان و شیعرەکانیان، لەخۆبایی‌بوون، دووریت ، بۆ دارێکی ڕووناو لە بەهارێکی ڕەنگیندا . .
هۆگرە خۆشەویستەکان بەرهەمەکانتان ئەوەندە بەتێکەڵ و پێکەڵ نووسرابوون .. نەمانتوانی بە چاکی بیانخوێنینەوە .. هیوا دارین بەر هەمی داهاتووتان بە خەتێکی جوان نووسرابن .

● **کاك نیازی حمە عزیز**
. . هۆنراوەیەکی بە ناونیشانی « دڵنیابە »بۆمان ڕەوانە کردوە . . ئێمەش کۆپلەی یەکەمی بۆ هاندانی و پێشکەوتنی لە گۆشەی پۆستەی خوێنەرانەوە بڵاو دەکەینەوە ..

کچێ نازێ ..
وانەزانی تۆم خۆش ناوێ
خۆشەویستیت . .
سەمفونیایەو
منی ـ نۆتە ـ هەمیشە وام
لە ناخیدا !
ئەوینی تۆ ..
کێوی زیوینی کوێستانەو
کەوی حەزم ..
تروپکاو تروپکی دەکاتەو
لە هەگبەی وشەی ڕەنگینیدا
شیعری قاسپەت بۆ ڕێك دەخات . . .

● **کاك ناصر شەیدا . .**
لە ئامادەیی هەولێرەوە ئەو هۆنراوەیەی بە ناونیشانی (وڵاتی خەم) بۆ ناردوین و تیبدا گلەیی لە یەکێ لە شۆخەکان دەکا کە هەمیشە ڕێگەی لێ دەگرێ و خەیاڵ و سەرنجەکانی ئەشێوێنی . . وا ئێمەش ئەم چەند دێرەی لێ بڵاو دەکەینەوە :

دڵم چیمەنێکی مەزنی خەمەو ..
هەموو ڕۆژێ لەبەر دەرگای ڕازەکانیا
خەندەی لێوی ، سەدان منال و ئافرەتی
تیا هەڵدەواسرێ ..
هۆ کیژۆلە شەرمنەکە . .
من ئێستاکەش
لە ژێر گەڵا ئەرخەوانەکانی سەیوانا
چاوەڕوانی (نالی) دەکەم
بۆ جارێ تۆ خۆت نایەی
چراکان بکوژێنیەوەو ..
لە جیاتی مۆمی ئاشقان
پەنجەکانم داگیرسێنێ .. ؟!

Institut Kurde de Paris

دەقی وتارە مێژوویییەکەی سەرۆکی فەرماندە «پاشماوە»

حەماسەتێکی زیاترو هیمەتێکی بەرزترەوە لە ڕێگای ئەو بەرنامەیەدا کە لەباری نیشتمانیو نەتەوەییەوە کە بۆخۆی دیاری کردوەو ڕاپۆرتی سیاسیی هەشتەمین کۆنگرەی هەرێمایەتی دەستنیشانی کردوەو لە هەموو قۆناخێکدا کۆنگرە نەتەوایەتیو هەرێمایەتییەکانی حیزب دەری دەبڕن ، درێژە بەرێڕەوی خۆی دەدا .

خەتی نەتەوەییو سۆشیالیستیو دیموکراتییانەی حیزب ، کە بە شێوەیەکی زیندوو لە تاقیکردنەوەی شۆڕشەکەمان لە ڕێڕەوی دە ساڵی ڕابردوودا خۆی دەنوێنێ ، خەتێکی مێژوویییە کە پاشگەزبوونەوەو گۆڕینی تێدا نیە ، و ئامانجی نەتەوەیی لەوەدا کە عیراق ببێتە بنکەیەکی پتەوو چالاکی شۆڕشی عەرەب ، و مەرکەزی پشتگیریو تیشکدانەوە لەو بزووتنەوەیەدا ئامانجێکی مەرکەزییە ، کە زوربەی هەوڵو تواناکانمانی بۆ دەخرێتە کار .

با هەموولایەك ، لێرەو لەوێ ، بزانن کە خەتی شۆڕش کەس توانای گۆڕینو تەئسیر تێدا کردنی نیە ، وشتێکی بێهوودەیە کە یەکێك لای وا بێ حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ، ئەو حیزبە نەتەوەییو شۆڕشگێڕو سۆشیالیستو ڕیشەدارو ئازایە ، دەکرێ لە ژێر هیچ شێوەیەکی پاڵە پەستۆو تەئسیر تێدا کردندا هەڵوێستە جەوهەرییەکانی بگۆڕێ ، هەر وەها وەهمو خەیاڵە کە هیچ لایەنێك پێی وابێ دەتوانێ لە دەزگاو دامەزراوە بەرز یانزمەکانی شۆڕشدا یاری بکا . شۆڕش حیزبێکی لەگەڵ دەرهاتوو سەرکردایەتی دەکا کە لە سەر بناخەی سەرکردایەتیی بە کۆمەڵو دیموکراتییانە دامەزراوە ، و پەیوەندییەکی پتەوی ئەخلاقی حوکمی بەسەردا دەکا ، وکۆنگرە نەتەوایەتیو هەرێمایەتییەکانی سیاسەتو بەرنامەکانی دەست نیشان دەکەن .

با هەرکەس هەڵسوکەوتمان لەگەڵدا دەکا بزانێ ، کە ئەگەر دەیەوێ هاوکاریو دۆستایەتیمان لەگەڵ بکا ، ئێمە لە چوارچێوەی قازانجی نیشتمانیو نەتەوەییداو لەسەر بناخەی ڕێزگرتنی سیاسەتو سەر بەخۆییو قازانجی ڕەوای بەرامبەر ودەست وەرنەدان لە کارو باری نێو خۆییدا ، پێشوازی لێ دەکەین ، بەڵام ئەوانەی دەیانەوێ بەشێوەی جیاواز پەیوەندی لەگەڵ ئێمەدا دا مەزرێنن ، دۆستایەتیی ئێمەیان چنگ ناکەوێ ، و ئێمە کاتێك بەڵێنو پەیمانی دۆستایەتیو هاوکاری بە هەر لایەنێك دەدەین ، بە شێوەیەکی شەرافەتمەندانە یا بەندی ئەو بەڵێنو پەیمانەو پابەندی ئەو بنەڕەتانەین کە ئەو بەڵێنو پەیمانەیان لە سەر دامەزراوە . ئەوە ڕێبازی ئێمەیە لە سیاسەتی نێو دەوڵەتانداو لە پەیوەندیمان لەگەڵ دەوڵەتاندا ، جا گەورەبن یان پچووك .

لە باری عەرەبییەوە ، ئێمە قەناعەتو بڕوای خۆمان بەو ڕێبازە کە بانگەوازمان بۆ کردوە دووپات دەکەینەوە ، وداوا لە هەموو دڵسۆزان دەکەین کە چاو بە هەڵوێستەکانیاندا بخشێننەوە ، وپەیڕەوی لە ڕێبازێکی نەتەوەییو جیددیو کاریگەر بکەن کە بتوانێ گۆڕینی پێویست لە پارسەنگی هێزە سیاسیو عەسکەریو ئابوورییەکاندا دژی زایۆنی دوژمنو ئیمپریالیزمی هاوپەیمانی پێك بێنێ .

ئەوانەی باسی دوورە پەرێز بوونی عیراق دەکەن خۆیان فریودەدەن

ئێمە بەراشکاوی دەڵێین ئەوکەسانەی باسی دوورە پەرێز بوونی عیراق دەکەن ، هەر خۆیان فریو دەدەن ، وهەوڵ دەدەن سەر لە جەماوەر بشێوێنن ، چونکە هیچ لایەنێك ناتوانێ دوورە پەرێزیمان بەسەردا بسەپێنێ . ئێمە هەڵوێستێکی نەتەوەییو مەبدەئیو عەمەلیمان گرتۆتە پێش ، کە باوەڕمان بە ڕاستیو دروستیو سوودو بەرهەمەکەی هەیە ، ئێمەین کە ئامادەنین هەڵسو کەوت لەگەڵ ئەوانە بکەین کە هەڵوێستێکی لەڕێ لادەرانە یاخود چەوتیان هەیە ، نەك بە پێچەوانە . ئێمە لەوەشدا تەنیا بۆ خزمەتی نەتەوەی عەرەبو وەدی هێنانی سوودو قازانجەکەیو پاراستنی مافو کەرامەتەکەی تێدەکۆشین . باوەڕێکی پتەویشمان هەیە کە هەر ئەم هەڵوێستەی ئێمە ڕاستە ، و نەتەوە ڕۆژ بە ڕۆژ زیاتر لە دەوری کۆ دەبێتەوە ، لە کاتێکدا ڕۆژ لە دوای ڕۆژ چەوتیو نەزۆکیی هەڵوێستەکانی تر ئاشکرا دەبێ .

هاونیشتمانەکان ڕۆڵەکانی گەلە مەزنەکەمان

سڵاوی خەباتو شۆڕشو سڵاوی عیززەتو کەرامەتتان لێدەکەمو داواخوازم ئەی ڕۆڵەکانی عیراق کە بە ئازایەتی خەباتتان کرد ، و نموونەیەکی گەورە بوون لە بەرهەڵستیی ئیستیعمارو کۆنەپەرستیو دیکتاتۆریدا ، و توانیتان تاقیکردنەوە شۆڕشگێڕانەو نیشتمانیو نەتەوەییو سۆشیالیستییەکەتان بە سەرکەوتوویی بنیات بنێن ، هەتا بوو بە نموونەیەك بۆ ڕۆڵەکانی نەتەوە ، داوا خوازم زیاتر کاری شۆڕشگێڕانەی خوڵقێنەر بکەنو بەخششو داهێنانی زیاتر لە هەموو مەیانەکاندا بەجێ بهێننو داوا خوازم بەرهەم زیادبکەنو پەرەی پێ بدەنو بناغەیەکی پیشەسازی پەرەسەندوو دابمەزرێننو ، کشتوکاڵێکی نوێ دەست بدەنێو بینای ئیشتیراکی لە هەموو مەبدانێکدا پەرە پێ بسێنن . داوا خوازم خوێندنی ئیجباریو نەهێشتنی نەخوێندەواری وەدی بهێننو وڵات ئاوەدان بکەنەوەو ، ڕۆشنبیریو هونەر گەشە پێ بدەن . داوا خوازم ئۆتۆنۆمی گەلی کوردمان پتەو بکەنو پەرەی پێ بدەن کە یەکێکە لە دەسکەوتە مێژوویییەکانی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ تەمووزو تاقیکردنەوەکان دروستیو سوودمەندی ئەو کارەیان سەلماند ، چونکە ئەو چارەسەر کردنە تەبیعییەیە کە لەگەڵ یەکێتی نیشتمانیو لەگەڵ دەسەڵاتو سەربەخۆیی نیشتمانو لەگەڵ پەیوەندییە مێژوویی کۆنەکانی نێوان ڕۆڵەکانیدا دەگونجێ .

داوا خوازم پەیوەندییە نیشتمانییەکانی نێوان ڕۆڵەکانی گەل ، بە پێی ئەو بنچینە مەرکەزییانەی کە ڕاپۆرتی سیاسی هەشتەم کۆنگرەی حزب دیاری کردوون ، پتەو بکەنو هەر هەوڵو تەقەلایەك بە مەبەستی لاواز کردنی ڕێبازی شۆڕشو گومان لیکردنی کاروانەکەیەنی بەری لێ بگرن و کەناری بخەن .

داوا خوازم کارو بنیاتنانو بەخششی زیاتر بنوێنن ئێوە ڕۆڵەی نەتەوەیەکی سەربەرزنو دەبێ ئۆبالی نەتەوەکەتان لەم قۆناغە مێژوویییەدا بخەنە ئەستۆی خۆتان کە نەتەوەکەتان تێیدا تووشی گەلی مەترسی دەبێ .

نەتەوە پێویستییەکی زۆری بەو بنکە شۆڕشگێڕییە هەیە کە لە تەنگانەدا پەنای دەباتە بەرو کە هەڵوێستێکی دروستو ئیرادەیەکی بەتینو بشتگیرییەکی چالاکانەی بەبەرا دەکا .

بنکەیەکی پتەوو ڕێڕەوێکی پرشنگدار

دە ساڵ لە تێکۆشانی بەردەوامو کۆڵنەدانو چالاکی نواندن لە گشت لایەنە جیاجیاکاندا ، بۆ هێنانەدیو پتەو کردنی دەسکەوتە نیشتمانیو نەتەوەییەکانو بەربەرەکانی کردنو بەگژا چوونی باری دواکەوتەییو هێزەکانی ئیستیعمارو نەخشەکانی ، ئەم وڵاتە خەباتکەرە دێرینەی کردە بنکەیەکی پتەوو ڕێڕەوێکی پرشنگدار تا هەموو ئەو هەوڵو تەقەلایە دەربڕێ کە ئێوە هەمووتان لە پێناو بەرزکردنەوەی گەلو نەتەوەو شکاندنی شەپۆلی ئەو مەیدانکارییانەدا داوتانە کە هاتونەتە ڕێیان .

شۆڕشەکەتان ، شۆڕشی میللی کردنو چەسپاندنی یەکێتی نیشتمانی ، شۆڕشی بڵاوکردنەوەی خۆشیو بەختیاریو گیانی دڵنیاییو باوەڕبوون بەئێستاو بەدوارۆژ ، شۆڕشی بەخششی هەمیشەیی ، گۆڕانە کۆمەڵایەتیو ئابووریو مێژوویییەکان ، ئەم شۆڕشە دوارۆژی پرشنگدارتانە ، هەروەکو ئێستای پرشنگدارو بەخشندەرتانە ـ لەهەمان کاتدا ـ ئەم شۆڕشە بانگەوازێکی هەمیشەییە بۆ ئێوە بۆئەوەی بچنە رادەی ئەرکە پێویستەکانەوەو ئەو دەسکەوتانە بپارێزن کە وەدی هێنراونو هەموو ئەو ئەرکانە بەجێبهێنن کە ئاسۆی مێژووییو شارستانی خۆی بەو شۆڕشە دەبەخشێ .

ئێمە بەبڕواو بەهیواوە دەڕوانینە دوارۆژ ، بەهەموو ئەو کۆسپو تەگەرانەی تێکۆشانیشەوە کە لەگەڵ گەورەیی ئەو مەبدانکارییانەدا وەك یەك دەوستنەوە کە دێنەسەر ڕێی نەتەوەکەمان . ئێمە بەبڕوایەکی چەسپیوەوە دەڕوانینە دوارۆژ بەوەی کە نەوەیەکی نوێی عەرەب ڕادەپەڕێ ، بۆ ئەوەی بەئازایەتیو لەخۆبوردون سووربوونەوە ، ڕووبەرووی ئەرکەکانی سەرشانی ببێتەوە .

لە گەرمەی ئاهەنگ گێڕانماندا بەبۆنەی ئەم بیرەوەرییە مەزنەوە سڵاو لەهەموو ئەو براو دۆستانە دەکەین کە لەبیرەوەری سەرکەوتنە مەزنەکەی گەلەکەماندا هاوبەشییان کردنو ئەوپەڕی هەستی خۆشەویستیو شانازییان بەبۆنەی ئەو بەشداری کردنە پڕ ڕێزەوە پێشکەش دەکەین .

جارێکیتر سڵاوتان لێدەکەم ، سڵاوی تێکۆشانو شۆڕش ، سڵاو لە هەموو ڕۆڵە ئازاکانی عیراق دەکەم .

سەربەرزی و نەمری بۆ هەموو ئەو شەهیدانەی گیانیان لەڕێگەی یەکێتیو سەربەستیو ئیشتیراکییەتدا بەخت کردوە .

سەربەرزی بۆ نەتەوەی مەزنی عەرەب کە بڕوایەکی تەواومان بە سەرکەوتنی هەیە .

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته .

خوێندنو فێرکردن «پاشماوە»

دهۆك .

بۆ ئەمانەش (٥١٥) هەزار دینار تەرخان کراوەو ئەبێ پێش ١ـ٩ـ٩٧٨ تەواو بن .

لەرێگای کاری میللییەوە (٢٩٩) قوتابخانە لەپارێزگای هەولێر و (١٠١) قوتابخانە لەپارێزگای سلێمانیو (١٠٠) قوتابخانەش لە پارێزگای دهۆك دروست ئەکرێن . سەبارەت بەپێویستی ناوچەی کوردستان لەکادری مرۆڤی ئیستامان (٩٠١٠) مامۆستان بەژنو پیاو بەم جۆرە دابەش کراون :

هەولێر ٣٩٢٧ مامۆستا لەمانە ٢٤٧٩ پیاون ، ١٤٤٨ ژن .

سلێمانی ٣٤٥٩ مامۆستا لەمانە ٢١٤٧ پیاون ، ١٢١٢ ژن .

دهوك ١٦٢٤ مامۆستا لەمانە ١٠٤٦ پیاون ، ٥٧٨ ژن .

وە هیوادارین کە ئەم ساڵ لە ناوچەی کوردستان ١٧٨٧ مامۆستای ژنو پیاو لەخانەی مامۆستایانو ئامۆژگاری مامۆستایان دەربچنو ئەو بۆ شاییەی کە هەیە پڕ بکەنەوە .

وە دەرباری کەلو پەلی پێویست هەتا ئیستا ئەم ژمارانە دابین کراون .

٥٠٠٠ ڕەحلە ، ١٠٠٠ تەختەیڕەش لە هەولێر دروستکرا .

١٠٠٠ ڕەحلە ، ژمارەیێك تەختەی ڕەش لە سلێمانی دروستکرا .

١٦٠٠ ڕەحلە ، ٢٥٠ تەختەی ڕەش لە دهوك دروستکرا .

× لەمەر جێبەجێ کردنی ئەم یاسایە چ گرفتێك دێتە ڕێگاتان .

ـ وەکو ئاشکرایە ئەرکی جێبەجێ کردنی ئەم دوو یاسایە ئەکەوێتە سەرشانی لایەنی جێبەجێکەرو لایەنی سوود ـ وەرگر ، لەبەر ئەوە ئەبێ هەموو وزەکانی خێرخواز کۆبکرێنەوەو بەشدار بوونێکی ڕاستەقینەو کاریگەر لەلایەن جەماوەرو ڕێکخراوەکانەوە بۆ سەرخستنی هەردوو یاساکە بەشێوە یەکی پوختو ڕێك هەبێت .

وەباوەڕمان بەتینە بەتوانای جەماوەرمان بۆ گونجان لەگەڵ بڕیارە شۆڕشگێڕانەکەی سەرکردا ـ یەتی شۆڕش بۆ لابردنی ئەو تەگەرانەی کە لەوانەیە بنە کۆسپ لەڕێی جێبەجێ کردنی ئەم دوو یاسایەدا .

لەم بارەوە ئەمینداریتی ـ یەکە مان گۆنگرەیێکی لەدیوانی ئەمینداریتی لەڕۆژی ١٥ـ٥دا بەست ، وە لەم گۆنگرەیەدا نوێنەری سەرکردایەتی لقی باکوری پارتی بەعسی سوشیالیستو ئەمینداری کاروباری ناوخۆو بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەی هەرێم نوێنەرانی نیقابەی مامۆستایانو یەکێتی قوتابیانو ئافرەتان و کۆمەڵێکیتر لە لێپرسراوان ئامادە بوون .

وە لەم دانیشتنەدا دەربارەی ئەوگیروگرفتانەی کە لەوانەیە بنە کۆسپ لەپێش یاسایەکە و پێویستییەکانی سەرکەوتنی ئەم یاسایە وتووێژکراوە . هەر لەم دانیشتنەدا ئاشکرا کرا کە هەموو پێویستییەکان دابین کراونو کاروباریش بەشێوەیێکی ئاسایی ئەڕوات .

هەروەها لێژنەیەك لەدیوانی ئەمینداریتی بۆ سەرپەرشتیو جێبەجێ کردنی یاسای فێرکردنی تەوزیحی دانرا .

هەروەها یاسای ناوبراو بۆ زمانی کوردی وەرگێردراو لە چاپ دراو دابەش کرابە سەر بەڕێوە ـ بەرایەتییە گشتییەکان لەژێر ناونیشانی (یاسای فێرکردنی تەوزیحی) نمرە ـ ١١٨ ـ ساڵی ١٩٧٦ز .

وەئەوەی شایەتی یاسە سەرکردەیی سەرۆك کۆمار تێکۆشەر (احمد حسن البکر) بۆ هەرەوەزی نیشتمانی نەهێشتنی نەخوێندەواری و یاسای فێرکردنی ئیلزامی توانایەکی باشو فراوان ئەداتە جەماوەر بۆ جێبەجێ کردنیان .

پ . ن هاوکاری لەهەولێر

دیهاتی «پاشماوە»

دیهاتی هاوچەرخی دروست کردوەو ، لە باتی هەر خانوویەك بە لای کەمی سەرو هەزار دیناری داوەتێو بە فرۆکەو ئوتومبیلو بە خۆیانو کەلو پەلو مەڕومالاتیانەوە گواستو ـ نیەوە بۆ خانووە تازەکانیان .. بەڵام ئەو مەڕومالاتو کەلو پەلەیان کە دەمێنێتەوە دەوڵەت بە نرخێکی هێجگار زۆر لێیان دەکرێت ، لە باتی هەموو شت پارەیان دەدرێتێ هەتا پارەی ئەو زەوییانەشیان دەدرێتێ کە مولکی دەوڵەتو لە کاتی خۆیدا دەیان کێڵا .

کاتێك کە دەگەنە ناو خانووە تازەکان ، بێجگە لەو هەزار دینارەی کە وەریان گرتوە ، (٥٠٠) دیناری تریان دەدرێتێو ، موچەیەکی مانگانە نزیکەی ١٥ دینار بۆ هەرخێزانێك تەرخان دەکرێ تاوەکوو کارێك بۆ ئەوانە بدۆزرێتەوە کە توانای کارکردنیان هەیە .

ئەم خێزانە دەبرێتە لای دوکتۆرو نەخۆشییەکانی منداڵو پیاوەکانیان دەستێنیشان دەکرێو یاسای خوێندنی ئیجباریو نەهێشتنی نەخوێندەواری دەبانگرێتەوەو ، منداڵەکان دەچنە قوتابخانەو ، گەورە پیاوو ژنەکانیشیان فێری خوێندنو نووسینەوە دەبنو ژیانی تازەیان دەست پێ دەکات بۆ خوڵقاندنی مرۆڤێکی هوشیار کە بتوانێ ئەرکەکانی خۆی لە پەروەردە ـ کردنی خێزانەکەیو خزمەت کردنی نیشتمانەکەیدا بگرێتە ئەستۆی .. ئەمە نموونەیەکی کورتو ساکاری یەکێ لەو خێزانانەبوکە گوێزراوەتەوە بۆ دیهاتە هاو چەرخەکان .

دانیشتوانی ئەم دیهاتانە تامو خۆشی ژیانی تازەیان بەلاوە سەیر بوو ، شارستانێتییان بینیوبەرەبەرە لەو جۆرە ژیانە ڕاهاتن . هەروەکو ئەم خێزانە بە هەزارەها خێزانی تر هەیە کە خۆیان دەپێچنەوە بۆ گواستنەوەیان بۆ دیهاتی هاو چەرخ کە لەم مانگەدا تەواو دەکرێت .

کێیە سوودی وەرگرتوەو کێیە زیانی پێگەیشتوە ؟ .

بێ گومانە یەکەم کەس کە سوودی وەرگرتوە هاونیشتمانیو نیشتمانەو ئەوەی زیانی پێگەیشتوە هاونیشتمانی کە شۆڕشی بە مەترسیەکی دواکەوتنە گەورەو ترسناکی لە قەڵەم داوە .

کەواتە دیهاتەهاوچەرخەکان یەکەمین هەنگاون بەرەودیهاتی سۆشیالیستی لە عیراقدا ، لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی دەستی پێکراو بۆ هەموو ناوچەکانی عیراق پەل دەهاوێژێ .

ئەم هەنگاوەش ، وەکوو هەموو گۆڕانێکی تر ، هەموو کەسێك ناتوانێ لەماوەیەکی کورتدا لە قازانجەکانی بگات .. بەڵکوو لێرەدا ڕۆژگار دوای ماوەیەك مرۆڤایەتیی شۆڕشو بایەخدانی گەورەی بە هاونیشتمانییەکان چ عەرەبو چ کورد یاخود کەسە نەتەوایەتییەکان دەردەخا .

لە دواییدا ، ئەو گۆڕانکاریە گەورانە هەموو کەسێك لێی تێ ناگا تەنیا خاوەن فیکرو پیاوە ژیرەکان نەبێت .. ئەوانەی هیچیتری تێدا نابینن تەنیا کەمو کوڕی نەبێت ،هەر ئەوانن کە دەدۆڕێن .

عیراق بەسەرکردایەتی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ، هەر دەبێ ببێتە دەوڵەتێکی سۆشیالیستی پێشکەوتنخوازو .. ئەم شک گەلێ دوژمنی لێ پەیدا دەبێ ، بەڵام دۆست لە دوژمن زۆرترەو دەست لەناو دەست تێ دەکۆشن بۆ لەناو دوست تێ دەکۆشن بۆ ڕامالینی کەمو کوڕی ڕۆژگاری ڕابردوو ،و بنیاتنانی عیراقێکی نوێ کە کوردو عەرەب وەکوو گەلێك تێیدا بژین و ، بەرهەمی پێشکەوتنو شارستانیەت بچنن ، تاوەکو خۆی لە ڕیزی دەوڵەتە پێشکەوتووەکانی جیهان ببینێو ، بە گوێرەی ئەوەندەی کە لە شارستانێتی مرۆڤایەتی هەڵهێنجیوە ئەوەندەش بەشداری لە دەوڵەمەندکردنی هەڵهێنجیوە ئەوەندەش بەشداری لە دەوڵەمەندکردنی ئەو شارستانێتییە بکات .. سڵاو لە شۆڕشو گەلە مەزنەکەی سڵاو بۆ ئەو تاقیکردنە گەورەیە کە سەرکەوتنی پێوە دیارە چونکە لە گەلەوەیەو بۆ گەلە .

فێرکردنی پیشەیی « پاشماوە»

مثنیو ڕمیشەو دهۆکو سلێمانیو شەرگات .. شەش قوتابخانەش لە بەغدا چەندین قوتابخانەی تریش لە بەسرەو قورنەو ابی‌خصیبو کەرکوکو مخمورو هندیەو مسیبو ابی‌صخیرو مجر الکبیرو نعمانیەو سوق الشیوخدا . .

هەر قوتابخانەیەکیش کە جێگای (٦٠٠) کچو کوڕە قوتابیی بە بریتییە لە بنایەیەکو چەندەها پۆلو ژوری ئیدارەو هۆڵێكو ڕوپێوێکی بنمیچەدار، لە تەك پێنج وەرشەی هونەریی ، لە ڕوپێوی (٣)و ٢٥٠ مەتری چوار گۆشە ..

لە سەرەتای ئەمساڵەوەش، دەسکراوە بە دورستکردنی (٦٠) قوتابخانەی تازەی پیشەسازیو بازرگانیو کشت سازی ، لەسەر باشترین شێوەی دورستکردنی قوتابخانەی پیشەیی لە وڵاتە پێشکەوتوەکاندا ..

لەم دواییە (٨) قوتابخانەی پیشەسازی ، لە تەك قوتابخانەیەکی کشت سازی ، دوای تەواوکردنی (٣٣) وەرەشەو (٦٤) فابریقە ، لە پاڵ بنیادنانی (١٠٩) وەرەشەی تر کە بەشی (١٠) پسپۆڕیی جیاجیای پیشەسازی ئەکات ، هاتە کایە .. هەروا ژمارەی فابریقەی نێو قوتابخانە کشت سازیەکان گەیشتە (١٤) فابریقەو (١٢) وەرەشەی کار ... بەم نزیکانەش (١٣) بەشی ناوخۆیی بۆ قوتابخانە پیشە سازیەکان ، کە هەریەکەیان (٢٤٠) قوتابی ئەگرێتە خۆی ، سەرباری دەس‌نیشانکردنی شوێنی دورستکردنی (٢٨) بەشی ناوخۆیی بۆ فێرکردنی پیشەسازی کە (٩) هەزار قوتابی ئەگرێتە خۆی .. سەرەڕای دورستکردنی چوار بەشی ناوخۆیی تر بۆ قوتابخانە کشت سازیەکان ، ئەگرێتە خۆی ، هەر قوتابیەکیش (٢٠) دینار مانگانەی ئەبێتو دوو دەستە جلیشی پێ ئەدرێت .. بۆ ئەمەیش دەزگای فێرکردنی پیشەیی خەریکە دەیەها باسو لێکۆڵینەوەو تەخشەو پلانی تایبەتی بۆ وەدەس هێناتی کادیری مەشقکەرو مامۆستا ئامادە ئەکات ، شان بە شانی زانستگەی تەکنۆلۆژیو ئامۆژگەی تەکنۆلۆژی لە بەغدا ..

لە نێوان ئەم نەخشە خێرایەی کە خرایە بەرچاو ، مرۆڤ بە تەواوی دەرك بەو نەخشە لە بارە ئەکات کە دەزگای فێرکردنی پیشەیی خەریکێتی ، لە پێناوی ئەو ئامانجانەی کە بڕیاری ئەنجومەنی نەخشە بۆ ئاراستە کردنی (١٨١ر١٤٩) کچو کوڕە قوتابی ، تا ساڵی ١٩٨٠ پەنجە نمای کردوە ، بۆ هەڵخستنی کادیری لێهاتوی بڕۆژەکانی نەخشەی بەرەپێدان ، چونکە هەرچەند معدلی ئەشونما بەرزتر بێت ، ئەوەندە ئامانجەکان خۆبان ئەنوێننو بنکەیەکی قایمو بتەوی نەخشەکان بۆ بنیادنانی سۆشیالیزم ئەچەسپێنێت .

بۆزانین

لە پرۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوەیی بەرنامەی ڕەنێو هێنان ئەمینداریەتی گشتی بەڕێوەبردنی کارو خانەسازی ناوچەی کوردستان قۆنتەراتی نهێنی ژمارە ١٩ـ٧٨ بۆ دروستکردنی دوو باڵەخانەی نیشتەجێ کردن لە هەولێر . ڕای ئەگەیەنین کە ئەم قۆنتەراتە نهێنیەی سەرەوەمان بەم مەرجانەی خوارەوە هەیە :

١ ـ ئەتوانرێت کۆمەڵە ئیستمارەی مەرجەکانی قۆنتەراتەکە لە مەڵبەندی ئەم بەڕێوەبەریەتییە یاخود لە بەڕێوەبەرێتی کاری پارێزگای هەولێر بە (٢٠) بیست دینار دەست بکەوێت کە نادرێتەوە ، بە مەرجێکك قۆنتەراتچی مەرجە گشتیو مواسەفاتە هونەریەکان بکڕێت کاتێك قۆنتەراتەکەی ئەکەوێتە ئەستۆ .

٢ ـ دوای ماوەی پێشکەش کردنی تەندەرەکان لە یاخود پێش سەعات دوانزەی نیوەڕۆ ڕۆژی چوار شەممە ڕێکەوتی ٢ـ٨ـ١٩٧٨ ئەبێتو ئەدرێت بە سکرتێری لیژنەی کردنەوەی تەندەرەکان لە مەڵبەندی ئەم ئەمیندارییەتە .

٣ ـ ئەمانەی خوارەوە ئەبێت لەگەڵ تەندەرەکاندا بن :

آ ـ بارمتەی سەرەتایی (پێشەکی) نزیکەی (ـ/٤٥٠٠) چوار هەزارو پێنجسەد دینار لە شێوەی کەفالەتی بانق بۆ ماوەی شەش مانگ لە ڕۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بە کاربێت .

ب ـ پێناسی ژووری بازرگانی لەگەڵ بەڵگەنامەیەکدا کە لە بەڕێوەبەرێتی باجی داهاتەوە دەرچووبێتو بۆ ئەم ساڵ تازە کرابێتەوە .

ح ـ بەرنامەی ئەو کارانەی لەمە ئەچن .

د ـ پێناسی پلەی قۆنتەراتچییەکان .

٤ ـ هەرتەندەرێك لە کاتی خۆیدا پێشکەش نەکرێت یان هەموو مەرجەکانی تێدا نەبێت پشت گوێ ئەخرێت .

٥ ـ ئەم بەڕێوەبەرێتییە بەوەوە پابەند نییە نزمترین تەندەر لە رووی نرخەوە یان هەر تەندەرێکیتر قبوول بکات .

٦ ـ هەر ڕۆژێکی دواکەوتنی کار ـ/٣٠ سی دینار سزا ئەدرێت .

٧ ـ پێویستە قۆنتەراتچیەکان نەخشەکان لەگەڵ تەندەرەکانیاندا بهێننەوە ، نەخشەکان تەنیا ئەدرێتە ئەو قۆنتەراتچیەی کە قۆنتەرانەکەی بۆ دەرچووە .

٨ ـ ماوەی بەجێهێنانی تەندەرەکە شەش مانگە لە ڕۆژی پێشکەش کردنی تەندەرەکانەوە .

٩ ـ پێویستە قۆنتەراتچی پوولێکی ٢٥٠ فلس بە تەندەرەکەوە بلکێنێت .

١٠ ـ ئەو تەندەرانەی لەناو زەرفێکی داخراودا نەبن پشت گوێ ئەخرێن .

١١ ـ لە بەجێهێنانی قۆنتەراتەکەدا پشت بە مەرجە گشتییەکانی قۆنتەراتی کاروباری ئەندازیاری مەدەنی بە هەردوو بەشی یەکەمو دووەمیەوە ئەبەسترێت .

١٢ ـ هەر سڵ کردنەوەیەك لە لایەن قۆنتەراتچیەکانەوە لە نێو تەندەرەکاندا بنووسرێت بە هیچ ئەژمێردرێتو پشت گوێ ئەخرێت .

١٣ ـ پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك قۆنتەراتەکەی ئەکەوێتە ئەستۆ ئەندازیارێکی سەرپەرشتیکەر بۆ ئیشەکە دابنێتو هەموو ڕۆژێکیش سەر لە ئیشەکە بدات .

١٤ ـ پێویستە قۆنتەراتچی عەمبارێك یا چەند عەمبارێك ئامادە بکات بۆ پاراستنی چیمەنتوکە .

شیروان علی امین
ئەمینداری گشتی کاروخانەسازی

Institut kurde de Paris

لێرەوە

● مەسەلەی شیعر ●

● هەندێ ، لەوانەی بەشیعرو مەسەلەکانیەوە» خەریکن‌و تۆزی ناوبانگ پەیدا دەکەن ، کە هەندێ جاریش ، ئەو ناوبانگە یا هەوڵدانیان بۆ گەیشتن بە ناوبانگ ، بەگزی‌و فزی‌و یاری‌کردنە بە « عاتیفەی خەڵك » ،ئەو هەندە ، وا دەزانن ئیتر هەردەبێ «چەپڵە» بۆ خۆیان لێبدرێ ،لەبەر ئەوە ، یەکێکی تر هەر تۆزێ بەهرەی داهێنانی نەدەبێ تیا دەربکەوێ ، چاو یان دەپەڕێتە تەوقی‌سەریان‌و دکەونە هەمە جۆر پاشقول گرتن ، ئەوانە لە خۆیان غە رابوون‌و لەبیریان چۆتەوە لە چ سەردەمێکدا دەژین ، نازانن ، ئەو سەردەمە بە سەرچو ، شاعیرێك ، هەر لەبەر ئەوەی گەیشتۆتە رادەی « چەپڵەی بۆلێدەن !! » ئیتر ، هەر لە بەر ئەوە، بتوانێ بەری رووناکی لە کەسانی‌ترو بەهرەی داهێنانی تربگرێ !! نازانن ، هەتا ئاررزووی خەڵکی خوێنەوار ئیستا هەمە جۆر بوەو بەتەنیا شاعیرێکی نمونەیی‌و یەك جۆرە شێوەو نموونەی شیعری رازی نابێ ! ئەمە سەرەڕای ئەوەی ، سەردەمی (پاڵەوانی شیعر)و « مەلیك‌و ئەمیری شاعیرەکان !! » بەسەرچوو، ئەوەی ئیستا ماوەو باویەتی ، بەرفراوان بوونی رۆشنبیری‌و ئەدەبیە، بۆیە ، هەرشاعیرێك ، قودرەتی خۆی‌و داهێنانی خۆی پێی دەگەبەنی‌و خوێنەری زیرەکیش بەبێرەنگ بەری رۆژی لێ‌ناشار درێتەوە.

« بەهرۆ »

پێشانگایەکی وێنەو گرافیکی لە سلێمانی

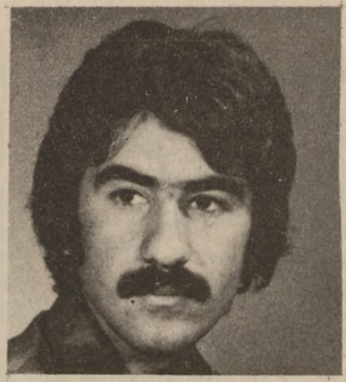

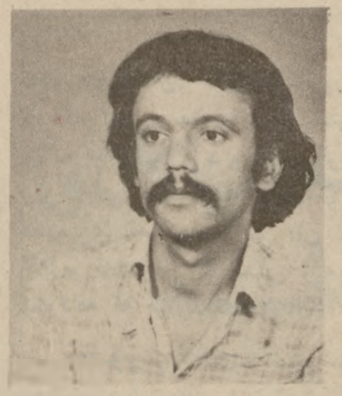

بە چاودێری بەڕێز ارشد احمد محمد پارێزگاری سلیمانی ،لەم دواییەدا یەکێتی نوسەرانی کورد ـ لقی‌سلێمانی پێشانگەی هونەرمەندان سەروەت انور سەوزو بەختیار مستەفا قەفتانی لە باخچەی یەکێتی ناوبراو کردەوە .

پێشانگەی ئەو دوو هونەرمەندە بە (٣٢) تابلۆی کاریگەرو پڕ جوڵانەوە رازاـ بووەوەو هەر یەکەبە (١٦) تابلۆ هاوبەشی تیداکردبووو ماوەی هەفتەیە کی خایاند

ئەوەی شایانی باسە کاك سەروەت کە ئەمە دووەم پێشانگەیەتی‌ویەکەم هونەرمەندە لە سلێمانیدا کە بواری هونەری گرافیکی هەڵبژاردوە .

روربەی زۆری‌بەرهەمەکانی بریتین لە هەڵکۆڵینی سەر تەختەو مس‌و زینگ، خۆیشی لە ساڵی ١٩٥٤ ـ ١٩٧٧ دا پەیمانگای هونەرە جوانەکانی بەغدای لە بەشی گرافیك تەواو کردوە .

هەروەها کاکە بەختیاریش لە ساڵی ١٩٥٧ دا هەر لە شاری سلێمانی هاتۆتە دنیاوەو ئیستاش قوتابی ئاکادیمیەی هونەرە جوانەکانی بەغدایە لە بەشی نیگارکیشان‌و بەرهەمەکانی . ئەم پێشانگابەشی بریتین لە نیشی دەست‌و خەت کشان‌و مەرەکەب .

لە تابلۆکانییدا تامێکی تایبەتی بەدی دەکرێت‌و زیاتر پەیوەندی بە لێکۆلینەوەیەکی هونەریانەی ئاکادیمیەوە هەیە . تابلۆکانیشی زیاتر روداوێکی سروشتی پیشان ئەدەن وەك لە تابلۆی « بومەلەرزە » و داستانی چیایەکدا یەووردی پیشانی ئەدات .

لەبەر ئەوەی یەکەم جارە پێشانگەیەکی وا لە یەکێتی نوسەرانی کورددا لە سلێمانی دەکرێتەوە لە سەرۆکی بەکێتی ـ کاك ئەژی گۆرانمان دەربارەی ئامانجی ئەو پێشانگەیە پرسی لە وەڵامدا وتی :

ئامانجمان لە کردنەوەی پێشانگەیەکی‌وا زیاتر ئەوەیە کە دوای پیشانگەی پۆستەرە شیعریەکە ئەو راستیە زیاتر بدۆزینەوەو دەست‌نیشانی بکەین ئەویش ئەوەیە کە ژان‌و ئەشکەنجەی بەهرەدار لە سەرچاوەیەکەوە هەڵـ ئەقوڵین‌و هەر یەکەی بە چەمێکا لە بناوانەوە شۆڕ ئەبنەوە بەرەو دو ئاوازێك گەورەبوونی ئەو ژانانە لە دەریای خەباتی سەرکەوتوی مرۆڤدا ... هەر وەك خەباتی مرۆڤایەتی لەسەرچاوەی ژان‌و ئازارەکانەوە ، لەم جۆگەو چەمەوە بۆ ئەو روبار تا ئەگەنە یەك گەورە ئەبن‌و گەورە تر .

فریا عبدالله

پ . هاوکاری ـ سلێمانی

رێ ڕەو

دەبێ پێوانەی وامان هەبێ کە شوێنەواری سەرکردایەتی‌و رێنوێنکاریمان لەدەولەت‌و کۆمەڵدا مسۆگەر بکاو لەهەمان کاتیشدا خەڵکی تریش لە بەشداری‌و تێکەڵبوون بێ‌بەش نەکەین ، لەهەڵی مەشروعی خۆیان بێ‌بەشیان نەکەین‌و هەرکاتێك ئەمەمان بەکردار کرد ، خەڵك دەڵێن : بەڵێ ئیوە حەقتان بەدەستەو لەم رێبازەدا داپەروەرن .

هاوڕێ صدام حسین

ئەم کاتەت باش

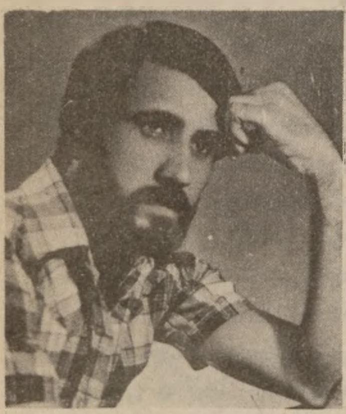

زۆر جار ، رێدەکەوێ ، رێکەوت ، هەڵ بۆ مرۆڤی بە توانا دەرەخسێنێ‌و لەوێدا ، بە توانایی دەردەکەوێ ، کاك جاسم وەندی ئارەزووی ئیشی هونەری ـ تۆمارکردن لە ئیستگە ـ هانی‌دا خۆی لەم مەودابەدا تاقی بکاتەوە ، لە تاقی‌کردنەوەدا سەرکەوت ، حەزی لە کارەکەی زیاتر هانی‌دا ، تالەزۆر بەرنامەدا گوێت لە ناوی دەبێ وەك « دەرهێنەر »ی بەرنامە . لە ستۆدیۆی تۆمار کردنی بەرنامەکانی ئیستگەی کوردی چاومان پێکەوت‌و پێی وتین :

ـ ناوم جاسم محمد مصطفی وەندی‌یە ساڵی ٩١٥٠ لە دایك بووم لە ساڵی ١٩٧٤وە لە بەرێوەبەریتی ئیستگەی کوردی لە بەشی تۆمارکردنی بەرنامەکان کار دەکەم ، حەزم لەم ئیشە هانی‌دام‌شتی‌هونەری زۆر فیر ببم ، هەتا رادەی شارەزابوونم لە جۆری موسیقاو ایك‌کردنەوەی دەنگی ئیستگەی چاك‌و مام‌ناوندی .

● **هەندێ جا لەبەرنامەکاندا ناوت وەك دەرهێنەر دێ ؟**

ـ هەروەك وتم ئارزوم لە کارەکەهانی داوم خۆم لەزۆر لایەنی تری کاری ئیستگەو دەرهێنانی بەرنامەدا تاقی بکەمەوە .

● **رات بەرامبەر بەرنامەکانی ئیستای ئیستگە ؟**

ـ تێکڕا ئیستا بەرنامەکانی ئیستگەی کوردی پێشکەوتون .

● **چی‌تر ؟**

ـ تەنیا کوسپی لە رێگای دەرهێنانی هونەری چاکدا کەمی موسیقای کوردی‌یە کە لە گەل بەرنامەکاندا بگونجین ، خۆزگە نیپە موسیقاکان ئەم‌کەمیەیان پڕ دەکردەوە ، لە بیریشم ناچی هەندێ لە وانەی بەرنامە تۆمار دەکەن بەر لە چونیان بۆ ستودیو بە بەرنامەکانیان ناچنەوە ،لەکاتی تۆمارکردن زۆر دەوستن کە کار دەکاتە سەر جۆری هونەری بەرنامەکە .

● **ئاواتت ؟**

ـ هیوام وایە بتوانم زیاتر پێشکەوم‌و لەم رێگایەوە خزمەتی هونەری کوردی بکەم ، خۆزگەشم ببم بە دەرهێنەری تەلەفزیونی .

هونەری سیرامیك بۆ ژیاندنەوەی کەلەپوور بەکاردەهێنێ

بەم زوانە بەڕێوەبەرێتی رۆشنبیری جەماوەر لە سلێمانی پیشانگایەك بۆ کارە هونەری‌یەکانی هونەرمەند « فائق نوری سعید » دەکاتەوە ، ئەم هونەرمەندە خەریکی هونەری سیرامیکەو سەلیقەی خۆی یەکەم هاندەری بوە بۆ شارەزابوونی لەم لایەنەدا .

دوای ئەوەی چووینە لای‌و لەو شوێنەی لە ناو ماڵەکەی خۆیدا تەرخانی کردوە بۆ ئیش‌کردنی‌و دروست‌کردنی بەرهەمەکانی کەوتینە گفتوگۆو پێی وتین :

★ هەر لە سەرەتای قوتابێتیمەوە بیرم لەم جۆرە هونەرە کردۆتەوە.. کاتی خۆی لە ساڵی ١٩٧٠دا کە بۆ وانەوتنەوە لە قوتابخانەکانی جەزائیر چوومە ئەو وڵاتەو لەوێوە چەند وڵاتێکی ئەوروپام دی .. پەیکەرەکانی ئەوشارانە سەرنجیان زۆر رادەکێشام ، کە گەڕامەوە بۆ سلێمانی لە مەلبەندی ئیشی دەست لەو دەورەیەدا بەشداریم‌کرد کە بۆ هونەری ئیشی دەست‌کرایەوەو ئەمەش هانی ئەوەی دام دەست بە کار بکەم بە تایبەتی ئیشی قورەکاری‌و هەرچیەکم دروست ئەکرد نیشانی هونەرمەندان‌و رۆشنبیرانی شارەزام ئەدان‌و ئەوانیش تارادەیەك رازی‌بوون :

● **ئەی چۆن بیرت لە بابەتەکانت کردۆتەوە ؟**

★ بە هۆی ئەو گۆرانکاری‌یانەوە کە لە هەموو رووەکانی ژیانی رۆژانەماندا روو ئەدات بیرو بابەت زۆرەو منیش لەو شتانە هەرچی سەرنجم رابکێشی بەم هونەرە دروستی دەکەم .. ئەوەتا وەکوو خۆتان ئەیان‌بینن (گوڵی خوێناوی)م دارشتوە کە بابەتێکی کۆنی کەلەپووری ئەدەبی نەتەوەییمانەو یەکێکی تریان باسی هەڵمەتە مێژوویەکەی (کاوەی ئاسنگەر) ئەکا ، ئەوی تریشیان ئەوگۆرانکاری‌یە کۆمەڵایەتیە دەنوێنێ کە ژن‌و پیاو هەردوکیان پێکەوە تەقەللای بۆ ئەدەن تانەوەیەکی چاکی سەردەم بهێننەدی

لە دواییدا هونەرمەند « فائق نوری» سوپاسی بەڕێوەبەرایەتی رۆشنبیری جەماوەری کرد کە بەڵێنی داوەتێ پیشانگایەکی بۆ بکاتەوە ، تا بەرهەمەکانی بەرچاو هاوڵاتیەکانی بخات .

حمە سعید حمەکریم

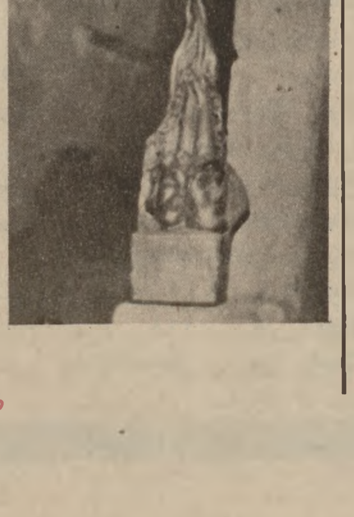

تەمووزو مژدەی سەرفەرازی

ئەی مانگی تەمووز ، تۆ ئەو مانگەیت ، رووومەت‌و کیانت بە رووناکی‌و فەڕو بیت نەخشێنراوە ، ناوت ، هەمیشە خۆشی‌یەکی بێ سنوورو کامەرانییەکی بێ وێنەمان دەخاتە دڵەوە ، کە منداڵ بووین ، ئاشنای ناوی تۆ بووین .. ! هەمیشە ئەو خۆشییە لە دڵماندا بەرەی دەسەندو درەختێك بوو .. رەگ‌و ریشەی دادەکوتاو گەڵای سۆزی سەوزو بەرینی بە هەموو سووچێکی ئەو دڵەماندا پەرش‌و بڵاوەکردەوە .. تا دەهاتیش پتر لەو شوێنە پیرۆزەدا .. دەچەسپاو جێگەی خۆی دەکردەوە !

کە منداڵ بووبن ، ئاشنات بووبن ، هەموو ساڵێك سەرت لێ دەداین‌و باوەشێك مژدەو کامەرانی‌و دیاریت بۆ دەهێنابن .. ئێمەش بەو پەڕی دڵسۆزییەوە ، دەورەمان لێ دەدایت‌و دەستمان دەکردە ئاهەنگ گێڕان‌و گۆرانی‌و سەماکردن ، چاومان لە ئەستێرەکان بوو ، گوڵی رەنگاو رەنگی پڕ لە پیت‌و بەرەکەتیان لە بەرۆك دەدایت‌و نیشانی پاڵەوانێتییان لە گەردن دەکردیت ، ئێمەش لە خۆشیاندا فرمێسکی شادمانی بەسەر گۆنای ئاڵماندا رێگەی دەگرتە بەرو ، دەبووە نەرگس‌و شلێرەو لە نزاری شادمانیدا چاوی هەڵ دەهێناو دەستی دەکردە سەماو گۆرانی بۆ باڵندەی چاوەکانت !

تۆ بوویت .. هاتیت ، سەرفرازیت لەگەڵ خۆتدا بۆ هێناین‌و وات لێ کردین جێژی سەرفرازی بچێشین ، بە چاوی خۆمان بینیمان چۆن کۆشك‌و تەلارەکانی دوژمن ، لە پڕ داڕووخان‌و بوون بە ژێر پێی گەلی نەبەزمانەوە ، رزگاری باڵی بەسەر نیشتمانەکەماندا کێشاو ، بوو بە بارانی شادی‌و پەڵەی هەمیشەیی..دا ، لافاوی تۆ لەشی بێگانەکانی نووڕداو ڕای ماڵین‌و لە گۆمی مەنگی قووڵی مێژوودا سەرنگونی کردن ، خاکی پیرۆزمان بەرگی رەنگامەی سەربەستی‌ی پۆشی‌و بەرەو پێشکەوتن‌و پێشەوە چوون‌و گەیشتنە ئامانج‌و ئاواتی گەل کەوتە رێ .

ئا ئەو کاتە ئێمە کۆرپەی تۆ ، ئاشنات بووین ، هەموو ساڵێك لە بیرەوەری هاتنتدا .. دەست دەکەینەوە بەزمەکەی جاران‌و تێر ماچ‌و دیاریت ئاراستە دەکەین ، بەم جۆرە لەگەڵ تۆدا ڕاهاتین ، لە سایەی تۆدا پەروەردە بووین‌و هاتینە کایەوە .. ، ئیستاش کە گەورە بووین .. هەموو ساڵێك پتر خۆشمان دەوێیت‌و بەزمت بۆ دەگێڕین .. چونکە تۆ ئەو خۆرەیت مژدەی سەرفرازی‌و سەربەستی‌و سەرکەوتنت بۆ هانین‌و رووناکی‌و تیشکت هەمیشە هەموو سووچ‌و قوژبنێکی وڵاتەکەمان پتر رۆشن دەکاتەوەو بەرگی ڕازاوەی ڕازاوەتر پێشان دەدات .. دەك یاخوا هەربژیت بۆمان .. چونکە تۆ درەختێکی هەمیشە سەوزی ناخی ئێمەیت ..!

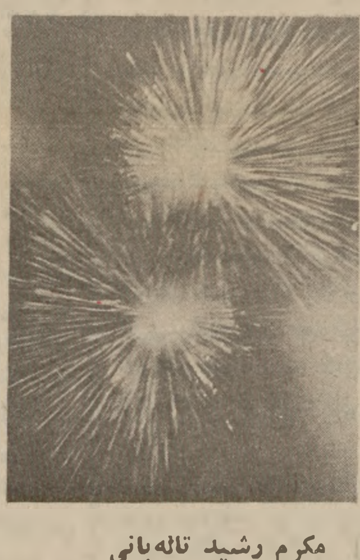

مکرم رشید تالەبانی

جیهانی منداڵ

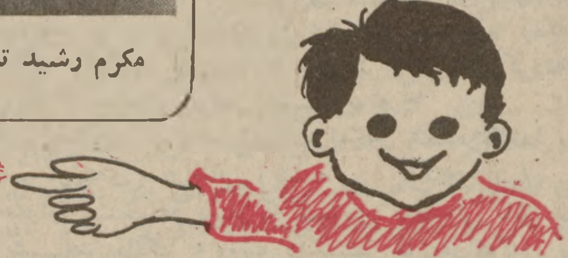

کورتە چیرۆك بۆ منداڵان

کوڵ نەدان

نووسینی

مەسعود پەرێشان

مێروولەیەکی بچکۆلانە ، لە چۆڵاییەکدا خۆی بە دەنکە جۆیەکی گەورەتر لە قەبارەی خۆیدا خەریك کردبوو ، بە دانە بچووکەکانی توونـد گرتبووی‌و پاشەو پاش ئەکشایەوەو دەیویست بە سەر بەرزایەکەدا سەری‌خات‌و بۆ ماڵەوەی خۆیانی بەرێتەوەو بۆ وەرزی زستان ببێتە زەخیرە .

جاری یەکەم پێوەی خەریك بوو،هەتا نیوەی‌بەرزایی‌یەکەی برد ، بەڵام داخی گرانم لەپڕ بایەك هەڵی‌کردو دەنکە جۆکەو مێروولەکەشی تا خوارەوە گلۆر کردەوە ، مێروولەی هەژار زۆر بەم مەسەلەیە تووڕە بوو بەڵام هیچی لە دەست نەدەهات ، ئەو جارەشیان دیسان دەنکە جۆکەی پێش خۆی‌دا ، بەڵام بێ سوود بوو ... بۆ جاری سێ‌هەم بە توندی لە باوەشی خۆی گرتوو ، قاچەکانی لە زەویەکەدا ، بە توندی گیر کردو ، کۆڵی نەدا هەتا گەیاندی‌یە ماڵەوە ، مێروولەبە منداڵەکانی هاتنە ماڵەوە ، هەمووی لە دەوری خۆی کۆ کردنەوەو ، ئەم مەسەلەیەی بۆ گێڕانەوەو تێی گەیاندن کە ژیان کۆڵ‌نەدانە .

بۆ زاخاوی مێشك

ئازاد مەحمود ئامادەی‌کردوە.
منداڵە خۆشەویستەکان :

ئەم ناوانە کە نوسراون هەریەکەیان ناوی هونەرمەندێکی تەمسیلی‌یە ، یان هونەرمەندێکی گۆرانی‌بێژە، یان شاعیرە یان چیرۆك نوسە یان هونەرمەندێکی تەشکیلی‌یە، یان بەرهەمێکە .

پاش ئەوەی ناوەکانت خوێندەوە وەڵامی ئەو پرسیارانە بدەرەوە کە بۆت دانراوە .. دیسانەوە ئەمەش دەبێتە تاقی‌کردنەوەیەك بۆت کە تاچ رادەیەك هونەرمەندە کوردەکان دەناسیت ، هەر پرسیارێکت نەزانی یان بپرسە یان دەربارەی بخوێنەرەوە .

ئەمەش ناوەکانە

عەلی مەردان . حوسین عارف ، عەلی جۆلا ، ئەحمەد سالار ، نالی ، جەمیل سائب ، مەم و زین، ئیسماعیل خەیات، کوردستان ، حەسەن زیرەك ، گۆران ، مەلای جزیری ، ئەحمەدی خانی .

پرسیارەکان : ـ

پ : ناوی نوسەری چیرۆکی مەم‌و زین دیاری بکە ؟

پ : شاعیرێکی ناوچەی کرمانجی سەرو دیاری بکە ؟

پ : نوسەری چیرۆکی « چای شیرین » دیاری‌بکە .

پ : بەتەمەنترین گۆرانی بێژی کورد دیاری‌بکە ؟

پ : یەکەم چیرۆك نوسی کورد دیاری بکە ؟

پ : دوو هونەرمەندی تەشکیلی دیاری بکە ؟

پ : ئەو شاعیرەی ساڵی ١٩٦٢ . کۆچی دوایی کردوە؟

پ : ناوی یەکەم رۆژنامەی کوردی کە لە ساڵی ١٨٩٨ لەتاهیرە دەرچووە دیاری‌بکە ؟

هاوڕێیانی گۆشە :

هاوڕێیانی گۆشەی‌منداڵان : کامەران محمد لە قەزای کفری و برهان یاسین مصطفی لە هەوالێر بە سەرکەوتویی پرسیارەکانی « بۆزاخاوی مێشك » ی ژمارەی پێشوتریان وەڵام دابووەوە .

سوپاسیان دەکەین .سەرکەوتنی هەمیشەییان بەئاوات دەخوازین .

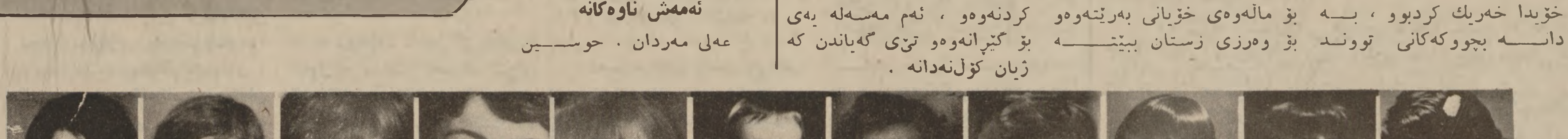

ئەرخەوان ئەحمەد — صباح گوڵە — عامر خلیل — یاسر شاکر — گەزیزە قادر — بەرێز صلاح — دلیر عدنان — شێرزاد فەرەج — شلیر عدنان — ساهرە قادر — عادل علی

طبعت بمطبعة دار العراق

Institut Kurde de Paris